

Supplerende budget 2025-2028

Indhold

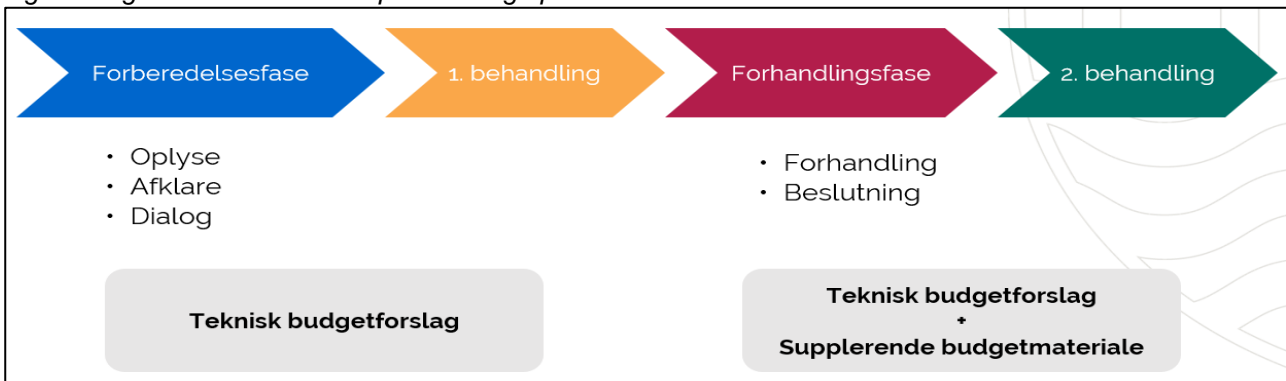
I. Faseopdelt budgetproces	1
II. Det supplerende budget	3
1. Økonomiaftale - Økonomisk råderum i Haderslev Kommune	3
2. Budgetkorrektioner	4
3. Demografiberegninger	7
4. Centrale refusionsordninger	8
5. Budgetanalyser	9
5.1. Forsikringer.....	9
5.2. Haderslev Kommunes deltagelse i tværkommunale samarbejder.....	9
5.3. Automatisering og anvendelse af software robotter.....	9
5.4. Særligt dyre enkeltsager.....	10
5.5. Borgere med sager i flere kommunale afdelinger.....	10
5.6. Analyse af kommunens udgifter til IT.....	10
5.7. Driftsafdelingen – fase to.....	10
5.8. Decentrale udgifter til administration – fase to.....	11
6. Drift - Udvalgenes budgetudfordringer og øvrige prioriteter	12
6.1. Beskæftigelses- og Borgerserviceudvalget.....	13
6.2. Børne- og Familieudvalget.....	14
6.3. Kultur- og Fritidsudvalget.....	16
6.4. Land- og Byudviklingsudvalget.....	18
6.5. Senior- og Sundhedsudvalget.....	19
6.6. Social- og Handicapudvalget.....	24
6.7. Teknik- og Klimaudvalget.....	28
6.8. Ungeudvalget.....	30
6.9. Vækst- og Udviklingsudvalget.....	31
6.10. Økonomiudvalget.....	33
7. Anlæg - Udvalgenes forslag til anlægsprojekter	34
7.1. Nettooverblik supplerende budget.....	34
7.2. Børne- og Familieudvalget.....	35
7.3. Kultur- og Fritidsudvalget.....	42
7.4. Land- og Byudviklingsudvalget.....	45
7.5. Senior- og Sundhedsudvalget.....	49
7.6. Social- og Handicapudvalget.....	52
7.7. Teknik- og Klimaudvalget.....	57
7.8. Vækst- og Udviklingsudvalget.....	71
7.9. Økonomiudvalget.....	73
8. Grundkapitalindsud - Landsbyggefonden	75
9. Budgetspørgsmål afledt af gruppeformændene	79
Bilag 1: Lov- og cirkulæreprogram	84
Bilag 2: Anlæg – Investeringsoversigt fra teknisk budget inkl. periodiseringer	89
Bilag 3: Supplerende budget Anlæg – Oversigt over forslag til anlægsprojekter	91

I. Faseopdelt budgetproces

Et ambitiøst og solidt budget er fundamentet for den fremtidige udvikling af Haderslev Kommune. Vejen dertil skabes med et grundigt og gennemarbejdet budgetmateriale, som kommunalbestyrelsen kan træffe kvalificerede beslutninger på baggrund af.

Budgetlægningen for 2025 (overslagsår 2026-28) er inddelt i to faser: Forberedelsesfasen og forhandlingsfasen. Formålet med faseinddelingen er at skabe synlig opdeling mellem det administrative og tekniske budgetgrundlag og den politiske proces. På denne måde skabes der maksimalt politisk råderum, som kommunalbestyrelsen kan prioritere imellem i forhandlingsfasen.

Figur 1: Figuren viser den faseopdelte budgetproces

Forberedelsesfasen – det tekniske budget

I forberedelsesfasen afklares de økonomiske forhold på de enkelte serviceområder, og fagudvalgene involveres for at få belyst de udvalgsspecifikke udfordringer og prioriteter.

Omdrejningspunktet i denne fase er det tekniske budget, der udgør basen for budgetlægningen. Det tekniske budget indeholder primært de kendte driftsrammer og de vedtagne anlægsprojekter fra budget 2024-2027.

Forhandlingsfasen – det supplerende budget

Parallelt med udarbejdelsen af det tekniske budget, er der arbejdet med det supplerende budget. Formålet med det supplerende budget er at give kommunalbestyrelsen det bedst mulige forhandlingsgrundlag, så de enkelte elementer er belyst og gennemsigtige i forhold til de økonomiske konsekvenser. Materialet er udarbejdet i løbende dialog med Direktionen, Økonomiudvalget og fagudvalgene.

Det supplerende budgetmateriale består af mange forskellige elementer, herunder fagudvalgenes udfordringer og prioriteter, der er belyst ved en administrativ gennemgang af budgetterne og præsenteret på budgetseminaret den 20. juni 2024.

Det supplerende budget består af følgende elementer:

- Eventuelle finansielle korrektioner som følge af økonomiaftalen
- Budgetkorrektioner herunder lov- og cirkulæreprogrammet
- Demografiberegninger
- Budgetanalyser
- Oversigt over udvalgenes budgetudfordringer på drift
- Oversigt over udvalgenes øvrige prioriteter
- Oversigt over udvalgsfremlagte budgetudfordringer på anlæg
- Budgetemner som gruppeformændene ønsker belyst af forvaltningen

Resultatoppgørelse – Det økonomiske råderum

Resultatoppgørelsen er vist i det tekniske budget, men der er i nedenstående lavet en række tilføjelser, der er markeret med orange. Det drejer sig om: Indarbejdelse af ekstra finansieringstilskud i 2025, lov- og cirkulæreprogram i 2025-2028, løft via bloktilskud, konsekvenser fra kommunalbestyrelsesmødet d. 27. august 2024 og foreslåede periodiseringer på anlæg samt effekten af selvbudgettering i 2027.

Dette giver et mere retvisende råderum end angivet i det tekniske budget. Tilføjelserne skal formelt besluttes i forbindelse med 2. behandlingen i Haderslev Kommunalbestyrelse.

Resultatet bliver, at det samlede økonomiske råderum er på 62,7 mio. kr. i 2025, 16,6 mio. kr. i 2026, 28,4 mio. kr. i 2027 og 21,2 mio. kr. i 2028. Det gennemsnitlige råderum over årene er 32,3 mio. kr. uden effekten af selvbudgettering i 2027.

Resultatoppgørelse (Beløb i mio. kr. i 2025 pl)	2025	2026	2027	2028
Personskatter	-2.870,4	-2.944,3	-2.998,8	-3.102,2
Selskabsskatter	-51,1	-56,6	-58,7	-53,5
Grundskyld	-173,5	-168,5	-165,2	-173,1
Generelle tilskud	-1.596,7	-1.701,5	-1.817,4	-1.857,3
Ekstra finansieringstilskud	-29,1	-	-	-
Indtægter, i alt	-4.720,8	-4.870,8	-5.040,1	-5.186,1
Driftsudgifter	2.969,9	2.983,6	2.982,7	2.982,7
Lov- og cirkulæreprogram	8,9	8,7	7,4	7,7
Løft via bloktilskud	11,4	11,9	14,9	14,9
Pris- og lønfremskrivning	-	149,7	303,5	462,6
Aktivitetsbestemt medfinansiering	270,1	270,1	270,1	270,1
Overførselsudgifter	1.202,4	1.202,4	1.202,4	1.202,4
Nettodriftsudgifter, i alt	4.462,8	4.626,4	4.781,0	4.940,3
Renteudgifter (nettoerenter)	-2,7	-3,0	-2,4	-2,5
Resultat af ordinær drift	-260,7	-247,4	-261,5	-248,2
Anlægsudgifter, i alt	191,5	173,2	173,7	177,4
Anlægsindtægter, i alt	-5,5	-6,4	-30,4	-1,4
Anlæg - Konsekvenser af KB 27.08.2024	-9,7	7,1	-4,0	-
Anlægsperiodiseringer	-28,7	5,7	23,0	-
Nettoanlægsudgifter, i alt	147,7	179,6	162,3	176,0
Resultat af skattefinansieret område, i alt	-113,0	-67,8	-99,2	-72,2
Lånoptagelse	-35,4	-35,5	-27,7	-
Afdrag på lån	84,8	86,7	88,4	51,0
Grundkapitalindskud	0,9	-	10,0	-
Balanceforskydninger	0,0	0,0	0,0	0,0
Samlet balance på det skattefinansierede område	-62,7	-16,6	-28,4	-21,2
Resultat af det brugerfinansierede område	0,0	0,0	0,0	0,0
Resultat i alt	-62,7	-16,6	-28,4	-21,2
Effekt af selvbudgettering	-	-	-24,1	-
Resultat inkl. effekt af selvbudgettering, i alt	-62,7	-16,6	-52,5	-21,2

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Rammeoverholdelse			
(Beløb i mio. kr. i 2025 pl)	Beregnet ramme 2025 jf. KL	Indarbejdet i Budget 2025	Forskel
Servicerammen	3.116,1	3.071,5	-44,6
Anlægsramme 1%	203,0	162,3	-40,7
Anlægsramme KL's vejledende	163,3	162,3	-1,1

"+" betyder overskridelse af ramme "-" betyder luft til ramme

II. Det supplerende budget

1. Økonomiaftale - Økonomisk råderum i Haderslev Kommune

Aftalen mellem Regeringen og Kommunernes Landsforening sætter rammerne for den kommunale økonomi. Økonomiaftalens konsekvenser for Haderslev Kommune gennemgås med henblik på at give et overblik over det økonomiske råderum. Det økonomiske råderum danner udgangspunktet for mulighederne for at prioritere de budgetudfordringer og budgetforslag, som præsenteres senere i det supplerende budgetmateriale.

Den 31. maj 2024 indgik Regeringen en aftale med Kommunernes Landsforening om kommunernes økonomi for 2025. De overordnede punkter i aftalen er:

- Kommunernes servicerramme hæves med 3,2 mia. kr. (svarende til 31,8 mio. kr. i Haderslev Kommune) til i alt 323,6 mia. kr.
- Anlægsloftet sættes til 20,3 mia. kr.

1.1. Servicerramme

Servicerrammen afgør, hvor mange midler Haderslev Kommune må anvende på serviceområdet. Overordnet set er der en servicerramme som kommunerne skal holde sig inden for. Servicerrammen for Haderslev Kommune er på 3.116,1 mio. kr. i 2025.

1.2. Anlægsramme

Anlægsrammen bestemmer, hvor mange midler Haderslev Kommune må anvende på anlægsområdet.

Den beregnede anlægsramme for 2025 opgives i to scenarier. Tidligere har beregningsgrundlaget for Haderslev Kommunes anlægsramme været 1 % af den overordnede ramme på landsplan, hvilket svarer til 203,0 mio. kr. i 2025.

Igen i år har Kommunernes Landsforening (KL), foretaget nye beregninger som ser på det historiske anlægsniveau de seneste 10 år og sammenholder det med landsgennemsnittet og andre faktorer. På den baggrund er de nået frem til en vejledende anlægsramme for Haderslev Kommune på 163,3 mio. kr.

1.3. Lånetilsagn og andre lånemuligheder

Forvaltningen gør opmærksom på, at der i det tekniske budget er indarbejdet et forventet låneoptag på 35,4 mio. kr. i 2025, 35,5 mio. kr. i 2026, 27,7 mio. kr. i 2027. Disse låneoptag kan henføres til Jomfrusti-projektet og lån til færger og havne.

Kommunernes lånemuligheder er regulerede af lånebekendtgørelsen. Generelt er der meget begrænsede muligheder for at optage lån.

2. Budgetkorrektioner

I forlængelse af økonomiaftalen og den aktuelle økonomiske situation er der følgende korrektioner, som skal håndteres i forhandlingsfasen:

- Indarbejdelse af Lov- og cirkulæreprogrammet i 2025-2028
- Indarbejdelse af løft via bloktilskud
- Indarbejdelse af konsekvenser fra kommunalbestyrelsesmødet d. 27. august 2024
- Indarbejdelse af foreslåede periodiseringer på anlæg
- Effekt af selvbudgettering i 2027

2.1. Lov- og cirkulæreprogram

Lov- og cirkulæreprogrammet består af lovændringer og økonomiske kompensationer fra staten. Folketinget vedtager løbende bindende lovændringer, der betyder flere eller færre opgaver til kommunerne. Staten er forpligtet til at tilpasse bloktilskuddet til den ændrede opgavemængde, og i økonomiforhandlingerne aftaler Regeringen og Kommunernes Landsforening den økonomiske kompensation. I tabellen nedenfor gennemgås effekterne af aftalen for Haderslev Kommune fordelt på udvalgsniveau.

Lov- og cirkulæreprogrammet indgår i det supplerende budget, fordi fordelingen på udvalg formelt set skal politisk besluttes af kommunalbestyrelsen.

Fordeling af lov- og cirkulæreprogram (Beløb i mio. kr. i 2025 pl)	2025	2026	2027	2028
Beskæftigelse- og Borgerserviceudvalget	0,0	0,0	-1,2	-1,2
Børne- og Familieudvalget	6,8	6,7	7,0	7,0
Social- og Handicapudvalget	1,9	1,9	2,3	1,9
Senior- og Sundhedsudvalget	0,7	0,5	0,2	0,0
Teknik- og Klimaudvalget	-0,8	-0,9	-0,9	0,0
Økonomiudvalget	0,4	0,5	0,0	0,0
Lov- og cirkulæreprogram, I alt	8,9	8,7	7,4	7,7

Afrundingsdifference kan forekomme

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Tidligere års beslutning om en bagatelgrænse på 0,050 mio. kr. er videreført. Det betyder, at beløb under 0,050 mio. kr. reguleres på kassen og der justeres ikke i fagudvalgets budgetramme. Beslutningen gælder, hvis alle beløb i årene 2024 til 2028 falder for bagatelgrænsen. Såfremt beløbet i ét år er over 0,050 mio. kr., tildeles beløbene ud i alle årene. Alle love og bekendtgørelser, der falder for bagatelgrænsen, er ikke medtaget i ovenstående.

Der er samtidig visse punkter i lov- og cirkulæreprogrammet, der ikke er medtaget, da disse håndteres på anden vis. Det gælder f.eks. overførselsudgifterne på Beskæftigelse- og Borgerserviceudvalgets område. Disse er indregnet i budgettet særskilt og er derfor ikke en del af lov- og cirkulæreprogrammet.

Den samlede liste over punkter i lov- og cirkulæreprogrammet fremgår af Bilag 1. Indledningsvis kan det nævnes, at nogle af de største elementer i lov- og cirkulæreprogrammet i år er ændring af dagtilbudsloven og lettilgængelige behandlingstilbud til børn og unge i psykisk mistrivsel og implementering af forløbsbeskrivelser for personer med psykoselidelser under Børne- og Familieudvalget, samt omfordeling af midler vedrørende lønstigninger til pædagoger i regionale institutioner på socialområdet under Social- og Handicapudvalget.

2.2. Løft via bloktilskud

I økonomiaftalen for 2025 blev "Aftale om en reform af ældreplejen" indgået, som en del af det flerårige samarbejdsprogram mellem regeringen og KL. Med reformen afsættes 650 mio. kr. i 2025, 700 mio. kr. i 2026 og 1 mia. kr. i 2027 og frem til kvalitetsløft af ældreområdet. Midlerne udmøntes som et generelt løft af bloktilskuddet og indgår i servicerammen for 2025.

Derudover overgår puljen "Flere hænder og højere faglighed i ældreplejen" fra finanslov til at være en del af bloktilskuddet fra 2025.

Betydning for Haderslev Kommune:

Løft via bloktilskud (Beløb i mio. kr. i 2025 pl)	2025	2026	2027	2028
Kvalitetsløft af ældreplejen	6,4	6,9	9,9	9,9
Flere hænder og højere faglighed i ældreplejen	5,0	5,0	5,0	5,0
Løft via bloktilskud, I alt	11,4	11,9	14,9	14,9

2.3. Konsekvens af sager på kommunalbestyrelsesmødet d. 27. august 2024

Der er på augustmøderne sager på med indvirkning på budgettet i 2025-2028. De økonomiske konsekvenser af disse sager er medtaget her for at give det mest retvisende udgangspunkt for budget 2025-2028.

I nedenstående tabel fremgår det, at anlægsbudgettet netto nedskrives med 9,7 mio. kr. i 2025, opskrives med hhv. 7,1 mio. kr. i 2026 og nedskrives med 4,0 mio. kr. i 2027. Derudover flyttes 6,5 mio. kr. til 2024 og fremgår derfor ikke af nedenstående tabel.

Konsekvens af sager på KB 27.08.2024 (Beløb i mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Pulje til omstrukturering på SHU	-6,5	-	-	-
Pulje til udmøntning af cykelstiplan – Udgifter	-6,0	-16,1	-0,5	-
Pulje til udmøntning af cykelstiplan – Indtægter	0,5	3,0	6,6	-
Sikre skolevej i Haderslev Sydby – Udgifter	5,5	0,1	-	-
Sikre skolevej i Haderslev Sydby – Indtægter	-0,3	-2,8	-	-
Cykelsti Hejsager – Starup – Udgifter	0,5	16,0	0,5	-
Cykelsti Hejsager – Starup – Indtægter	-0,2	-0,2	-6,6	-
Pulje til udmøntning af cykelstiplan – Periodeforskydning – Udgifter	-3,0	6,1	0,7	-
Pulje til udmøntning af cykelstiplan - Periodeforskydning – Indtægter	-0,2	1,0	-4,6	-
Konsekvens af sager på KB 27.08.2024, I alt	-9,7	7,1	-4,0	-

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Til kommunalbestyrelsesmødet d. 27. august er der efterfølgende tilføjet punkt 124 – Cykelsti over matr. Nr. 319, Bramdrup, Moltrup. Effekten af dette punkt har ikke været muligt at få med før deadline af tryk af budgetmaterialet.

2.4. Anlægsperiodiseringer

Administrationen har gennemgået anlæg i det tekniske budget 2025-2028 med henblik på at sikre en fuld anvendelse af de afsatte anlægsbeløb i 2025. Det skal understreges, at administrationen udelukkende har fokuseret på sandsynligheden for, at anlægsprojekterne kan gennemføres i 2025. Nedenstående anlægsprojekter er valgt som anlægsprojekter, hvor det er muligt at justere periodiseringen og dermed få lavere anlægsudgifter i 2025.

I nedenstående tabel fremgår det, at anlægsbudgettet netto kan nedskrives med 28,7 mio. kr. i 2025, opskrives med hhv. 5,7 mio. kr. og 23,0 mio. kr. i årene 2026 og 2027. Periodiseringer skal være udgiftsneutrale i budgetperioden, da anlægsbevillingen fastholdes.

Forslag til periodiseringer (Beløb i mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Svømmefaciliteter Vojens	-5,0	5,0	-	-
Østergade/Honnørkajen. Klargøring af grund samt etablering af udenomsarealer	-1,2	1,2	-	-
Håndtering af klimavand, klimatilpasning og kyststrategi – Udgifter	-1,0	-1,0	-	-
Håndtering af klimavand, klimatilpasning og kyststrategi - Indtægter	1,0	1,0	-	-
Jomfrustiprojektet – Indtægter	-10,0	-10,0	20,0	-
Flytning af driftsafdelingen	-4,5	4,5	-	-
Byudvikling	-2,0	2,0	-	-
Erhvervsjord	-6,0	3,0	3,0	-
Periodiseringer anlæg, I alt	-28,7	5,7	23,0	-

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

2.5. Effekt selvbudgettering

I forbindelse med budgetvedtagelsen for budget 2024-2027 besluttede Haderslev Kommunalbestyrelse at selvbudgettere indtægtsgrundlaget for tilskudsåret 2024. Den samlede effekt af selvbudgettering opgøres endeligt i 2. halvår 2026 og afregnes i de 3 første måneder af 2027. KL skønner (juli 2024), at Haderslev Kommune i 2027 får en positiv efterregulering på ca. 132 mio. kr. i forhold til valg af statsgaranti. Da 82 af landets kommuner valgte at selvbudgettere for 2024, forventes en bloktilskudsreduktion i 2027 som følge af de forventede merindtægter fra selvbudgettering fra disse kommuner. Når gevinsten fra selvbudgettering fra regnes tabet i bloktilskud, skønnes Haderslev Kommune at få en netto merindtægt på ca. 24,1 mio. kr. i 2027.

2.6. Ekstra finansieringstilskud

Regeringen har i forbindelse med finanslovsforslaget for 2025 annonceret et særligt finansieringstilskud på 2,5 mia. kr. til kommunerne. 1,8 mia. kr. fordeles til kommunerne i lighed med kriterierne for uddeling af det eksisterende finansieringstilskud, mens 0,7 mia. kr. fordeles til de kommuner som er finansieringsmæssigt ramt af udfordringerne vedrørende grundskyld.

Haderslev Kommune fik i den forbindelse tildelt 29,1 mio. kr. for 2025, som blev givet efter kriterierne for det eksisterende finansieringstilskud. Det særlige finansieringstilskud gives kun i 2025.

3. Demografiberegninger

Befolkningens udvikling påvirker budgettet på en række områder. Faldende befolkningstal kan betyde mindre udgifter, mens stigende befolkningstal kan betyde større udgifter. Derudover kan befolkningssammensætningen have indflydelse på udgiftspresset. Hvert år laver Danmarks Statistik en befolkningsfremskrivning, som giver et bud på befolkningens udvikling i de kommende år. Ud fra befolkningsfremskrivningen beregner Økonomi og Løn forventede udgifter i de kommende år.

Kommunalbestyrelsen skal tage stilling til, om et områdes budget skal reguleres i forhold til befolkningsudviklingen. Der anvendes samme beregningsmodel som for budget 2024-2027.

Nedenstående tabel viser et overblik over de forventede udgifter på baggrund af befolkningens udvikling:

Demografi (Beløb i mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Skoleområdet	-4,6	-13,4	-16,3	-19,1
Dagtilbudsområdet	-0,7	-2,6	-3,8	-6,3
Forebyggende hjemmebesøg	0,2	0,4	0,5	0,6
Genoptræningsplaner	-	-	-	-
Ældrepleje	9,7	23,3	34,4	39,7
Demografi, I alt	4,6	7,7	14,8	14,9

"+" betyder flere beregnede udgifter "-" betyder færre beregnede udgifter

3.1. Børne- og Familieudvalget

På Børne- og Familieudvalgets område beregnes forventede udgifter for dagtilbud og skoler.

Der forventes færre 0-6-årige i de kommende fire år. I nedenstående tabel ses, hvordan det forventede børnetal påvirker udgifterne på dagtilbud.

Alderssammensætningen har betydning for omfanget af demografireguleringen, da taksten for 0-2-årige er højere end taksten for 3-6-årige. Ved årets afslutning sker en efterregulering på baggrund af det faktiske børnetal.

Der forventes færre 6-16-årige i de kommende fire år. I nedenstående tabel ses, hvordan den forventede børnetal påvirker udgifterne på skolerne.

Demografi (Beløb i mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Skoleområdet	-4,6	-13,4	-16,3	-19,1
Dagtilbudsområdet	-0,7	-2,6	-3,8	-6,3
Demografiudvikling, I alt	-5,3	-16,0	-20,1	-25,4

3.2. Senior- og Sundhedsudvalget

På Senior- og Sundhedsudvalgets område er der beregninger for genoptræningsplaner, forebyggende hjemmebesøg og ældrepleje. Der forventes flere ældre i målgruppen. Af nedenstående tabel fremgår, hvordan det forventede antal ældre påvirker udgifterne på området.

Demografi (Beløb i mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Forebyggende hjemmebesøg	0,2	0,4	0,5	0,6
Genoptræningsplaner	-	-	-	-
Ældrepleje	9,7	23,3	34,4	39,7
Demografiudvikling, I alt	9,9	23,7	34,9	40,3

Genoptræning bruges som alternativ til operationer og kan være nødvendig på baggrund af forskellige diagnoser. I 2023 er antallet af genoptræningsplaner ikke steget og der indarbejdes derfor ikke en stigning i budgettet for de kommende 4 år.

Den forventede udvikling i forebyggende hjemmebesøg og Ældrepleje tager udgangspunkt i det forventede antal ældre borgere over 80 år de kommende fire år. Antallet af ældre borgere over 80 år er stigende, så der forventes større udgifter de kommende fire år.

4. Centrale refusionsordninger

I regeringsaftalen er der medtaget en regulering på 16,6 mio. kr. på de centrale refusionsordninger. Reguleringen er aftalt mellem regeringen og KL, da kommunerne i de seneste år har haft højere indtægter end budgetlagt på refusion på særligt dyre enkeltsager på det specialiserede socialområde og seniorområdet. Det er aftalt, at kommunernes indtægter under et reguleres for denne stigning.

Da regeringsaftalen blev indgået efter forårets budgetarbejde i fagudvalgene, er der ikke taget højde for denne regulering i udvalgenes budgetarbejde. Beløbet er nu indarbejdet i det tekniske budget, med 15,1 mio. kr. under Social og Handicapudvalget og 1,5 mio. kr. under Senior og Sundhedsudvalget.

Det betyder at de to udvalgs udfordringer vil stige med de 16,6 mio. kr. Kommunalbestyrelsen skal tage stilling til, om de to udvalg skal reguleres

Nedenstående tabel viser fordeling af regeringsaftalens regulering af de centrale refusionsordninger:

Central refusionsordning (Beløb i mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Senior- og Sundhedsudvalget	1,5	1,5	1,5	1,5
Social- og Handicapudvalget	15,1	15,1	15,1	15,1
Central refusionsordning, I alt	16,6	16,6	16,6	16,6

"+" betyder færre beregnede indtægter "-" betyder flere beregnede indtægter

5. Budgetanalyser

I forbindelse med vedtagelse af budget 2024-27 blev der iværksat 6 nye og videreført 2 tidligere budgetanalyser, som skal bidrage til at skabe et råderum, som kan indarbejdes i budget 2025.

Årets 8 analyser er forskellige i karakter, enkelte analyser har en klar konklusion, mens andre lægger op til, at der foretages yderligere analyser, hvor eventuelle potentialer afdækkes. Der er også analyser, som har vist, at der ikke umiddelbart kan findes et uudnyttet potentiale.

De 8 analyser beskrives enkeltvis nedenfor.

5.1. Forsikringer

Konklusion

Analysen indikerer, at et øget fokus på vigtigheden af at efterleve retningslinjerne vedr. forebyggelse vil være hensigtsmæssigt.

Resume

Analysen viser, at især arbejdsskadeerstatninger er stigende og, at de er blevet større. Investeringer i skade-forebyggelse kan foretages med hensigten om at forbedre arbejdsvilkår og rammer for Kommunens ansatte og derigennem sikre deres sundhed og fremtidige arbejdsdygtighed.

Næste skridt

Analysen anbefaler i særlig grad et øget fokus på indrapportering af nær ved hændelser samt et øget fokus på vigtigheden af at efterleve retningslinjerne vedr. forebyggelse gennem kontakt og dialog mellem videnspersoner fra forsikring og de relevante ledere og medarbejdere.

5.2. Haderslev Kommunes deltagelse i tværkommunale samarbejder

Konklusion

Analysen viser, at Haderslev Kommune deltager i 51 tværkommunale samarbejder. Heraf er de 6 samarbejder såkaldte skal-samarbejder, og 33 samarbejder er såkaldte kan-samarbejder om kan-opgaver

Resume

De i alt 10 samarbejder, der koster mere end 1 million kroner årligt, udgør 95% af de samlede udgifter. Herudover går ca. 50% af omkostningerne til tværkommunale samarbejder til de 6 skal-samarbejder. De 33 kan-samarbejder om kan-opgaver udgør ca. 17% af de samlede omkostningerne.

Næste skridt

Kommunalbestyrelsen drøfter det samlede billede af tværkommunale samarbejder. Eventuelt iværksættes mere dybdegående analyser af samarbejdets værdi.

5.3. Automatisering og anvendelse af software robotter

Konklusion

Analysen indikerer, at automatisering og anvendelse af software robotter har et stort potentiale for effektivisering. Det er imidlertid vigtigt at pointere, at udvikling, implementering og vedligehold af disse løsninger kræver investeringer i fremtiden for at sikre rette kompetencer. Analysen præsenterer et udvalg af projekter med potentiale.

Resume

Analysen understreger, at Haderslev Kommune har gode erfaringer med vidensdeling med andre kommuner. Arbejdsgange og processer er dog forskellige i kommunerne, hvilket afspejler sig i overførbareheden af automatiseringsløsninger fra en kommune til en anden. Automatiseringsløsninger kan medvirke til at ensarte sagsbehandling og effektivisere arbejdsopgaver, hvilket er med til at sikre borgerens retssikkerhed.

Næste skridt

Det anbefales, at der bliver udarbejdet en overordnet strategisk retning for automatiseringsløsninger.

5.4. Særligt dyre enkeltsager

Konklusion

Analysen peger på en berigtigelse af refusion for 2020-2022 på 2,8 mio. kr. Analysen anbefaler ændrede arbejdsgange og opsættelse af controllingproces i økonomiafdelingen. Etableringen af egne døgninstitutioner kan undersøges.

Resume

Der er tale om et område med høj kompleksitet og mange regelændringer og overgangsordninger. Fejlkonteringer og manglende indberetninger i fagsystemer er årsag til manglende refusionshjemtagelse. Herudover kan et stort udgiftsniveau på uden-kommunale pladser give anledning til at se på etablering af egne institutioner.

Næste skridt

Opsætning af nye arbejdsgange for kontrol af indberetninger og kontering af udgifter er igangsat på Social- og Handicapområdet, og tilsvarende vil der blive gennemført nye arbejdsgange på Arbejdsmarkedsområdet. Derudover skal der tages stilling til etablering af egne institutioner i stedet for at købe dem udenbys.

5.5. Borgere med sager i flere kommunale afdelinger

Konklusion

Analysen viser, at borgerne ikke oplever kommunen som en synkroniseret enhed. Der efterspørges øget koordinering og overblik over borgerens forløb. Det anbefales, at der iværksættes prøvehandlinger på et eller flere områder. Ved ansættelse af en facilitator forventes en reduktion i sagsforløb for borgerne og reduktion i evt. ydelsesforløb.

Resume

Resultaterne viser, at koordinerende sagsbehandlere kan anvendes mere bredt i organisationen. Analysen viser også, at konceptet tværfagligt team kan være fordelagtigt og etableres bestående af eksempelvis 2 medarbejdere fra de relevante afdelinger. Der kan oprettes en stilling som facilitator, der får til opgave at sikre vedholdende fokus på det tværfaglige samarbejde. Slutteligt peger analysen på IT-understøttelse, hvor det anbefales at udnytte de muligheder, som koncernløsningen SAPA giver.

Næste skridt

Kommunalbestyrelsen pålægger direktionen at sætte en strategisk retning for bedre borgeroplevelse via implementering af analysens nøglepunkter eventuelt via prøvehandlinger.

5.6. Analyse af kommunens udgifter til IT

Konklusion

Analysen indikerer, at der et anslået besparingspotentiale på 0,437 mio. kr. pga. overlap i funktionaliteter og et anslået besparingspotentiale på 0,195 mio. kr. ved en ny leasingmodel på hardware. Analysen viser også, at den nuværende proces for systemanskaffelser indebærer visse risici.

Resume

IT-controlling har faciliteret effektiviseringer i 2023 og identificeret yderligere potentialer. Kommunen anvender en decentral model, hvor afdelinger selv kan anskaffe systemer uden brug af en godkendelsesproces. Dette kan skabe risici og medvirke til overlap i systemer mv.

Næste skridt

Der tages stilling til (1) indførelsen af en obligatorisk godkendelsesproces ved systemanskaffelser, (2) indførelsen af professionel kontraktstyring, og (3) indførelsen af en ny leasingmodel på hardware. Herudover anbefales et fremtidigt fokus på konteringspraksis.

5.7. Driftsafdelingen – fase to

Konklusion

Det kan ikke konkluderes, at en fuldstændig udlicitering medfører en økonomisk effektivisering for Haderslev Kommune. Udlicitering kan dog ske men på en eventuel bekostning af serviceniveauet herunder fleksibilitet/agilitet. Derudover vil en eventuel udlicitering desuden medføre diverse transaktionsomkostninger (styring og ledelse af kontrakter mv.)

Resume

Datamaterialet gør, at det er ikke muligt at vurdere, om der kan opnås effektiviseringer ved at udlicitere flere af de opgaver, som driftsafdelingen udfører nu. 70% af driftsopgaverne udføres allerede i dag af eksterne entreprenører/leverandører.

Næste skridt

Det er ikke bevist, at udlicitering af samtlige opgaver er økonomisk fordelagtigt. En fuldstændig udlicitering kan derfor ikke anbefales af økonomiske årsager.

5.8. Decentrale udgifter til administration – fase to

Konklusion

Det konkluderes, at ledelsesspændet i Haderslev Kommunes folkeskoler matcher de sammenlignelige kommuner. Men Haderslev ligger højere på timeforbruget til ledelse, samt har en organisering, der kræver et højere ledelsesniveau.

Resume

Sammenlignet med andre kommuner bruger lederne i Haderslev Kommune mere af deres tid på at undervise. Den nuværende skolestruktur kræver en højere andel af niveau 4 ledere.

Næste skridt

Analysen behandles i kommunalbestyrelsen.

6. Drift - Udvalgenes budgetudfordringer og øvrige prioriteter

Nedenfor følger beskrivelser af udvalgenes politisk fremførte udfordringer og øvrige prioriteter, som også er blevet forelagt for kommunalbestyrelsen på budgetseminaret den 20. juni 2024.

Nedenfor ses en oversigt over de politisk fremførte udfordringer og øvrige prioriteter fordelt på udvalg.

Supplerende budget (Beløb i mio. kr. i 2025 pl)	2025	2026	2027	2028
Beskæftigelse- og Borgerserviceudvalget	0,5	0,5	0,5	0,5
- Øvrige prioriteter	0,5	0,5	0,5	0,5
Børne- og Familieudvalget	11,3	8,3	8,3	8,3
- Udfordringer	9,5	6,5	6,5	6,5
- Øvrige prioriteter	1,8	1,8	1,8	1,8
Kultur- og Fritidsudvalget	3,1	2,1	1,3	0,8
- Øvrige prioriteter	3,1	2,1	1,3	0,8
Land- og Byudviklingsudvalget	0,1	0,1	0,1	0,1
- Øvrige prioriteter	0,1	0,1	0,1	0,1
Senior- og Sundhedsudvalget	36,6	36,3	36,8	36,8
- Udfordringer	10,9	9,5	10,5	10,5
- Øvrige prioriteter	25,7	26,8	26,3	26,3
Social- og Handicapudvalget	38,0	30,2	32,2	34,2
- Udfordringer	30,8	27,7	29,7	31,7
- Øvrige prioriteter	7,2	2,5	2,5	2,5
Teknik- og Klimaudvalget	2,8	2,8	2,8	2,8
- Øvrige prioriteter	2,8	2,8	2,8	2,8
Ungeudvalget	2,0	2,0	2,0	2,0
- Udfordringer	1,5	1,5	1,5	1,5
- Øvrige prioriteter	0,5	0,5	0,5	0,5
Vækst- og Udviklingsudvalget	1,0	1,7	1,7	1,7
- Øvrige prioriteter	1,0	1,7	1,7	1,7
Økonomiudvalget	3,4	3,4	3,4	3,4
- Udfordringer	1,4	1,4	1,4	1,4
- Øvrige prioriteter	2,0	2,0	2,0	2,0
Driftsudgifter, I alt	98,8	87,4	89,1	90,6

6.1. Beskæftigelses- og Borgerserviceudvalget

Det tekniske budget for Beskæftigelses- og Borgerserviceudvalget er opgjort til 1.280,1 mio. kr. i 2025.

Beskæftigelses- og Borgerserviceudvalget har fremført nedenstående udfordringer og prioriteter:

(Beløb i mio. kr. i 2025 pl)	2025	2026	2027	2028
<i>Udvalgets øvrige prioriteter:</i>				
- Øget fokus – flere i uddannelse	0,5	0,5	0,5	0,5
Udvalgets øvrige prioriteter, I alt	0,5	0,5	0,5	0,0
Driftsudgifter, I alt	0,5	0,5	0,5	0,5

6.1.1. Udvalgets udfordringer

Målsætning om at Haderslev Kommune kommer på landsgennemsnittet

Beskæftigelses- og Borgerserviceudvalget har igangsat arbejdet med at lave en plan for, hvordan overførselsudgifterne i Haderslev Kommune bringes på niveau med landsgennemsnittet.

6.1.2. Udvalgets øvrige prioriteter

Øget fokus – flere i uddannelse

Ifølge Arbejderbevægelsens Erhvervsråd kommer Danmark ifølge en fremskrivning af ubalancer på arbejdsmarkedet til at mangle 99.000 faglærte i 2030. Der vil også mangle personer med korte og mellemlange videregående uddannelser. Det kan medføre flaskehalse, højere ledighed, samtidig med at de skader virksomhedernes muligheder og samfundets vækst.

For at imødegå dette foreslås det at øge fokus på uddannelsesmulighederne for voksne, omkring voksenlærling, efteruddannelse, revalidering mm, dels gennem en opkvalificering af medarbejdere, dels gennem en opnormering med en medarbejder, der kan vejlede og rådgive borgere, der er i tvivl om deres uddannelsesmuligheder.

6.2. Børne- og Familieudvalget

Det tekniske budget for Børne- og Familieudvalget er opgjort til 898,1 mio. kr. i 2025.

Børne- og Familieudvalget har fremført nedenstående udfordringer og prioriteter:

(Beløb i mio. kr. i 2025 pl)	2025	2026	2027	2028
<i>Udvalgets udfordringer:</i>				
- Investeringsstrategien	4,7	4,7	4,7	4,7
- Befordring – Budgetoverskridelse	1,8	1,8	1,8	1,8
- Distriktsmidler - forøgelse af distrikternes råderum til mellemformer	3,0	-	-	-
Udvalgets udfordringer, I alt	9,5	6,5	6,5	6,5
<i>Udvalgets øvrige prioriteter:</i>				
- Styrket fraværsindsats for skoleelever	1,8	1,8	1,8	1,8
Udvalgets øvrige prioriteter, I alt	1,8	1,8	1,8	1,8
Driftsudgifter, I alt	11,3	8,3	8,3	8,3

6.2.1. Udvalgets udfordringer

Investeringsindsatsen

Investeringsstrategien blev indarbejdet under Børne- og Familieudvalget med en årlig besparelse på 12,0 mio. kr. fra 2022 og frem. I budgetforliget for 2024-2027 ønskede forligspartierne, at skabe bedre rammer for folkeskolen, hvorfor der blev afsat 2 mio. kr. årligt til at imødegå besparelseskravet fra investeringsstrategien.

Af den oprindelige besparelse fremgår af Børne- og Familieudvalgets budget en fortsat udmøntet besparelse på 4,7 mio. kr. fra 2025 og frem som følge af investeringsstrategien. Udfordringen på 4,7 mio. kr. fra 2025 og frem medtages i det supplerende budget.

Befordring – Budgetoverskridelse

Børne- og Familieudvalgets budget til skolekørsel (buskort til almenområdet samt kørsel til specialundervisning) udgjorde i 2023 netto 20,2 mio. kr. Budgettet er en fast ramme, der fremskrives årligt. I de foregående 3 regnskabsår har der været et gennemsnitligt merforbrug på udgifter til skolekørsel på 1,8 mio. kr. Det er især øgede udgifter på befordring af elever i kommunale specialskoler, der det seneste regnskabsår har medvirket til merforbruget. Merforbruget er de foregående år blevet håndteret indenfor det samlede regnskab under Børne- og Familieudvalget. Men det er til stadighed blevet sværere at finde råderum i regnskabet til at dække merudgiften. Derfor løftes udfordringen i det supplerende budget.

Børne- og Familieudvalget har i foråret 2023 kigget på muligheden for at nedlægge ordningen med gratis buskort til alle elever i Haderslev Kommune. En beregning viste, at dette vil give en besparelse på 0,8 mio. kr. Børne- og Familieudvalget vurderede, at den serviceforringelse, en fjernelse af alle buskort ville medføre, ikke stod mål med en besparelse på 0,8 mio. kr., hvorfor man har fastholdt dette tilbud til kommunens skolebørn.

Distriktsmidler – Forøgelse af distrikternes råderum til mellemformer

I forbindelse med vedtagelse af ny tildelingsmodel på skoleområdet, blev der afsat 21% af det samlede budget på området til specialpædagogiske tiltag svarende til ca. 98 mio. kr. i 2024. Midlerne finansierer elevers gang i specialklasser, specialskoler og øvrige speciale tiltag. De resterende midler i puljen bruges til mellemformer på skolerne, så elever kan integreres i almenskolen. Pr. 1. juni laves en regulering af skolernes budgetter til specialklasser samt Louiseskolens budget for de elever, der måtte være kommet til eller de elever, der er flyttet til andre tilbud siden 1. november.

Forventningen til 1. regulering pr. juni 2024 er, at midlerne er brugt jf. de afholdte møder i Pædagogisk Koordineringsudvalget (PKU).

Derfor ønskes der flere midler til det øgede fokus på mellemformer i kommunes almene tilbud.

6.2.2. Udvalgets øvrige prioriteter

Styrket fraværsindsats for skoleelever

Skolefravær og skolevægring er et stigende problem på landsplan og i Haderslev Kommune. Børne- og Familieudvalget ønsker derfor at styrke fraværsindsatsen for skoleelever i Haderslev Kommune ud fra følgende principper:

- at den forebyggende indsats styrkes
- at fraværsindsatsen styrkes på skolerne og der etableres et tværfagligt trivselsteam til at støtte op om fraværsindsatsen i hele kommunen
- at børn og unge der rammes af fravær/skolevægning, får den hjælp de har krav på
- at der er en bedre koordinering på tværs

Der skal etableres et centralt trivselsteam, bestående af 3 årsværk, for at sikre, at indsatsen kommer tæt på alle skoler og er operationel i alle tre distrikter. Teamet får til opgave at udvikle en styrket fraværsindsats på skolerne og være sagsbærende i kritiske skolevægningssager. Indsatsen vil blive udviklet med input fra borgere, interesseorganisationer og best practises fra andre kommuner.

Med indsatsen forventes det, at skolefravær i højere grad forebygges og skolevægning reduceres. Det kan forebygge længerevarende og mere indgribende indsatser.

6.3. Kultur- og Fritidsudvalget

Det tekniske budget for Kultur- og Fritidsudvalget er opgjort til 110,8 mio. kr. i 2025.

Kultur- og Fritids udvalget har fremført følgende ønsker til supplerende budget 2025-2028.

(Beløb i mio. kr. i 2025 pl)	2025	2026	2027	2028
<i>Udvalgets øvrige prioriteter:</i>				
- Kommunal pulje til medfinansiering af hærvejens udvikling	0,500	-	-	-
- Liv i Haderslev Kommune – hele året	0,800	0,800	-	-
- Lokaletilskud forhøjes fra 65% til 75%	0,500	0,500	0,500	0,500
- Samarbejdsaftale SG25	0,150	0,150	0,150	0,150
- Forøgelse af Kultursamvirkets budget (Åbne Kulturelle Arrangementer)	0,132	0,132	0,132	0,132
- Flytteomkostninger ifm. magasinbyggeriet	0,500	-	-	-
- Udvikling og afprøvning af den "islandske model"	0,500	0,500	0,500	-
Udvalgets øvrige prioriteter, I alt	3,082	2,082	1,282	0,782
Driftsudgifter, I alt	3,082	2,082	1,282	0,782

6.3.1. Udvalgets øvrige prioriteter

Kommunal pulje til medfinansiering af hærvejens udvikling

I forbindelse med udvikling af hærvejen, fremsender forvaltningen et ønske om finansiering i 2025 på 0,500 mio. kr., til at løfte kvaliteten af vandre- og cykelruter i Haderslev Kommune.

Der vil være en behov for yderligere finansiering over årene.

Liv i Haderslev Kommune – hele året

På udvalgsrådet den 23. november 2023 afsatte Kultur- og Fritidsudvalget 0,800 mio. kr. i 2024 til Liv i Haderslev Kommune – hele året. Projektet blev godkendt for en 3-årig periode, med opstart i 2024.

Formålet med projektet Liv i Haderslev Kommune – hele året er at udvikle Haderslev Kommune til en attraktiv og aktiv outdoor-destination, som kan tiltrække flere turister og tilflyttere. Samtidig skal projektet tilbyde de borgere, der allerede bor i kommunen gode oplevelser og outdoor faciliteter både lokalt og gennem foreningslivet.

I henhold til en rapport fra Friluftsrådet i 2023 er Haderslev Kommune den kommune, der har de bedste forudsætninger for mere friluftsliv ud af alle kommuner i Danmark.

Projektet Liv i Haderslev Kommune – hele året vil over en 3-årig projektperiode have et samlet budget på 2,400 mio. kr. til projektledelse og midler til aktiviteter (Liv på havnen – Liv i det grønne – Liv i det blå), hvorfor restfinansieringen på 2 x 0,800 mio. kr. indgår som forslag til det supplerende budget.

Lokaletilskud forhøjes fra 65% til 75%

Fritidssamvirket har fremsendt et ønske om en forhøjelse af lokaletilskud fra 65 % til 75 %. Samvirket skriver, at drifts- og lokaletilskud jævnfør Folkeoplysningsloven opfylder lige lovens mindstekrav på mindst 65% i tilskud til egne eller lejede lokaler.

For at sikre den fremtidige drift og vedligehold af foreningernes egne eller lejede lokaler, samt for at kompensere for prisstigningerne som følge af den stigende inflation og energikrisen, anbefaler Fritidssamvirket, at tilskudsprocenten tilbageføres til de 75%, hvilket svarer til en årlig udgift på ca. 0,500 mio. kr.

Et andet argument er, at aftenskolerne får 75 % i lokaletilskud, jf. Folkeoplysningsloven § 23.

Samarbejdsaftale SG25

På Kultur- og Fritidsudvalgets møde den 11. april 2024, blev der afholdt dialogmøde omkring den nuværende samarbejdsaftale med SG25. Det samlede tilskud i 2022 var på 0,180 mio. kr., i 2023 0,150 mio. kr. og i 2024 0,125 mio. kr.

Udvalget ønsker at afsætte 0,150 mio. kr. pr. år i en ny treårig aftale fra 2025.

Forøgelse af Kultursamvirkets budget til samlet 0,6 mio. kr. samt en årlig forøgelse på 5 %

Kultursamvirket har fremsendt et ønske om at det nuværende budget i 2024 på 0,468 mio. kr. forøges til 0,600 mio. kr. og derudover en årlige forøgelse på 5 %.

Kultursamvirket skriver, at Kultursamvirket ønsker at sætte fokus på Haderslev Kommune som kulturkommune. Budgetøgningen skal sikre, at samvirket bedre kan imødekomme kulturforeningernes behov for finansiering af udgiftsposter til deres åbne kulturelle arrangementer og at der derudover fortsat er realistisk mulighed for at samvirket kan afsætte en sum til både indkøb af billedkunst til kommunens offentlige arealer og til en fri sum, der kan benyttes til de foreningsbehov, der ikke falder ind under kravene til åbne kulturelle arrangementer. Derudover vil en budgetøgning give kultursamvirket mulighed for dels at fokusere en række midler til kompetenceudvikling hos foreningerne, og dels til bedre at kunne allokere dele af budgettet til målrettede indsatser. Forslaget knytter sig til en række aktuelle aktiviteter, det gælder blandt andet

- I sommeren 2022 opfordrede Kultursamvirket til at foreningerne kunne søge en sommerferiepulje, som skulle sikre mere liv og kultur i kommunen i juli måned. På trods af en meget kort frist kom der mange gode ansøgninger og alle de allokerede midler blev brugt. Fremover vil samvirket gerne allokere flere midler til den type målrettede indsatser for at undersøge hvordan kulturlivet responderer på en mere fokuseret indsats. Baseret på sommerpuljen forventer vi, at de målrettede opslag med mere simple ansøgningskrav vil bringe en række nye kulturaktører og nye kulturaktiviteter på banen.
- Haderslev Talentcenter har netop nedsat et Talentråd Kultur, som skal sikre en mere fokuseret talentudvikling på kulturområdet i Haderslev Kommune. Dette uddannelsesfokus kan vi understøtte ved at have midler til rådighed for kompetenceudvikling gennem fx masterclasses og ved at kunne sikre gode aktivitets- og arrangementsvilkår for talentelevernes møde med den professionelle kunst såvel som deres egne muligheder for at øve sig som udøvende kunstnere i det lokale kulturliv og blandt de lokale kulturforeninger.
- Kommunen har iværksat projektet Liv på Havnen, der skal sikre gode kulturarrangementer på Haderslev havn i sommeren 2024, efter en succesfuld opstart på projektet i 2022. Kommunen har dog kun afsat et ret begrænset arrangementsbudget til projektet og vi forventer derfor en række ansøgninger til finansiering af arrangementer tilknyttet projektet – den første har vi allerede modtaget og støttet. For også i de kommende år at have mulighed for at understøtte og indfri projekter som Liv på Havnens fulde potentiale er der behov for, at samvirket også kan bidrage med midler, uden at det sker på bekostning af eksisterende kulturaktiviteter.

Flytteudgifter til Formidlings- og magasinbygningen

Der er ikke afsat midler til flytteudgifter i forbindelse med ibrugtagning af Formidlings- og magasinbygningen. Der skal blandt andet flyttes arkivalier fra Vejle til Haderslev. Derudover skal der ligeledes ske flytning fra lokationer i Haderslev Kommune til den nye bygning.

De samlede flytteudgifter skønnes til 0,500 mio. kr.

Udvikling af afprøvning af den "islandske model"

Der afsættes et rammebeløb på 0,5 mio. kr. i årene 2025, 2026 og 2027 til det videre arbejde med erfaringerne fra studieturen og den islandske model. Gennem en evidensbaseret indsats skabte man på Island en model, hvor der blev lagt vægt på, at børn skal føle sig værdsat i skolen, deltage i organiserede fritidsaktiviteter 3-4 gange ugentligt og bruge mere tid sammen med deres forældre.

En Haderslev-model skal bruge erfaringer fra Island og tilpasse dem til en lokal kontekst. Konceptet bør bygge på tanken om at nedbryde barrierer mellem skoler og fritidsaktører, skabe en øget tilslutning til fritidsaktiviteter blandt børn og unge i lokalområdet.

Der er nedsat en politisk arbejdsgruppe, som foreslår, at der med afsæt i erfaringerne fra studieturen igangsættes udvikling af en Haderslev-model, der har til formål at forbedre børns trivsel og øge livskvaliteten generelt ved at styrke børns sociale fællesskaber gennem en mere aktiv fritid."

6.4. Land- og Byudviklingsudvalget

Det tekniske budget for Land- og Byudviklingsudvalget er opgjort til 1,9 mio. kr. i 2025.

Land- og Byudviklingsudvalget har fremført følgende prioriteter:

Supplerende budget (Beløb i mio. kr. i 2025 pl)	2025	2026	2027	2028
<i>Udvalgets øvrige prioriteter:</i>				
- Drift at multihallen i Skrydstrup	0,1	0,1	0,1	0,1
Udvalgets øvrige prioriteter, I alt	0,1	0,1	0,1	0,1
Driftsudgifter, I alt	0,1	0,1	0,1	0,1

6.4.1. Udvalgets øvrige prioriteter

Drift at multihallen i Skrydstrup

Der er i 2024 afsat 3,0 mio. kr. til en multihal i Skrydstrup.

Det nuværende driftstilskud til partnerskabspuljen forventes øget med ca. 0,1 mio. kr. årligt fra 2025 til el, vand, varme, rengøring og lovpligtig service.

6.5. Senior- og Sundhedsudvalget

Det tekniske budget for Senior- og Sundhedsudvalget er opgjort til 1.044,7 mio. kr. i 2025.

Senior- og Sundhedsudvalget har fremført nedenstående udfordringer og prioriteter:

(Beløb i mio. kr. i 2025 pl)	2025	2026	2027	2028
<i>Udvalgets udfordringer:</i>				
- Merudgifter til tomgangsleje af ældre- og plejeboliger	4,3	5,3	6,3	6,3
- Stigende priser på køb af plejeboligpladser i andre kommuner	4,2	4,2	4,2	4,2
- Stigende priser på plejeboligpladser på friplejehjem*	2,4	-	-	-
Udvalgets udfordringer, I alt	10,9	9,5	10,5	10,5
<i>Udvalgets øvrige prioriteter:</i>				
- Genåbning af Hiort Lorenzen Plejecenter 30 pladser	18,0	18,0	18,0	18,0
- Forebyggelse gennem digital træning og aktiviteter til alle borgere i Haderslev Kommune	0,5	0,5	0,5	0,5
- Anvendelse af nye IT-løsninger og digitalisering	0,7	0,7	0,7	0,7
- Fastholdelse af ældre medarbejdere	1,5	1,5	1,5	1,5
- Styrket fokus på ernæring ift. de svageste borgere	0,6	0,6	0,6	0,6
- Kompetenceudvikling ifm. udbredelse af mindre, tværfaglige, faste teams i ældreplejen	1,0	0,5	-	-
- Demensvenlig kommune	0,5	-	-	-
- Reduktion af elevernes arbejdsværdi til det halve timetal (Indfases over to år)	2,2	4,3	4,3	4,3
- Vis mig vej 2.0, herunder ensomhed	0,7	0,7	0,7	0,7
Udvalgets øvrige prioriteter, I alt	25,7	26,8	26,3	26,3
Driftsudgifter, I alt	36,6	36,3	36,8	36,8

*Genberegnes i forlængelse af beregning af takster på friplejehjem i 2025.

6.5.1. Udvalgets udfordringer

Merudgifter til tomgangsleje af ældre- og plejeboliger

Jf. udvalgsmødet i april 2024 sag 41 er der økonomiske udfordringer med tomgangslejen på ældre- og plejeboliger.

Med to tomme plejehjem – Hiort Lorenzen og Engparken – vil tomgangslejen hertil udgøre henholdsvis 5,2 mio. kr. og 1,4 mio. kr. Derudover forventes tomgangslejen til øvrige ældreboliger at udgøre 2,3 mio. kr. Den samlede forventede udgift på tomgangsleje vil beløbe sig til 8,9 mio. kr.

I budgetforliget 2024-2027 blev der afsat 2 mio. kr. i 2025 og 1 mio. kr. i 2026 til imødegåelse af den økonomiske udfordring. Derfor er den nuværende økonomiske udfordring stigende hen over årene, hvis ældre- og plejeboligerne ikke afhændes.

Beløb: 4,3 mio. kr. i 2025, 5,3 mio. kr. i 2026 og 6,3 mio. kr. i 2027 og frem.

Stigende priser på plejeboligpladser i andre kommuner

I 2024 er der et udgiftsbudget til købte pladser i andre kommuner på 35,5 mio. kr. Taksterne på de pladser Haderslev kommune køber i andre kommuner er steget med 4,2 mio. kr., hvilket er mere end prisudviklingen. Borgerne har frit valg, når først de er visiteret til en plejebolig, og kan derfor frit vælge, om de vil bo på plejehjem i Haderslev Kommune eller i en anden kommune. Udgiften ligger hos Haderslev Kommune uanset, hvor borger vælger at bo. Historisk har der været en tilgang på 5 borgere om året. Denne tilgang vil skulle finansieres af demografimidlerne, hvis der tilføres demografimidler i forbindelse med budgetvedtagelsen.

Beløb: 4,2 mio. kr. årligt.

Stigende priser på plejeboligpladser på friplejehjem

I 2024 er der et budget til plejeboligpladser på friplejehjem på 25,2 mio. kr. Grundet stigningen i taksten til plejeboligpladser på friplejehjem (jf. Kommunalbestyrelsesmødet den 30. april pkt. 58), mangler der i budget 2024 og 2025 2,4 mio. kr. 2026 og frem genoptages i forlængelse af beregning af takster på friplejehjem i 2025.

Beløb: 2,4 mio. kr. i 2025.

6.5.2. Udvalgets øvrige prioriteter

Genåbning af Hiort Lorenzen Plejecenter 30 pladser

Der er rejst forslag om delvis genåbning af Hiort Lorenzen Plejecenter.

Med en delvis genåbning af Hiort Lorenzen Plejecenter vil plejeboligkapaciteten stige med 30 pladser.

Beløbet er regnet ud fra den kommunale plejecentermodel og er inkl. driftsudgifter til hele bygningen. Ved genåbning af 30 pladser, vil udfordringen til tomgangsleje falde med 2,7 mio. kr. årligt. Den oprindelige udfordring til tomgangsleje er beregnet med 58 tomme pladser på Hiort Lorenzen.

Beløb: 18,0 mio. kr. årligt.

Forebyggelse gennem digital træning og aktiviteter til alle borgere i Haderslev Kommune

Med Borgerpakken fra Exorlive bygges der videre på de gode erfaringer med digital træning i Haderslev Kommune. Med borgerpakken sikres det, at alle borgere i kommunen har nem adgang til træning og aktivitet, hvor som helst og når som helst på en ny og inspirerende måde. Formålet er således, at der tilbydes sundhedsfremmende og forebyggende indsatser, og hermed bedre sundhed, for alle borgere.

1. Aktivitet og bevægelse for hele kommunen: Borgere får adgang til kommunens træningsapp: "Exorlive Go" med selvvalgt træningsindhold. Borgerne kan også tilgå målrettede og individuelt tilpassede træningsprogrammer ved at udfylde spørgeskemaer i app'en.

2. Faldforebyggelse: Forbedring af balance- og bevægelsestræning for kommunens ældre borgere via træningsvideoer med motiverende musik til borgere på f.eks. dagcentrene og plejecentrene.

3. Målgruppe specifik træning og aktivitet: Borgere kan tilgå trænings- og aktivitetsprogrammer og videoer, som kommunens terapeuter på forhånd har lavet. Udover træningsmateriale, som inviterer til mere bevægelse, kan der tilgås forskellig videoundervisning, som er målrettet specifikke målgrupper f.eks. borgere med kroniske smerter eller stres. Her er der fokus på arbejdet med det dobbelte KRAM, dvs. skabelsen af kompetencer, ressourcer, accept og mestring hos den enkelte.

4. Borgernes behov for kommunal hjælp i seniorlivet udskydes, idet de på en let og naturlig måde har mulighed for at indarbejde sundhed og forebyggelse i hverdagen, hvorved deres fysik og mentale ressourcer styrkes.

Beløb: 0,5 mio. kr. årligt.

Anvendelse af nye IT-løsninger og digitalisering

Haderslev Kommune vil med de nuværende prognoser stå i historiske rekrutteringsudfordringer i de kommende år. Det vil primært være de sundhedsfaglige ressourcer, som vil være knappe, hvilket er problematisk, da andelen af ældre med plejebestanden samtidigt stiger. I forsøget på at bevare et rimeligt serviceniveau bør der i en overgangsperiode investeres i nye IT-løsninger, digitalisering, robotter og kunstig intelligens, der kan supplere og assistere de sundhedsfaglige medarbejdere i hverdagen. Der vil i 2025 blive udarbejdet en specifik handleplan for 2026 og frem. Dette skal ses i sammenhæng med anlægsønske i supplerende budget.

Både den aldrende stigende befolkning, som medfører et øget behov for pleje og omsorg og de historiske rekrutteringsudfordringer, som vil præge området i de kommende mange år udfordrer vores opgaveløsning. Ved siden af dette udvikler det nære sundhedsvæsen sig, hvorved opgaver, som tidligere blev løst på sygehuset, fremadrettet skal løses i kommunerne. For at undgå at stå i en situation, hvor ovenstående problemstillinger skal gå ud over de svageste borgere, er det nødvendigt at gentænke den nuværende praksis og måden at arbejde i ældre- og sundhedsområdet.

Nye IT-løsninger, brug af kunstig intelligens (AI) samt digitalisering kan bidrage til, at det der fortsat kan leveres pleje til de svageste borgere. Mange arbejdsprocesser kan med en mere digitaliseret tilgang automatiseres og effektiviseres, så der frigøres hænder og sundhedsfaglige kompetencer til de svageste borgere med det største behov. Kunstig Intelligens kan analysere data og identificere behov, som man kan bruge i planlægningen af indsatsen. Derudover kan AI og andre IT-løsninger anvendes i overvågning af kvalitet samt advare ved potentielle problemstillinger, som der bør handles på.

Samlet set er det vurderingen, at nye IT-løsninger og kunstig intelligens (AI) i sundheds- og ældreområdet vil føre til en markant forbedret anvendelse af de tilgængelige sundhedsfaglige ressourcer på området. Der er et betydeligt potentiale i at investere i nye IT-løsninger, kunstig intelligens (AI) og digitalisering.

Indfrielsen af dette potentiale kræver både nye specialkompetencer inden for området, en analyse af, hvor de laveste frugter med størst potentiale findes samt en holdbar plan for igangsætning af nogle målrettede indsatser med det rette fokus. Der lægges derfor op til, at der investeres i ansættelsen af ny kompetence, der skal hjælpe Senior og Sundhed på forkant af situationen, hvor den første opgave vil være at analysere potentialet og at udarbejde en helt konkret og prioriteret indsatsplan.

Beløb: 0,7 mio. kr. årligt.

Fastholdelse af ældre medarbejdere

- Udvidelse af eksisterende seniorpulje fra 0,5 mio. kr. til 2 mio. kr.
- Fleksible muligheder for senioraftaler.
- Udvidelse af målgruppen fra nuværende 2 personalegrupper til alle faggrupper i Senior og Rehabilitering / Handicap og Socialpsykiatri.

Baggrund

Senere tilbagetrækning og et godt senior arbejdsliv er et vigtigt fokusområde for at kunne imødekomme behovet for, at der også i fremtiden er tilstrækkeligt med arbejdskraft, og for at fastholde de kompetencer og den erfaring, som de ældre medarbejdere besidder. Det er en forudsætning for, at vi fortsat kan give borgerne den støtte, de har brug for til det, der er mest værdifuldt i deres hverdag.

Aldersfordelingen blandt medarbejdere i Senior og Rehabilitering / Handicap og Socialpsykiatri viser, at 380 medarbejdere svarende til 17 % er 60 år eller derover (se side 22). Dvs. at en stor andel af kan gå på efterløn eller pension inden for en kort årrække.

Samtidig vil antallet af borgere med behov for støtte være stigende. Antallet af ældre over 80 år stiger med 75 % frem mod 2045 ifølge Danmarks Statistiks befolkningsfremskrivning. Også på det specialiserede socialområde opleves flere borgere med behov for et kommunalt tilbud. Arbejdskraftmanglen er mærkbar allerede nu og forventes at blive endnu mere udtalt de kommende år i takt med, at arbejdsstyrken i Danmark bliver mindre på grund af den demografiske udvikling.

Rammeaftalen om seniorpolitik, som er indgået mellem KL og Forhandlingsfællesskabet, giver mulighed for forskellige typer seniorordninger med det formål at fastholde ældre medarbejdere lidt længere i job ud over efterlønns- og pensionsalderen hhv. forebygge tidlig afgang.

Eksisterende seniorordning

Det daværende Voksenudvalg afsatte i budget 2022 en pulje på 500.000 kr. til én type seniorordning hvor medarbejderen går ned i tid og tilsvarende ned i løn, men opretholder hidtidigt pensionsbidrag. Puljen dækker arbejdspladsens udgift til differencen mellem hidtidigt pensionsbidrag og pensionsbidrag i seniorstillingen. Ordningen blev lanceret som en prøvehandling med en målgruppe afgrænset til social- og sundhedshjælpere og sygeplejersker, fordi de to grupper havde den største andel ældre medarbejdere og samtidig rekrutteringsudfordringer.

Puljen kom i drift fra efteråret 2022, og pr. marts 2024 er der indgået 9 senioraftaler med støtte fra puljen (6 SSH og 3 sygeplejersker). Den årlige støtte fra puljen beløber sig til i alt ca. 71.500 kr. for de ni senioraftaler. Den ringe udnyttelse af puljen skyldes ifølge TR og ledere, at ordningen indebærer en indtægtsnedgang, som har en direkte konsekvens for medarbejderens privatøkonomi.

Forslag til en styrket seniorindsats

Fleksible muligheder: Erfaringerne fra testperioden viser, at seniorerne ikke er en ensartet målgruppe med samme behov. Det er derfor vigtigt at kunne indgå individuelle senioraftaler, som tilgodeser både den enkelte medarbejders behov og arbejdspladsens behov. Derfor vil det være en fordel at kunne udnytte alle muligheder i Rammeaftalen om seniorpolitik. Det vil både give mulighed for at tilbyde en bedre ordning i forhold til at gå ned i tid (en "80-90-100 ordning"), og mulighed for også at tilbyde gode vilkår for medarbejdere, som ønsker at blive lidt længere uden at gå ned i tid, fx med tilbud om en fastholdelsesbonus eller pensionsforbedring.

Den nævnte 80-90-100 ordning indebærer, at hvis den ansatte går ned i tid, mister vedkommende kun halvdelen af lønnedgangen, den anden halvdel dækkes af arbejdspladsen. Dvs. hvis seniorstillingen aftales med 80 % af nuværende timetal (fx fra 37 timer til 29,6 timer), opretholder medarbejderen 90 % af hidtidig løn samt 100 % af hidtidigt pensionsbidrag.

Udvidelse af målgruppen for seniorordninger: Flere personalegrupper end SSH og sygeplejersker er ramt af arbejdskraftudfordringer, bl.a. SSA og socialpædagoger, og målgruppen for seniorordninger bør derfor udvides til at omfatte alle relevante faggrupper inden for Senior og Rehabilitering / Handicap og Socialpsykiatri.

Udvidelse af seniorpuljen: For at kunne tilbyde flere typer af seniorordninger og fastholde medarbejdere inden for flere faggrupper, foreslås det at udvide den nuværende pulje til 2 mio. kr. (en nettoudvidelse på 1,5

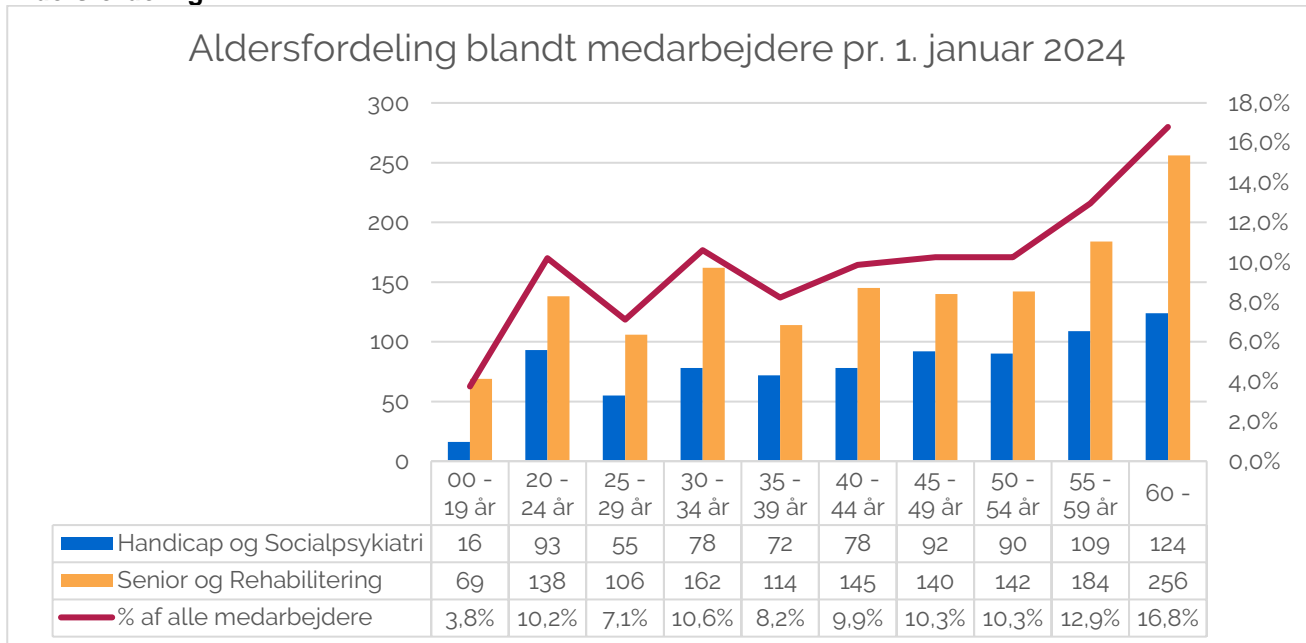
mio. kr.), som kan fordeles forholdsmæssigt med 2/3 til Senior og Rehabilitering og 1/3 til Handicap og Socialpsykiatri.

Med en kombination af de forskellige aftaletyper i Rammeaftalen, inkl. en 80-90-100 ordning, vil der kunne indgås i alt ca. 40 senioraftaler om året inden for en ramme af 2 mio. kr. mod ca. 10 aftaler om året inden for den nuværende ramme.

Eksempler på udgiftsniveau til senioraftaler:

- 80-90-100 ordning: 42-55.000 kr. årligt i senioraftalens løbetid. Udgiften afhænger af timetal, lønniveau og pensionsats.
- Fastholdelsesbonus: aftales individuelt, fx 20.000 kr. Udbetales i forbindelse med fratrædelse.

Aldersfordeling

Beløb: 1,5 mio. kr. årligt.

Styrket fokus på ernæring ift. de svageste borgere

I forbindelse med budget 2019-2022 blev der afsat midler til en diætist. Diætistens opgave er at rådgive borgere og personale for derigennem at afhjælpe ernæringsproblemer og at forbedre helbred og trivsel for ældre udsatte borgere. Med stigende sygdomskompleksitet og tidligere udskrivelser fra sygehuset er der behov for at styrke ernæringsindsatsen ved at ansætte en diætist mere.

Beløb: 0,6 mio. kr. årligt.

Kompetenceudvikling ifm. udbredelse af mindre, tværfaglige, faste teams i ældreplejen

Med udgangspunkt i viden og læring fra Projekt "Kaffe Først" i plejedistrikt Vojens, er udbredelsen af flere mindre, tværfaglige, faste teams i gang i de øvrige plejedistrikter. Hensigten med omlægning til mindre teams er især at forbedre kvalitet, sammenhæng og kontinuitet for hjemmeboende borgere og deres pårørende.

For at kunne lykkes med at arbejde tværfagligt i mindre, faste teams, er der behov for at de ca. 800 medarbejdere i hjemmeplejen og sygeplejen kompetenceudvikles. Temaerne i kompetenceudviklingen er fx indføring i Burtzorg-modellen, det at arbejde tværfagligt sammen, at planlægge hverdagen med sit team og at forstå sin egen teamrolle.

Beløb: 1,0 mio. kr. i 2025 og 0,5 mio. kr. i 2026.

Demensvenlig kommune

Seniorrådet vurderer i dialog med Senior- og Sundhedsudvalget, at der nu og fremover bør tages særlige hensyn til de mange borgere med demens, der allerede bor i Haderslev Kommune og som hen over de kommende år vil udvikle demens. Det foreslås derfor, at der opstartes dialogmøder med borgere med demens og deres pårørende samt med diverse videns personer, interessenter/aktører og lokalmiljøer med henblik på at samle input til opstart af 3 pilotprojekter i de 3 centerbyer/områder.

Beløb: 0,5 mio. kr. i 2025.

Reduktion af elevernes arbejdsværdi til det halve timetal (Indfases over to år)

Der er god efterspørgsel efter en elevplads i Haderslev Kommune, og alle gør deres bedste for, at læringen og vilkårene for læringen er så god som muligt. Men hverdagen er presset derude, og det går ikke sjældent udover elevernes vilkår og rammer for at trives og for at lære. Derfor anbefaler forvaltningen at nedskalere arbejdsværdien for eleverne fra henholdsvis 17 timer pr. uge for en SSA og 20 timer pr. uge for en SSH med 25 % i 2025 og 50 % i 2026 og frem. En nedskalering af arbejdsværdien vil betyde at udgifterne til eleverne i højere grad betales centralt af en elevkonto, så udgifterne samtidig bliver mindre for de decentrale enheder, som har elever. Dette med henblik på at fastholde nuværende elever og for at tiltrække flere elever. Beløb: 2,2 mio. kr. i 2025 og 4,3 mio. kr. fra 2026 og frem.

Vis mig vej 2.0, herunder ensomhed

I Vis mig vej 1.0 testes aktuelt 3 nye tiltag, som tilsammen skal øge effekten af de forebyggende tiltag, nedsætte ensomhed og forsinke entreen i hjemmeplejen. Med Vis mig vej 1.0 blev der tildelt 0,4 mio. kr., som skal finansiere de tiltag, som prøvehandlingerne ender med at pege på.

5 andre kommuner indgår i projekt "WIPP", som er et evidensbaseret datadrevet forebyggelsesprogram målrettet de udsatte ældre, som er i målgruppen for forebyggende hjemmebesøg.

Der kommer flere og flere ældre borgere, hvilket presser økonomien ude i kommunerne. Én af løsninger er, at vi bliver bedre til at opspore de borgere, som er i risiko for at blive syge eller på anden måde lide funktionstab. Dermed kan vi sætte tidligt ind med forebyggende indsatser, som kan sikre flere sunde og gode leveår til de ældre. Via en datadreven afdækning, screenes den ældre borgergruppe til "rød, gul eller grøn", og ud fra resultaterne afgøres det hvilken indsats den enkelte borger skal tilbydes. På den måde vil vi kunne målrette vores forebyggelsesindsatser til de udsatte ældre med størst behov og størst potentiale, og tilbyde dem særlige tilbud om målrettede forebyggende indsatser, fx genoptræning og forebyggelse af ensomhed. Ligesom vi med data kan blive gjort opmærksom på evt. Geografiske områder med mange "røde" borgere og dermed mere målrettet aktiverer civilsamfundet, boligforeninger ol. til at indgå i den forebyggende indsats.

Opsporingen af de udsatte ældre sker på baggrund af data, som indhentes og analyseres af en medarbejder med udviklingskompetencer, som kommunen ikke råder over i dag. Vi ønsker således at udvikle de forebyggende hjemmebesøg til at blive endnu mere målrettede end de er i dag for at sikre, at ressourcerne bruges der hvor der er mest brug for dem. Samtidig ønsker vi at implementere en mere datadreven tilgang til både de forebyggende hjemmebesøg og ind i projektet "vis mig vej" for at vi med data kan sikre at vi udvikler vores tilbud der hvor de har størst effekt. Tiltaget vandt KL's forebyggelsespris i 2024.

Beløb: 0,7 mio. kr. årligt.

6.6. Social- og Handicapudvalget

Det tekniske budget for Social- og Handicapudvalget er opgjort til 574,9 mio. kr. i 2025.

Social- og Handicapudvalget har fremført nedenstående udfordringer og prioriteter:

(Beløb i mio. kr. i 2025 pl)	2025	2026	2027	2028
Udvalgets udfordringer:				
- Stigende priser og øget sagstygnde	25,0	19,5	19,5	19,5
- Prisudviklingen på det kommunale område	2,6	5,0	7,0	9,0
- Ændrede refusionsregler på udsatteområdet	3,2	3,2	3,2	3,2
Udvalgets udfordringer, I alt	30,8	27,7	29,7	31,7
Udvalgets øvrige prioriteter:				
- Tilskud til drift af døgninstitution for børn og unge i opstartsfasen, 16 pladser	2,8	-	-	-
- Tilskud til drift af døgninstitution for børn og unge i opstartsfasen, 6 pladser	1,6	-	-	-
- Borgercaféens åbningstid	0,6	0,6	0,6	0,6
- Move- rusmiddelbehandling til unge fra 15 år	0,7	0,7	0,7	0,7
- Etablering af Vejviseren i Gram	1,3	1,0	1,0	1,0
- Rammer for fremtidens "Fristedet"	0,1	0,1	0,1	0,1
- Tillægsbevilling til Et Rart Sted at Være	0,1	0,1	0,1	0,1
Udvalgets øvrige prioriteter, I alt	7,2	2,5	2,5	2,5
Driftsudgifter, I alt	38,0	30,2	32,2	34,2

6.6.1. Udvalgets udfordringer

Stigende priser og øget sagstygnde

Set i lyset af at børneområdet på andet år er presset på budgetoverholdelse og prognosen for 2024 viser et forventet merforbrug på 25,0 mio. kr. ansøges om en tilførsel på 25,0 mio. kr. Området er som i andre kommuner på landsplan presset af stigende priser på eksterne køb og stigning i sagstygnden. Social- og Handicapudvalget og Økonomiudvalget anbefaler at Kommunalbestyrelsen den 27. august beslutter at etablere en døgninstitution for børn og unge. Økonomiudvalget anbefaler endvidere at forvaltningen får mandat til at kvalificerer økonomien, processen og indgå en købsaftale betinget af kommunalbestyrelses godkendelse. Denne beslutning vil reducere udfordringen med 5,5 mio. kr. fra 2026 og fremover.

Prisudviklingen på det kommunale område

Udgifterne til det specialiserede voksenområde har erfaringsmæssigt udviklet sig mere end den fastsatte løn- og prisudvikling, som budgetterne årligt fremskrives med.

I ekspertudvalgets rapport: "Anbefalinger til en bæredygtig faglig og økonomisk udvikling på socialområdet" fremgår det, at udgiftsstigningen fra årene 2018 til 2021 samlet har været 16 %. Det er alene 5 % af disse, som kan forklares med overenskomstmæssige lønstigninger i perioden.

Aktuelt forventes budgettet for 2024 at balancere på grund af de, på baggrund af handleplanen, igangsatte opfølgninger/revurderinger. Det forventes dog ikke, at fremtidige opfølgninger/revurderinger kan reducere udgifterne i tilstrækkelig grad til at imødegå fremtidige prisstigninger.

I den økonomiske prognose for 2024 baseret på fakturaer for de første 2 måneder, forventes en prisstigning svarende til 6,53 %. Budgetterne for 2024 er fremskrevet med 4,51 %. Det betyder, at budgettet for området i 2024 mangler 2,6 mio.kr. til at dække prisstigningen. Denne tendens forventes at fortsætte i overslagsårene.

Ændrede refusionsregler på udsatteområdet

1. oktober 2023 blev lovgivningen på udsatteområdet (primært i forhold til borgere som tager ophold på forsorgshjem) ændret. Den ændrede lovgivning medfører en ændring af refusionsreglerne på området, således af der fra 1. oktober højst kan hjemtages 50 % refusion i 120 opholdsdage indenfor de seneste 12 måneder. Før 1. oktober kunne der hjemtages 50 % refusion for samtlige dage i året (= op til 365 dage).

Den økonomiske prognose for 2024 viser, at det er vanskeligt at indfri lovgivers intentioner med ændringerne, idet muligheden for at hjælpe borgeren ud fra et forsorgshjem (udskrivningskompetence), der fulgte med lovændringen, i praksis er svær at implementere, idet borgeren kan sige nej tak til et tilbud om egen bolig og

dermed forblive på et forsorgshjem. Det forventes, at de ændrede refusionsregler medfører en øget udgift på 3,2 mio.kr. i 2024 og overslagsårene.

6.6.2. Udvalgets øvrige prioriteter

Tilskud til drift af døgninstitution for børn og unge i opstartsfasen, 16 pladser

Set i lyset af stigende udgifter til anbringelse på døgninstitution vil det være en pædagogisk og økonomisk fordel for Haderslev kommune at etablere egen døgninstitution. Børn og unge, der har behov for anbringelse, bliver i dag visiteret til eksterne aktører; primært i andre kommuner.

Beregninger viser at der kan spares op til 350.000 kr. årligt pr. plads ved at have egen institution fremfor at købe pladser ved ekstern aktør.

Institutionen skal rumme 16 børn/unge når den er i fuld drift og den forventes at blive løbende fyldt over perioden 2025-2026. For at kunne modtage børnene og de unge løbende skal ledelsen være på plads ligesom personale skal være ansat med et mindre "forspring". Derfor ansøges om 2,8 mio. kr. til driften i 2025.

I supplerende budget – anlæg er der ansøgt om bevilling til køb og indretning af døgninstitution, i alt 8,0 mio. kr.

Tilskud til drift af døgninstitution for børn og unge i opstartsfasen, 6 pladser

Set i lyset af stigende udgifter til anbringelse på døgninstitution vil det være en pædagogisk og økonomisk fordel for Haderslev kommune at etablere egen døgninstitution. Børn og unge, der har behov for anbringelse, bliver i dag visiteret til eksterne aktører; primært i andre kommuner.

Beregninger viser at der kan spares op til 350.000 kr. årligt pr. plads ved at have egen institution fremfor at købe pladser ved ekstern aktør.

Institutionen skal rumme 6 børn/unge når den er i fuld drift og den forventes at blive løbende fyldt over perioden 2025-2026. For at kunne modtage børnene og de unge løbende skal ledelsen være på plads ligesom personale skal være ansat med et mindre "forspring". Derfor ansøges om 1,6 mio. kr. til driften i 2025.

I supplerende budget – anlæg er der ansøgt om bevilling til køb og indretning af døgninstitution, i alt 5,0 mio. kr.

Borgercaféens åbningstid

Tidligere har Borgercafeen holdt aftenåbent to dage om ugen, hvor borgerne har kunnet deltage i aktiviteter. Det foreslås at igen udvide med denne mulighed, samt at styrke personalesituationen på Borgercafeen i det hele taget. Dette vil kræve en budgetudvidelse på 500.000 til opnormering af en faglært medarbejder, samt tilskud til aktiviteter på 100.000.

Move- rusmiddelbehandling til unge fra 15 år

Haderslev Rusmiddelcenter har de seneste 4 år haft god erfaring med at arbejde med metoden Move til unge i rusmiddelbehandling. Haderslev Rusmiddelcenter er godkendt til behandling af borgere fra 18 år. Rusmiddelbehandling til unge under 18 år ligger i familiehuset under Børn- og Unge. Move og Move + er en særlig metodisk tilgang til unge i rusmiddelbehandling med stor evidensbaseret effekt.

Der opleves en stigning i henvendelser fra unge under 18 år til Rusmiddelcentret som ønsker behandling her. Der er kendskab til 10 unge under 18 år, der har henvendt sig og ønsker behandling. Derudover er der stor tilgang af borgere, som er blevet 18 år. Det er forventningen, at flere unge vil opsøge rusmiddelbehandling, da mange af de unge har haft deres debut med stoffer og alkohol flere år inden de er blevet 18 år. Der er i dag ca. 25-30 unge over 18 år i Move-forløb. Der forventes en tilgang på 20-25 unge borgere, hvis Rusmiddelcentret kan tilbyde behandling fra det 15 år.

Da Rusmiddelcentret har gode erfaringer med metoderne Move og Move +, vil det være oplagt også at kunne tilbyde behandlingen til borgere under 18 år. Jo tidligere den unge kan komme i behandling, des bedre vil de unge kunne klare sig på den lange bane.

Økonomi:

Ansættelse af en rusmiddelbehandler: 0,6 mio. kr. pr. år

Move gavekort: 2.000 kr. pr. borger pr. forløb x 25 borgere: 0,05 mio. kr. pr. år

I alt ansøges om 0,65 mio. kr. pr. år.

Etablering af Vejviseren i Gram

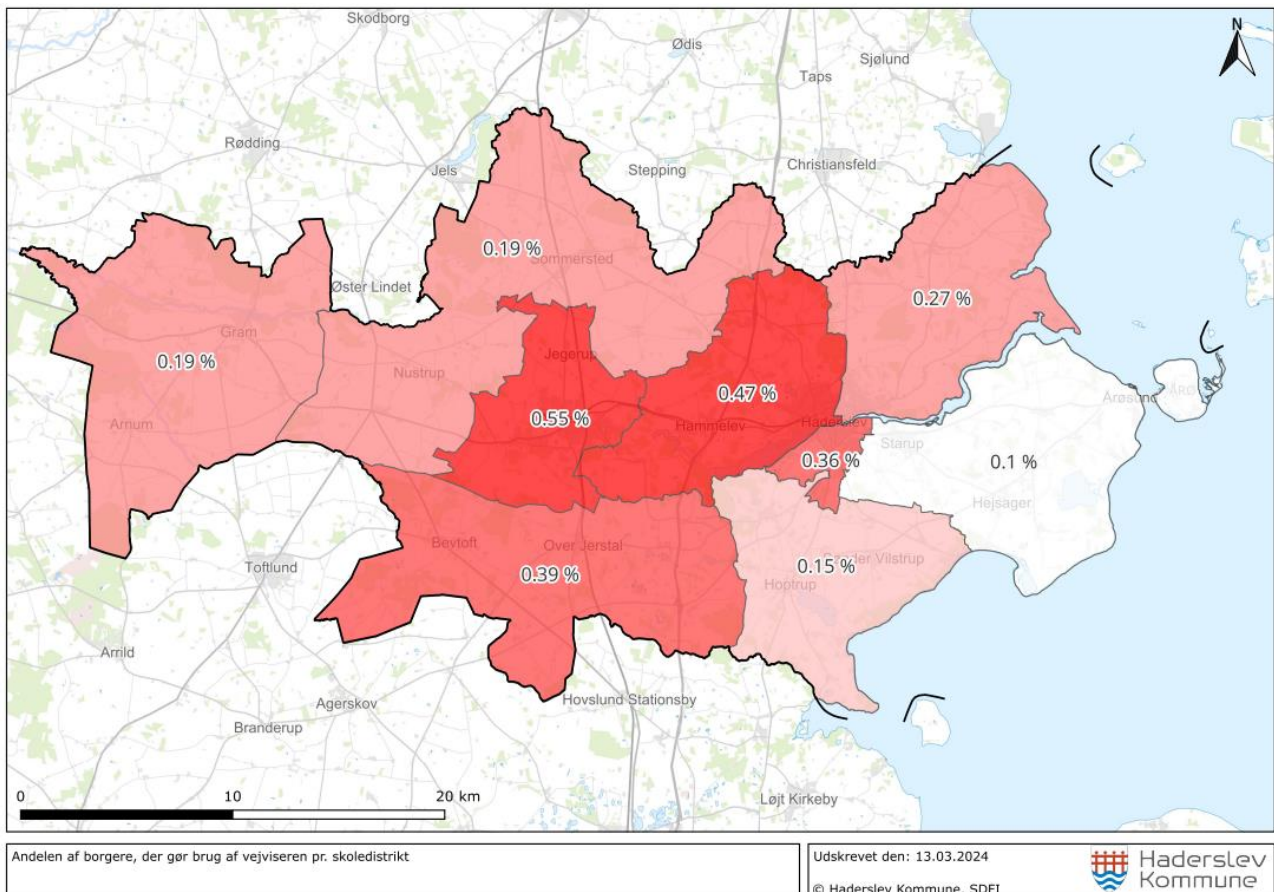
Der ønskes at styrke Vejviseren, da Vejviseren de seneste snart 5 år, har vist sig at være en succes i forhold til de forebyggende indsatser. Årligt kommer der ca. 280 henvendelser til Vejviseren. Ud af disse går ca. 50 sager videre til en ansøgning om enten § 85 bostøtte eller ansøgning til botilbud til myndighedsafdelingen. Vejviseren har til huse i Haderslev og borgere kan booke tid til en samtale her. Her finder man sammen med borger ud af, hvad det er der fylder og hvad den videre vej kan være. Mange bliver hjulpet videre til andre kommunale tilbud, til regionale tilbud eller frivillige tilbud. Andre får et § 82 forebyggende forløb. Det kan være samtaler eller det kan være gruppetilbud.

Ved at styrke Vejviseren med flere medarbejdere, vil det være muligt at være mere fysisk til stede og mulighed for at give forebyggende §82 indsatser i Arnum, Gram, Fole osv.

Vejviseren kører i dag, som udgangspunkt, ikke ud til borgere. Der er en formodning om, at hvis Vejviseren kunne have faste dage fx i Gram/Fole området, ville man kunne møde flere borgere med behov, som måske kunne klare sig med et § 82 forløb fremfor et § 85 forløb. Dette vil være gevinst for alle parter, da man vil have mulighed for at forebygge en forværring hos borgeren, som man må formode vil ske, hvis der ingen indsats kommer på.

En øget tilstedeværelse i yderområderne kan medføre at der kommer flere borgere i Vejviseren end ellers, men vi har en hypotese om, at forebyggende indsatser kan betale sig på den lange bane, både på den menneskelige og økonomiske bundlinje. Derudover kan det være effekterne vil vise sig i, at færre skal have mere indgribende indsatser fra kommunen.

Som det fremgår af nedenstående kort, har Vejviseren væsentligt færre borgere fra den vestlige del af kommunen.

Hvis ovenstående skal kunne træde i kraft, vurderes der et behov for en udvidelse af personalenormeringen på 2 medarbejdere samt indkøb af en bil. Der ansøges derfor om en budgetudvidelse til Vejviseren på 1,3 mio. kr. i 2025 og 1,0 mio. kr. i overslagsårene.

Rammer for fremtidens "Fristedet"

Foreningen Forældrehuset og TEAM livskvalitet ansøger i fællesskab om lokale til at drive "Fristedet".

Udvalget har den 5. december 2023 tilkendegivet, at de gerne imødeser en fælles ansøgning så der kan ses på muligheden for om det Forældrehus der har eksisteret i 2 år, kan fortsætte i en form der fortsat imødekommer de behov der tidligere også har været dækket via Forældrehuset.

Foreningen Forældrehuset og TEAM livskvalitet har indgået en samarbejdsaftale om at drive fremtidens "Fristedet" i fællesskab og ansøger i denne forbindelse om økonomiske midler til husleje i 2025. Huslejen er 0,48 mio kr. om året.

Tillægsbevilling til Et Rart Sted at Være

Et Rart Sted at Være ansøger om en tillægsbevilling udover det tilskud, som tilbuddet allerede modtager fra Haderslev Kommune. Et Rart Sted at Være ansøger om 0,1 mio. kr. i årene 2025, 2026 og 2027.

Et Rart Sted at Være modtager aktuelt et årligt tilskud på 1,2 mio. kr. fra Haderslev Kommune.

Henvendelsen og et budget fra Et Rart Sted at Være blev diskuteret på udvalgmødet d. 14. maj 2024 under punkt 58.

6.7. Teknik- og Klimaudvalget

Det tekniske budget for Teknik- og Klimaudvalget er opgjort til 204,9 mio. kr. i 2025.

Teknik- og Klimaudvalget har fremført følgende udfordringer og prioriteter:

(Beløb i mio. kr. i 2025 pl)	2025	2026	2027	2028
<i>Udvalgets øvrige prioriteter:</i>				
- Fastholdelse af planlægningsressourcer til klimaindsatsen	0,7	0,7	0,7	0,7
- Klimatilpasningsressourcer til håndtering af vand	0,7	0,7	0,7	0,7
- 2 medarbejdere til lavbundsudtagning og vandløbsrestaurering med delvis medfinansiering	0,7	0,7	0,7	0,7
- Medarbejder til understøttelse af decentral energi- og teknisk styring	0,7	0,7	0,7	0,7
Udvalgets øvrige prioriteter, i alt	2,8	2,8	2,8	2,8
Afledt drift, i alt	0,0	0,6	0,9	1,1
Driftsudgifter, i alt	2,8	3,4	3,7	3,9

6.7.1. Udvalgets udfordringer

Teknik- og Klimaudvalget arbejder målrettet med mange indsatsrelateret til Haderslev Kommune klimaplan og vækst dagsordenen. Opgavernes omfang, kompleksitet og store bevågenhed fra mange interessenter medfører et stort ressourcepres.

Indsætterne relateret til klimaplanen spænder vidt fra f.eks. planlægning af energianlæg til håndtering af klimatilpasningsprojekter – ikke mindst i kystområderne. Derudover arbejder Teknik- og Klimaudvalget direkte med vækst dagsordenen i forhold til bl.a. planlægning, projekter og løsningsorienteret drift- og myndighedsarbejde. Sidst men ikke mindst bidrager Teknik- og Klimaudvalget med opgave- og projekthåndtering på tværs af flere fagudvalg.

6.7.2. Udvalgets øvrige prioriteter

Fastholdelse af planlægningsressourcer til klimaindsatsen

Teknik- og Klimaudvalget fik i budget 2023-2026 tilført midler til ansættelse af 1 årsværk i 2 år for at understøtte planlægning i relation til klimaindsatsen. Disse midler ønskes forlænget, således den nuværende bemanning kan fastholdes.

Baggrunden for budgetønsket er den massive efterspørgsel efter plangrundlag til understøttelse af den grønne omstilling i energisektoren samt naturligvis at støtte op om Haderslev Kommunes målsætninger i klimaplanen og erhvervspolitikken.

Teknik og Klima har siden seneste budgetlægning bl.a. igangsat:

- Tre pilotprojekter for solenergi
- Planlægning for vindmølleprojekt
- Myndighedsbehandling af to omfattende fjernvarmeprojekter (omstilling af produktion)
- Flere projektforslag til udvidelse af fjernvarmeselskabernes forsyningsområder
- Facilitering af nærvarmeprojekter i landdistrikter

Derudover er flere energiprojekter på vej. Fælles for de igangværende og kommende energiprojekter er, at de er meget omfangsrige og forløber markant længere end de 2 år, som der i nuværende budget tildelt midler til.

Klimatilpasningsressourcer til håndtering af vand

Efter den utrolig våde vinter 2023/2024 har kommunen oplevet massive problemer med vand. Dette har haft indvirkning på både kyst, vandløb og land. Teknik og Klima er myndighed på både kyst og vandløb og har oplevet et stort ressourcepres specielt efter stormfloden i oktober 2023 hvorefter Teknik og Klima oplevede en markant stigning i ansøgninger om kystbeskyttelse og rensning af vandløb.

Baggrunden for budgetønsket er at sørge for at kommunens borgere kan opnå tilladelse, tilsagn og støtte til klimatilpasningsprojekter vedrørende vand så hurtigt som muligt, så de kan opnå beskyttelse i fremtidige episoder, som dem set i vinteren 23/24.

Forslaget indebærer ansættelse af 1 årsværk til 0,7 mio. kr.

2 medarbejdere til lavbundsudtagning og vandløbsrestaurering med delvis medfinansiering

Ansættelse af 2 årsværk til lavbundsudtagning og vandløbsrestaurering. Stillingerne er nødvendige for at nå målene i vandplanerne såvel som klimaplanen.

Lavbundsudtagning er essentiel for at opnå kommunens klimamål. Lavbundsjord forsvinder hurtigt, og det er derfor vigtigt at udtagning sker inden for de næste par år. Lavbundsjord indeholder en høj mængde tørv, som nedbrydes ved iltning i forbindelse med landbrugsproduktion. Under nedbrydningen udledes en mængde drivhusgasser såsom CO₂- og lattergas. Processen med at udtage lavbundsjord for at stoppe CO₂-udledningen er kompliceret, og der er brug for ressourcer for at støtte udtagning. Lavbundsprojekter tager i gennemsnit 3-8 år at gennemføre.

Kommunen er forpligtet til at gennemføre restaureringer i vandløb henhold til statens vandområdeplaner.

Vandløbsrestaureringerne har til formål at forbedre de fysiske forhold i vandløbene, bl.a. ved at genoprette gydepladser og passager for fisk og ved at forbedre forhold for flora og fauna for at sikre det konkrete miljømål, der er fastsat for vandområder i vandområdeplanerne. I den gældende vandområdeplan for 2021-2027 er der krav om gennemførelse af ca. 50 projekter i Haderslev Kommune, hvoraf 11 er igangsat.

Målene skal være leveret inden 2027, og der er brug for ekstra ressourcer for at nå målene indtil 2027.

Ansættelse af 2 medarbejdere koster ca. 1,5 mio. kr. årligt, og der forventes medfinansiering på ca. 50 % fra de tilskudsordninger, der findes ved Miljøstyrelsen og Landbrugsstyrelsen.

Medarbejder til understøttelse af decentral energi- og teknikstyring

Haderslev Kommune har et decentralt ejerskab af bygningerne, hvilket betyder at ansvaret for energistyring og teknisk service i det daglige ligger decentralt. Opgaven med energistyring er og bliver både vigtigere og mere kompliceret, og kravene bliver skærpet. Derfor anbefaler Teknik og Klima, at der ansættes en medarbejder, som kan understøtte arbejdet med at sikre at teknikken i kommunens egne bygninger bliver serviceret og justeret løbende, da det både forlænger levetiden og også medfører energibesparelser i nogle tilfælde.

Der er igangsat et arbejde med at samle et overblik over de tekniske installationer, som har et lovkrav om service. Med afsæt i et fagprogram kan de tekniske anlæg blive serviceret rettidigt af de servicefirmaer, som der er indgået kontrakt med. I programmet er der samtidig mulighed for at kommentere på anlæggene, hvis der er forhold som de decentrale enheder bør være opmærksomme på. Med en medarbejder dedikeret til denne opgave, vil man kunne hjælpe de decentrale enheder i det daglige, ligesom der kan opnås et bedre opsyn med de forskellige udbudsaftaler på service af de forskellige anlæg, og samlet set kunne opnå en bedre styret og energieffektiv bygningsmasse.

Stillingen skal understøtte de decentrale enheder i en mere energibesparende retning. Derudover skal den også understøtte arbejdet med omsætte den del af bygningsvedligeholdelsespuljen som er afsat til energibesparende projekter. I den forbindelse forventes en årlig varig driftsbesparelse på 0,300 mio. kr., hvorfor denne stilling kan fuldt finansieres via puljen efter ca. 3 år. Stillingen forventes ligeledes også at bidrage med at reducere behovet for brug af ekstern rådgivning. Økonomiudvalget har i 2023 vedtaget, at driftsbesparelser gennem energiprojekter tilføres bygningsvedligeholdelsespuljen.

Forslaget indebærer ansættelse af 1 årsværk til 0,7 mio. kr.

6.8. Ungeudvalget

Det tekniske budget for Ungeudvalget er opgjort til 52,5 mio. kr. i 2025.

Ungeudvalget har fremført nedenstående udfordringer og prioriteter:

(Beløb i mio. kr. i 2025 pl)	2025	2026	2027	2028
<i>Udvalgets udfordringer:</i>				
- Særlig tilrettelagt ungdomsuddannelse (STU)	1,5	1,5	1,5	1,5
Udvalgets udfordringer, I alt	1,5	1,5	1,5	1,5
<i>Udvalgets øvrige prioriteter:</i>				
- Studiebyen Haderslev – pulje til prøvehandlinger	0,5	0,5	0,5	0,5
Udvalgets øvrige prioriteter, I alt	0,5	0,5	0,5	0,5
Driftsudgifter, I alt	2,0	2,0	2,0	2,0

6.8.1. Udvalgets udfordringer

Øget elevtilgang på STU

Særlig tilrettelagt ungdomsuddannelse (STU) er en treårig ungdomsuddannelse for unge med særlige behov. Uddannelsens målgruppe er unge under 25 år, der af fysiske eller psykiske årsager ikke kan gennemføre en ungdomsuddannelse på normale vilkår. De unge, der er i målgruppen, har ret til at få tilbudt en særlig tilrettelagt uddannelse.

STU har siden 2023 oplevet en stor elevtilgang, som ser ud til at fortsætte de kommende år.

I 2022 var der ca. 76 interne og eksterne helårselever og i 2025 stiger dette tal til ca. 96 helårselever.

Ungeudvalget har selv kunne dække merforbruget på STU i 2022 og 2023, og vil også kunne dække merforbruget i 2024. Merforbruget er dækket af et mindre forbrug på den Forberedende grunduddannelse (FGU), hvor elevtallet har været mindre end budgetteret.

Der foregår lovgivningsarbejde på FGU-området, som skaber usikkerhed om fremtidens finansiering. Aftalen beskriver at den kommunale medfinansiering for FGU falder fra 65% til 45%, men de økonomiske konsekvenser af dette kendes for nuværende ikke. Dette kan dog få den betydning, at det merforbrug vi har haft på STU, ikke længere vil kunne dækkes af FGU-området.

For at dække merforbruget i fremtiden mangler der 1,5 mio. kr. årligt fra 2025 og frem.

6.8.2. Udvalgets øvrige prioriteter

Haderslev som uddannelsesby

Realiseringen af et ungdomsuddannelsescampus, fx gennem udvikling af faglige/pædagogiske initiativer på tværs af uddannelsesinstitutioner eller et matrikelnært campussamarbejde, er afgørende for at fremtidssikre Haderslev som uddannelsesby. Den fortsatte udvikling af uddannelsesbyen, der er kendetegnet af attraktive uddannelsesstilbud, gode fysiske rammer og levende studiemiljøer, er et centralt initiativ i vækstambitionen +250 flere i uddannelse i 2030.

Der er behov for at afsætte midler, der gør det muligt at understøtte udviklingsprocessen frem mod realiseringen af et ungdomscampus, og til at facilitere de tiltag, der skal til og som ofte ligger i mellemrummene eller på kanten af de enkelte institutioners rammer og råderum.

Det foreslås at afsætte finansiering på 0,5 mio. kr. i årene 2025-2028 til realisering af campus og fremtidssikring af Haderslev som attraktiv uddannelsesby.

6.9. Vækst- og Udviklingsudvalget

Det tekniske budget for Vækst- og Udviklingsudvalget er opgjort til 14,8 mio. kr. i 2025.

Vækst- og Udviklingsudvalget har fremført nedenstående prioriteter:

(Beløb i mio. kr. i 2025 pl)	2025	2026	2027	2028
<i>Udvalgets øvrige prioriteter:</i>				
- Turisme	0,5	0,5	0,5	0,5
- Fundraiser	-	0,7	0,7	0,7
- Haderslev som uddannelsesby	0,5	0,5	0,5	0,5
Udvalgets øvrige prioriteter, I alt	1,0	1,7	1,7	1,7
Driftsudgifter, I alt	1,0	1,7	1,7	1,7

6.9.1. Udvalgets øvrige prioriteter

Turisme

Som led i Kommunalbestyrelsens vækstambitioner har Haderslev Kommune fra 2023 sat fokus på at styrke turismeindsatsen. Turismen bidrager til vækst og udvikling i hele Haderslev Kommune, og en styrket turisme vil kunne have positive beskæftigelses- og bosætnings effekter i både by- og landområder. Der er på tværs af kommunen aktiviteter og tilbud, der giver både værdi og oplevelser for gæster og borgere og som giver beskæftigelse og indtjening for turismeaktører og erhvervsliv generelt. Haderslev Kommune har indgået samarbejdsaftale med Destination Sønderjylland om varetagelse af den lokale turismeservice og turismefremme i årene 2023-2025. I kommunens turismepolitiske redegørelse og Planstrategi 2023 lægges op til prioriteringer af turismeudviklingen, til skærpet turismeidentitet og til kvalificering af konkrete turismeudpegninger. Vækst- og Udviklingsudvalget har i 2024 igangsat en proces for udvikling af en skærpet turismestrategi, som skal sætte retning og principper for den fremtidige turismeudvikling.

Der er med budget 2023-2026 afsat midler til en styrket turismeindsats (inkl. tilskud til dam- og fjordbåde). Det foreslås at styrke indsatsen yderligere med 0,5 mio. kr. i årene 2025-2028 til udmøntning af en skærpet turismestrategi, herunder til lokaler til turistbureau ved udløb af eksisterende lejeforhold.

Fundraiser

Som et led i Kommunalbestyrelsens vækst- og velfærdsambitioner har Haderslev Kommune fra 2023 sat fokus på at geare de midler, der afsættes til kommunens prioriterede projekter og anlæg, ved i højere grad at søge medfinansiering fra fx staten, EU, fonde og investorer. Der er ansat en fundraiser, som arbejder systematisk med medfinansiering til projekter sammen med de relevante afdelinger i kommunen, giver sparring til landdistrikter og er opsøgende på fondsmuligheder og udviklingen af projekterne. Formålet er at få mest mulig effekt ud af kommunens anlægsmidler og skabe merværdi til gavn for vækst og udvikling i hele kommunen.

Det er med fundraising-indsatsen lykkedes at søge medfinansiering til flere projekter, og der er også de kommende år ambitioner om betydelige anlægsinvesteringer og projekter, som der er muligheder for at få medfinansiering til. Administrationen er med fundraising-indsatsen blevet stadig mere moden til at opsøge de muligheder, der er.

Der er afsat midler til fundraising-indsatsen i 2025. Det foreslås at fortsætte indsatsen og afsætte finansiering på årligt 0,7 mio. kr. i 2026, 2027 og 2028.

Haderslev som uddannelsesby

Realiseringen af et ungdomsuddannelsescampus, fx gennem udvikling af faglige/pædagogiske initiativer på tværs af uddannelsesinstitutioner eller et matrikelnært campussamarbejde, er afgørende for at fremtidssikre Haderslev som uddannelsesby. Den fortsatte udvikling af uddannelsesbyen, der er kendetegnet af attraktive uddannelsesstilbud, gode fysiske rammer og levende studiemiljøer, er et centralt initiativ i vækstambitionen +250 flere i uddannelse i 2030.

Der er behov for at afsætte midler, der gør det muligt at understøtte udviklingsprocessen frem mod realiseringen af et ungdomscampus, og til at facilitere de tiltag, der skal til og som ofte ligger i mellemrummene eller på kanten af de enkelte institutioners rammer og råderum.

Det foreslås at afsætte finansiering på 0,5 mio. kr. i årene 2025-2028 til realisering af campus og fremtidssikring af Haderslev som attraktiv uddannelsesby.

6.10. Økonomiudvalget

Det tekniske budget for Økonomiudvalget er opgjort til 259,7 mio. kr. i 2025.

Økonomiudvalget har fremført nedenstående udfordringer og prioriteter:

(Beløb i mio. kr. i 2025 pl)	2025	2026	2027	2028
<i>Udvalgets udfordringer:</i>				
Prisstigning Microsoft-brugerlicenser	1,4	1,4	1,4	1,4
Udvalgets udfordringer, I alt	1,4	1,4	1,4	1,4
<i>Udvalgets øvrige prioriteter:</i>				
Seniorordninger	2,0	2,0	2,0	2,0
Udvalgets øvrige prioriteter, I alt	2,0	2,0	2,0	2,0
Driftsudgifter, I alt	3,4	3,4	3,4	3,4

6.10.1. Udvalgets udfordringer

Prisstigning Microsoft-brugerlicenser

I 2025 skal der indgås en ny software-aftale via SKI, som vil løbe i forventeligt 3 år, startende fra 1. april 2025. Forventningen og udmeldinger fra forskellige interessenter indikerer, at der kan forventes en prisstigning på ca. 20% på Microsoft brugerlicenser.

Prisstigningen søges dækket via en øget bevilling på den centrale Microsoft-licens konto, så de enkelte områders udgifter til Microsoft-licenser ikke øges, men bibeholdes på nuværende niveau.

6.10.2. Udvalgets øvrige prioriteter

Seniorordninger

I Haderslev Kommune ønsker vi at tilbyde alle medarbejdere et godt arbejdsmiljø. Det betyder, at vi har fokus på at skabe attraktive arbejdspladser, hvor rummelighed, rekruttering og fastholdelse samt udvikling er i fokus. Derfor er det nødvendigt, at vi gør en ekstra indsats, når vi taler om seniorindsatser og livsfaser.

Ordningen søges dækket ved tilførsel af midler til en central pulje, til følgende tiltag:

En seniorordning, 80-90-100 dvs. man kan gå fra 37 timer til 30 timer (80%), bevarer 90% i løn og fastholder 100% af pensionsindbetalingen.

7. Anlæg - Udvalgenes forslag til anlægsprojekter

I dette afsnit vises nettooverblikket over det supplerende anlægsprojekter samt en beskrivelse af projekterne. Bruttoanlæg omfatter de skattefinansierede bruttoanlægsudgifter ekskl. anlægsudgifter til ældreboliger.

7.1. Nettooverblik supplerende budget

Nedenfor vises nettooverblikket over de supplerende anlægsprojekter fordelt pr. udvalg.

Netto overblik (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Beskæftigelse- og Borgerserviceudvalget	-	-	-	-
Børne- og Familieudvalget	22,3	12,0	12,0	12,0
Kultur- og Fritidsudvalget	3,7	0,4	0,4	55,0
Land- og Byudviklingsudvalget	0,5	-	0,5	11,0
Senior- og Sundhedsudvalget	1,3	4,0	4,0	28,0
Social- og Handicapudvalget	16,0	7,0	13,0	5,0
Teknik- og Klimaudvalget	-	11,0	17,1	45,7
Ungeudvalget	-	-	-	-
Vækst- og Udviklingsudvalget	0,5	3,0	3,0	3,0
Økonomiudvalget	5,3	5,0	5,0	10,0
Supplerende budget – nettoanlæg, I alt	49,6	42,4	55,0	169,7
Supplerende budget – bruttoanlæg, I alt	49,6	42,4	57,0	182,7

Der er udmøntede anlægsmidler afsat i det tekniske budget.

Udmøntede anlægsmidler (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Udmøntet anlægspulje - Teknisk budget	13,0	17,0	28,0	140,8

Etablering af enkelte anlægsprojekter giver afledte driftsomkostninger efterfølgende, nedenfor præsenteres et overblik for de udvalg som har søgt om afledt drift i forbindelse med deres projektbeskrivelser. Den afledte drift skal aktivt tilvælges og gives ikke automatisk selvom et anlæg prioriteres.

Afledt drift	2025	2026	2027	2028
- Jomfrusti-projektet	-	0,5	0,5	0,5
- Pulje til udmøntning af stiplan – nye cykelstier	-	0,1	0,3	0,5
- Kystbeskyttelse ved Hejsager og Kelstrup Strand	-	-	0,1	0,1
Teknik- og Klimaudvalget	-	0,6	0,9	1,1
- Legepladser i Vojens og Haderslev	-	-	0,1	0,2
Vækst- og udviklingsudvalget	-	-	0,1	0,2
Supplerende budget - afledt drift, I alt	-	0,6	1,0	1,3

7.2. Børne- og Familieudvalget

Supplerende anlægsprojekter	U/I	2025	2026	2027	2028
Ombygning af "Skovhuset" for etablering af to børnehavegrupper	U	5,3	-	-	-
Etablering af 0-6 års institution – Den selvejende institution Myretuen i Bevtoft	U	0,8	-	-	-
Etablering af 0-6 års institution – Den selvejende institution Børnehaven Sønder Otting	U	3,9	-	-	-
Kløvermarkskolen	U	0,3	-	-	-
Bygningsvedligehold og energibesparende foranstaltninger	U	12,0	12,0	12,0	12,0
Børne- og Familieudvalget, I alt		22,3	12,0	12,0	12,0

Projektbeskrivelser

Projekt: Ombygning af "Skovhuset" for etablering af to børnehavegrupper (afledt effekt i "Skovreden")				
Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	5,3	-	-	-
Anlægsindtægt	-	-	-	-
Kategori: Håndtering af kapacitetsudfordringer				
Anlægsbevilling: Der meddeles anlægsbevilling på 5,3 mio. kr. til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.				
Beskrivelse:				
<p>Børne- og Familieudvalget har i mødet den 5. februar 2024, pkt. 7 besluttet at etablere en ressourcegruppe i Fællesinstitutionen Lagoni, afdeling "Skovreden" med henblik på at imødekomme ressourceudfordringen. Den mindre ombygning er finansieret indenfor udvalgets egen driftsbudget.</p> <p>Projektbeskrivelsen giver mulighed for at lovliggøre "Skovhuset" til brug som institution, hvorved 2 af 3 børnehavegrupper kan flyttes til "Skovhuset". Forvaltningen vurderer at det er nødvendigt for at sikre tilstrækkelig fysisk plads til børnehavebørnene i "Skovreden", efter en del af "Skovreden" er indrettet til Ressourcegruppe for at imødekomme dette behov i den vestlige del af kommunen. En eventuel senere ombygning af "Skovreden" til 0-6 års institution vil kræve yderligere budget og anlægsbevilling.</p> <p>I løsningen er der sikring af lovliggørelse af bygningen til institutionsbrug med fokus på:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ABA-anlæg • Brandkrav: Ned med træbeklædning indvendigt og udvendigt • Ventilation • Etablering af 1 ekstra toiletrum (1 toilet til cirka 10 børn) • Garderober til begge børnehavegrupper. <p>Der er ikke afsat midler til fjernvarmeløsning, vej- og tilkørselsforhold/tilkørselsareal, udearealer/legeplads, legepladsskur, miljøstation mv.</p> <p>Ombygningsudgifterne er beregnet til 5,010 mio.kr. i indeks 127,0 for etageejendomme, boliger og enfamiliehuse. Beløbet er fremskrevet til 2025-priser med 5%. Ved meddelelse af anlægsbevilling i forbindelse med budgetvedtagelsen i oktober 2024.</p> <p>Afledt drift: Udgifterne til afledt drift håndteres via tildelingsmodellen til dagtilbud.</p> <p>Tegning 1 af 1 (Ombygning af "Skovhuset" for etablering af to børnehavegrupper (afledt effekt i "Skovreden"))</p>				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

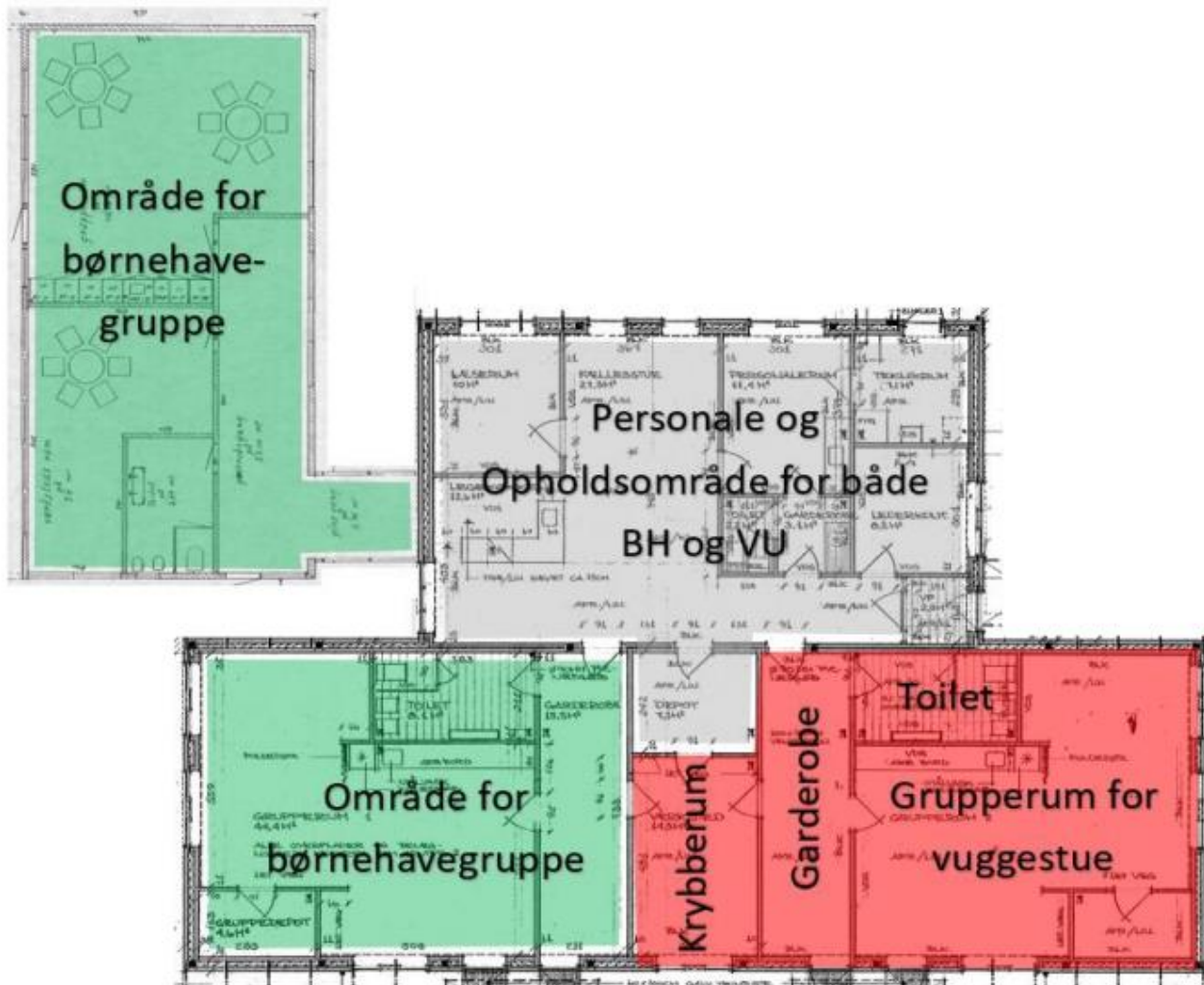
Projekt: Etablering af 0-6 års institution – Den selvejende institution Myretuen i Bevtøft				
Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	0,8	-	-	-
Anlægsindtægt	-	-	-	-
Kategori: Håndtering af kapacitetsudfordringer				
Anlægsbevilling: Der meddeles anlægsbevilling på 0,8 mio. kr. til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.				
Beskrivelse:				
Forældrebestyrelsen i institution Myretuen har et ønske om at blive en 0 – 6 års institution med en vuggestuegruppe med 12 børn.				
Institutionen vil i den forbindelse lukke en børnehavegruppe, hvilket ikke vil give nogen problemer i forhold til pladser i området, da Myretuen i dag og i forhold til prognose står og mangler børn.				
I dag har kommunen den kapacitet, der skal til i forhold til vuggestuebørn, men på lang sigt kan kapaciteten bliver en udfordring, da det er svært at rekruttere dagplejere.				
Etableringen af en vuggestuegruppe i eksisterende areal forudsætter				
<ul style="list-style-type: none"> • Inventar til vuggestue som krybber, legesager målrettet de mindste, måtter til gulve, lave stole, borde m.m. • Mekanisk udsug i toiletrum/puslerum, tilretning af eksisterende rammer så de er alderssvarende ved sikring af hjørner på inventar, sikring af ledninger osv. • Renovering af overflader som maling og ulvudskiftninger hvor det er tiltrængt • ABA-anlæg inkl. varsling. Dertil udarbejdelse af brandnotat i fm. Byggeansøgningen • Udbygning af eksisterende legeplads med alderssvarende legeredskaber, 				
10% til uforudseelige udgifter. Alt i alt er ombygningsudgifterne beregnet til 0,748 mio.kr. i april-2024-index. Beløbet er fremskrevet til 2025-priser med 5%. Ved meddelelse af anlægsbevilling i forbindelse med budgetvedtagelsen i oktober 2024.				

Bæredygtigt perspektiv:

Ønsket er at være mere selvforsynende med børn og på den måde sikre den nødvendige bæredygtighed i forhold til en stabil drift.

Afledt drift:

Udgifterne til afledt drift finansieres indenfor rammen til dagtilbud.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Etablering af 0-6 års institution – Den selvejende institution Børnehaven Sønder Otting

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	3,9	-	-	-
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Håndtering af kapacitetsudfordringer

Anlægsbevilling: Der meddeles anlægsbevilling på 3,9 mio. kr. til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.

Beskrivelse:

Forældrebestyrelsen i Børnehaven Sønder Otting har et ønske om at blive en 0 – 6 års institution med en vuggestuegruppe med 12 børn.

Institutionen vil i den forbindelse lukke en børnehavegruppe, hvilket ikke vil give nogen problemer i forhold til pladser i området, da Sønder Otting i dag og i forhold til prognose står og mangler børn.

Der er ikke aktuelt er kapacitetsudfordringer på 0-2 års området i Haderslev syd. Anlægsønsket handler således om at styrke institutionens bæredygtighed samt fleksibilitet ved optag af børn fremadrettet.

Etableringen af en vuggestuegruppe i eksisterende areal forudsætter

- Krybberum med plads til 12 barnevogne/krybber. Etablering af fundament/sokkel i niveauspring.
- Etablering af toiletrum til vuggestue og nyt fælleskøkken. Køkkenet kan placeres flere steder mod toiletrummet. Der tænkes ovenlys og vinduer.
- Ændring af vægge, tilretning af lofter, gulve, installationer og belysning.
- Renovering af overlader
- Etablering af legeplads og adgangsforhold for vuggestuen
- Inventar til vuggestue som krybber, legesager, målrettet de mindste, måtter til gulve, lave stole, borde m.m.
- ABA-anlæg inkl. varslings,

10% til uforudseelige udgifter. Alt i alt er ombygningsudgifterne beregnet til 3,668 mio.kr. i april-2024-index. Beløbet er fremskrevet til 2025-priser med 5%. Ved meddelelse af anlægsbevilling i forbindelse med budgetvedtagelsen i oktober 2024.

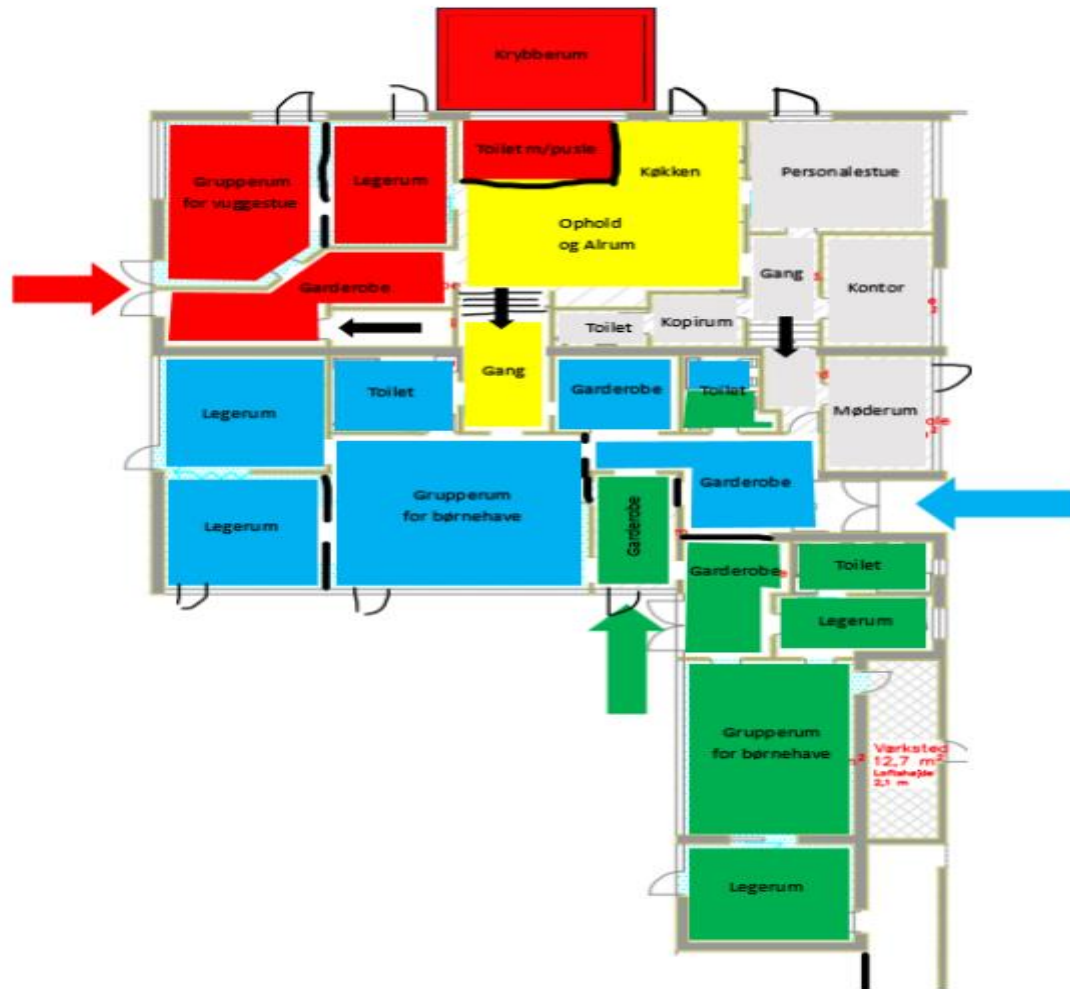
Bæredygtigt perspektiv:

Ønsket er at være mere selvforsynende med børn og på den måde sikre den nødvendige bæredygtighed i forhold til en stabil drift.

Afledt drift:

Udgifterne til afledt drift finansieres indenfor rammen til dagtilbud.

Tegning 1 af 1 – 0-6 års institution Sønder Otting

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Kløvermarkskolen

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	0,3	-	-	-
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Håndtering af kapacitetsudfordringer

Anlægsbevilling: Der meddeles anlægsbevilling på 0,3 mio. kr. til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.

Beskrivelse:

Kløvermarkskolen oplever kapacitetsudfordringer, da skolen har stor tilgang af elever i sin almene skoledel fra andre distriktsskoler, og fordi den får flere elever visiteret til sine specialklasser.

Skolen har der været dialog med Anlæg og Ejendomme med henblik på at identificere mulighed løsninger.

Her er fundet frem til en løsning, hvor der kan etableres et antal skillerumslokaler, som kan sikre, at der kan praktiseres holddeling og andre læringsaktiviteter i mindre grupper for skolens elever.

Afledt drift:

Udgifterne til afledt drift finansieres indenfor rammen til skoler.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Tillægsbevilling til bygningsvedligehold og energibesparende foranstaltninger

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	12,0	12,0	12,0	12,0
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Klimapolitik

Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.

Beskrivelse:

Bygningsvedligeholdelsespuljen er blevet nedjusteret med 4,0 mio. kr. over de sidste 3 år, fra 32,3 til 28,3 mio. kr. og mængden af bygningsmasse er samtidigt steget fra ca. 300.000 m² til 305.000 m² etageareal. Da kommunalbestyrelsen i 2022 vedtog klimaplanen, satte man samtidigt fart på den grønne omstilling i kommunens bygninger. For at nå i mål med klimaplanen, om at udfase opvarmning med fossile brændsler og konvertering til LED-belysning i kommunens bygninger, er de 5 mio. kr. som normalt afsættes til energibesparende foranstaltninger ikke tilstrækkeligt. Øges denne andel uden den samlede pulje øges, vil det betyde et voksende efterslæb på bygningsvedligehold. I 2024 har man øget andelen til ca. 10 mio. kr., hvilket betyder at efterslæbet for vedligehold stiger.

I efteråret 2023 vedtog EU en revision af direktivet om energieffektivitet (EED), som stiller krav til at medlemsstaterne **hvert år renoverer mindst 3 %** af det samlede etageareal i bygninger, der ejes af offentlige organer. Dette direktiv lægger endnu et lag oven på klimaplanen som Haderslev Kommune allerede har og stiller konkrete krav om at over 9.000 m² bygningsmasse energirenoveres hvert år.

Udover behovet for at mindske energiforbruget er der også andre nye og større udfordringer. Løsning af akutte udfordringer i bygningsmassen er i stigende grad også udfordret. Blandt emner som udfordrer kan nævnes stigende grundvand, de store nedbørsmængder vi oplever, en væsentligt øget mængde teknik, som er svært at reparere, da komponenter udgår og bliver forældet og et øget fokus på at få fjernet miljøfarlige stoffer fra bygningsmassen, hvor der samtidigt er kommet skærpede krav til selve bortskaffelsen.

Desuden er efterslæb på bygningsvedligehold et tiltagende fokuspunkt i forvaltninger med mange decentrale matrikler, som det f.eks. er tilfældet på dagtilbuds- og skoleområdet. Der er afsat budget til almindelig indvendigt bygningsvedligehold lokalt i dagtilbud og skoler. Men disse budgetter er ikke tilstrækkelige store til, at der lokalt kan spares op til lidt større renoveringer, herunder løbende nedslidning af eksempelvis toiletfaciliteter, skolekøkkener og lignende. Ved at øge budget til bygningsvedligehold, gives således mulighed for løbende at prioritere sådanne større renoveringsarbejder, hvor det er mest tiltrængt.

Projekt: Tillægsbevilling til bygningsvedligehold og energibesparende foranstaltninger**Bæredygtigt perspektiv:**

Den ønskede tillægsbevilling skal i høj grad dække den øgede arbejdsmængde som opstår på baggrund af krav i klimaplanen, fra EU, samt de klimamæssige ændringer som vi oplever i vores klima.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

7.3. Kultur- og Fritidsudvalget

Supplerende anlægsprojekter	U/I	2025	2026	2027	2028
Renovering af kunstgræsbane i Hammelev	U	1,4	-	-	-
Nyt lysanlæg i Sommersted	U	0,8	-	-	-
Hegn omkring boldbaner	U	0,4	0,4	0,4	-
Foyer som skaber sammenhæng og fælles identitet i Kulturhuset Bispen	U	1,1	-	-	-
Svømmefaciliteter Haderslev By	U	-	-	-	55,0
Kultur- og Fritidsudvalget, I alt		3,7	0,4	0,4	55,0

Projektbeskrivelser

Projekt: Renovering af kunstgræsbane i Hammelev				
Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	1,4	-	-	-
Anlægsindtægt	-	-	-	-
Kategori: Håndtering af kapacitetsudfordringer				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen				
Beskrivelse:				
Forvaltningen har fremsendt et ønske om renovering af kunstgræsbanen i Hammelev.				
Der er hjemtaget et tilbud på udskiftning af eksisterende kunstgræsbelægning som sendes til recirkulering hos ReMatch. Herefter installeres miljøvenlig og granulatfri kunstgræssystem på banen, som beløber sig til samlet 1,4 mio. kr.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Nyt lysanlæg i Sommersted				
Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	0,8	-	-	-
Anlægsindtægt	-	-	-	-
Kategori: Udvikling i Land og By				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen				
Beskrivelse:				
Forvaltningen fremsender ønske om et nyt lysanlæg på en ny bane i Sommersted.				
For nogle år siden anlagde man en ny boldbane i Sommersted.				
Denne bane er lavet på meget sandet jord, og ville derfor kunne tåle brug om vinteren, hvorfor foreningen ønsker et nyt lysanlæg opsat på denne bane, for at udnytte faciliteten bedre.				
Samlet pris for nyt anlæg inkl. 6 master og 100lux koster i omegnen af 0,8 mio. kr.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Hegn omkring boldbaner

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	0,4	0,4	0,4	-
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Håndtering af kapacitetsudfordringer

Anlægsbevilling: *Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen*

Beskrivelse:

Forvaltningen fremsender ønske om renovering af hegn omkring boldbaner.

I slutningen af 2021 modtog Kultur og Fritid en rapport fra Hegns firmaet Kibo som havde gennemgået samtlige af kommunens sportshegn i forbindelse med boldbaner.

Størstedelen af disse hegn, er så nedslidte at de enten bør fjernes, eller udskiftes de steder hvor hegn ikke kan undværes. Forvaltningen har igangsat fjernelse af de hegn der vurderes til fare for borger.

Forvaltningen foreslår, at der afsættes midler over de næste år til at få fjernet og opsat nye hegn hvor der er behov for det.

Projektets samlede udgifter beløber sig til omkring 1,2 mio. kr.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Foyer som skaber sammenhæng og fælles identitet i Kulturhuset Bispen

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	1,1	-	-	-
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Håndtering af kapacitetsudfordringer

Anlægsbevilling: *Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen*

Beskrivelse:

Kulturhuset Bispen har fremsendt et ønske om en ny foyer som skaber sammenhæng og fælles identitet i Kulturhuset Bispen. Projektet er blevet gennemset og godkendt af Teknik og Klima.

Kulturhuset Bispen er et mødested for alle kommunens borgere. Her kan man blive klogere, blive udfordret, finde inspiration, grine, lytte, snakke eller måske bare tage en tiltrængt timeout. Foyeren er husets hjerte. Dette rum byder dig velkommen uanset hvilket formål du har og fungerer som et knudepunkt mellem de mange funktioner huset har.

Den nye foyer med den nye trappe vil blive Bispens nye hjerte, et samlingssted for gæster og en varm velkomst. Her kan man tage et hvil, spise en madpakke, mødes med en ven og så meget andet.

Den nye trappe åbner huset og leder gæsterne på vej til Bispens mange aktiviteter på en nem og overskuelig måde: Biblioteket, spillestedet Månen, Håndværkeriet, Historisk Arkiv, Caféen, Borgerrådgivning, mødelokaler og meget mere.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Svømmefaciliteter Haderslev By

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	-	-	-	55,0
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Udvikling i Land og By

Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen

Beskrivelse:

Der er igangsat en proces i 2024, hvor projektet defineres. I 2024-2025 skal projektet kvalificeres via en borgerinddragelsesproces og den endelige placering fastlægges.

Svømmefaciliteterne forventes at stå færdige i 2030.

Det samlede projekt vil koste i alt 170,0 mio. kr. og er fordelt med

- 5,0 mio. kr. i 2025,
- 9,5 mio. kr. i 2026,
- 25,0 mio. kr. i 2027,
- 55,0 mio. kr. i 2028,
- 50,0 mio. kr. i 2029 samt
- 30,0 mio. kr. i 2030.

Afledt drift:

Der er endnu ikke afsat driftsmidler til det færdige projekt, da det vil afhænge af indhold, driftsform og placering. Det skønnes, at de årlige driftsudgifter vil ligge i et interval mellem 10,0 mio. kr. til 14,0 mio. kr.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

7.4. Land- og Byudviklingsudvalget

Supplerende anlægsprojekter	U/I	2025	2026	2027	2028
Område- og Landsbyfornyelse	U	-	-	-	2,6
Borgerbudgettering i landdistrikterne	U	-	-	-	1,4
Borgerbudgettering Haderslev by og Starup	U	-	-	-	1,0
Strategiske udviklingsplaner i Vojens og Gram	U	-	-	-	4,0
Forum Vojens og Vision Gram	U	-	-	-	1,0
Landdistriktspulje	U	-	-	-	1,0
Områdefornyelse Vojens by	U	0,5	-	-	-
Helhedsplan Vojens og Skrydstrup	U	-	-	0,5	-
Land- og Byudviklingsudvalget, I alt		0,5	-	0,5	11,0

Projektbeskrivelser

Projekt: Område- og Landsbyfornyelse				
Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	-	-	-	2,6
Anlægsindtægt	-	-	-	-
Kategori: Udvikling i Land og By				
Anlægsbevilling: <i>Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen</i>				
Beskrivelse:				
<p>Haderslev Kommune har stort fokus på landsbyfornyelse, herunder bl.a. områdefornyelser i landdistrikter. Landsbyfornyelse, som kan anvendes i byer med færre end 4.000 indbyggere og i det åbne land, kan anvendes til følgende tiltag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Områdefornyelse. • Istandsættelse af nedslidte private udlejningsboliger, ejer- og andelsboliger, forsamlingshuse og erhverv beliggende i bygninger, der indeholder både beboelse og erhverv. • Nedrivning af nedslidte boliger og erhvervsbygninger. • Fjernelse af skrot og affald på boligejendomme. • Kommunalt opkøb af nedslidte ejendomme med henblik på istandsættelse eller nedrivning. • Ombygning af tomme erhvervslokaler og tomme offentligt ejede bygninger til udlejningsboliger. • Indretning af byrum på tomme grunde, hvor kommunalbestyrelsen giver - eller har givet - støtte til nedrivning efter byfornyelsesloven. <p>Historisk set er der som udgangspunkt ydet statslig refusion på 60 pct. af kommunens udgifter til de ovennævnte tiltag, dog inden for en statsramme som staten fastsætter årligt. Der er afsat et budget på ca. 2,5 mio. kr. i 2025 og 2,6 mio. kr. i 2026 og 2027.</p>				
Bæredygtigt perspektiv:				
Puljen understøtter bl.a. projekter vedr. energirenovering og energioptimering.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Borgerbudgettering i landdistrikterne

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
U/I: Anlægsudgift	-	-	-	1,4

Kategori: Udvikling i land og by**Anlægsbevilling:** Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen**Beskrivelse:**

Der er afsat 1,4 mio. kr. pr. år frem til 2027 til borgerbudgettering i landdistrikterne.

Midlerne anvendes til udvikling af landdistrikterne.

Midlerne er fordelt med 1,3 mio.kr. til Borgerbudgettering, 0,02 mio.kr. til tilskud til LAG Småøerne og 0,08 mio. kr. til Land og Byudviklingsudvalgets udviklingspulje.

I tidligere år har hvert landdistrikt, efter anmodning, haft mulighed for at få tildelt et tilskud på 0,050 mio. kr. fra puljen til rådighed for aktiviteter i det enkelte landdistrikt efter eget ønske, f.eks. mindre driftsopgaver, dog ikke løn. Alle borgere i det konkrete lokalsamfund skal have mulighed for at involvere sig, komme med projektforslag, samt indflydelse på hvilke projekter, der skal gennemføres.

Bæredygtigt perspektiv:

Udvalget prioriterer bl.a. projekter, der understøtter klima og bæredygtighed.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Borgerbudgettering i Haderslev by og Starup

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
U/I: Anlægsudgift	-	-	-	1,0

Kategori: Udvikling i land og by**Anlægsbevilling:** Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen**Beskrivelse:**

Der er afsat 1,0 mio. kr. pr. år frem til 2027 til Borgerbudgettering i Haderslev by og Starup.

Midlerne til borgerbudgettering i Haderslev by og Starup giver borgerne i de to byer mulighed for at få støtte til initiativer og dermed sætte deres aftryk på udviklingen i byerne.

Udover at fremme en lokal, demokratisk proces, kan midlerne målrettes formål, der understøtter særlige formål i byen, dette kan være bæredygtighed, fællesskaber, kulturhistorie, bosætning m.m. eller bestemte målgrupper.

Bæredygtigt perspektiv:

Udvalget prioriterer bl.a. projekter, der understøtter klima og bæredygtighed.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Strategiske udviklingsplaner i Vojens og Gram

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
U/I: Anlægsudgift	-	-	-	4,0

Kategori: Udvikling i land og by**Anlægsbevilling:** Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen**Beskrivelse:**

Der er afsat 4,0 mio. kr. pr. år frem til 2027 til strategiske udviklingsplaner i Vojens og Gram.

Formål

I de kommende år skal der, som led i Haderslev Kommunes vækst dagsorden, arbejdes aktivt for at indfri 2030-ambitionen om +250 flere i uddannelse, +500 flere indbyggere og +1.000 flere arbejdspladser. For at indfri disse målsætninger er det vigtigt med attraktive byer.

De afsatte midler til at arbejde med strategisk udvikling i Gram og Vojens, skal ses i sammenhæng med de igangværende aktiviteter og planer i de to byer.

Gram:

I Gram er bevaringsværdier og potentialer kortlagt som forarbejde til en udviklingsplan for byen, der konkret realiseres via et områdefornyelsesprogram. Derudover peger den gennemførte detailhandelsanalyse på et behov for mødesteder i det fysiske byrum, ligesom Vision Gram sammen med Haderslev Kommune arbejder målrettet med bosætningstiltag – herunder ønsker til nye boligudstykningsplaner. Endeligt arbejder Land- og Byudviklingsudvalget med udvikling af Engparken og Rådhusgrunden, hvilket ligeledes bidrager til byudviklingen.

Vojens:

Udviklingsplan Vojens – der bl.a. er udarbejdet i samarbejde med Forum Vojens i regi af projekt "Levende bymidter" - er vedtaget. Udviklingsplanen rummer et hovedgreb, hvor følgende områder søges udviklet og/eller omdannet:

- Rådhuscenteret
- Stationsområdet
- Hal-området
- Hovedforbindelse gennem byen (Østergade/Vestergade)

Udviklingen i Vojens er nu i en implementeringsfase, hvor Land- og Byudviklingsudvalget sammen med bl.a. Forum Vojens sikrer realisering af planen. Konkret er projekter i gang inden for alle de fire hovedområder i udviklingsplanen.

Fælles for de to byer er, at byudviklingen kræver et endnu tættere samarbejde med henholdsvis Vision Gram og Forum Vojens – og generelt øget borgerinddragelse. Derudover anvendes midlerne til projektlejelse, planlægning og anlæg, således der sikres en strategisk og sammenhængende byudvikling fra plan til indsats.

I videst muligt omfang søges byudviklingen i de to byer medfinansieret via fundraising.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Forum Vojens og Vision Gram				
Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
U/I: Anlægsudgift	-	-	-	1,0
Kategori: Udvikling i land og by				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen				
Beskrivelse:				
Der er afsat 1,0 mio. kr. årligt fordelt med 0,6 mio. kr. til Forum Vojens og 0,4 mio. kr. til Vision Gram til og med år 2026.				
Formålet er at understøtte borgerinitiativer i de 2 centerbyer.				
Puljerne anvendes bl.a. til rekreative formål, sport, fritid, kultur, julebelysning, infrastruktur og diverse projekter. Tiltag under Forum Vojens og Vision Gram har nytteværdi for langt de fleste borgere i Vojens og Gram. Nogle af de allerede udførte tiltag fx lystunnel og shelters og byinventar i Vojens, Kleinbahn og cykelbane i Gram kommer derudover også turister og andre besøgende til gode.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Landdistriktspuljen				
Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
U/I: Anlægsudgift	-	-	-	1,0
Kategori: Udvikling i land og by				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen				
Beskrivelse:				
Der er afsat 1,0 mio. kr. pr. år frem til 2027 til Landdistriktspuljen.				
Puljen kan søges af landdistrikterne ud fra de godkendte kriterier, som understøtter Land- og byudviklingsudvalgets strategiske arbejde med at disponere og motivere udvalgte projekter i landdistrikterne.				
Land- og Byudviklingsudvalget yder støtte til lokale projekter, der udvikler og styrker landdistrikterne.				
Der er tale om støtte, der er for store til borgerbudgettering og for små til det generelle anlægsbudget.				
Ansøgningerne skal leve op til kriterier som udvalget har vedtaget.				
Kriterierne er blandt andet, at initiativerne skal øge bosætning, udvikle nye arbejdspladser, fremme turisme og udvikle kultur- og fritidsaktiviteter. Derudover skal det ansøgte beløb være på minimum 25.000 kr.				
Bæredygtigt perspektiv:				
Udvalget prioriterer bl.a. projekter, der understøtter klima og bæredygtighed.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Områdefornyelse Vojens by

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
U/I: Anlægsudgift	0,5	-	-	-

Kategori: Udvikling i land og by

Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling i forbindelse med budgetvedtagelsen

Beskrivelse:

I 2024 har styregruppen for Udviklingsplanen for Vojens sat gang i en række initiativer på baggrund af udviklingsplanen. Der er lavet et skitseprojekt for Rådhuspladsen, som videreudvikles sammen med butikkerne, sat gang i en afprøvning med ungdomshus på Banegårdspladsen, etablering af toiletfaciliteter på Banegårdspladsen, hvor tog og busser mødes, nedsat en arbejdsgruppe til udvikling af halområdet, som skal arbejde med sammenhæng og synlighed, samt en forundersøgelse af fornyelse af hovedgaden igennem Vojens.

Sammen med Provas har Teknik og Klima kigget nærmere på hvordan man kan ændre hovedgaden gennem Vojens, så det bliver mere trygt at færdes der og klimaaftrykket bliver mindre, gennem begrønning og mulig nedsivning af regnvand, samt at helhedsoplevelsen bliver bedre når man kører i og igennem Vojens.

Til dette har Provas og Teknik og Klima samlet afsat 0.5 mio. kr., men gennem arbejdet vurderer styregruppen at projektet har behov for at blive løftet med yderligere 0,5 mio. kr. til at være et områdefornyelsesprojektet, som kræver udarbejdelse af et projektmateriale, som kan bruges til ansøgning af statslige puljer, samt fonde. Her vil man kigge på fornyelse af Østergade og Vestergade, samt arealerne som støder op til.

Bæredygtigt perspektiv:

Projektet har til mål at skabe et bedre byrum, som skaber trivsel, mere cyklisme og gang, samt begrønne byrummet.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Helhedsplan Vojens og Skrydstrup

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
U/I: Anlægsudgift		-	0,5	-

Kategori: Udvikling i land og by

Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen

Beskrivelse:

Udviklingen i Vojens og Skrydstrup har væsentlig betydning for vækstambitioner. Der forventes flere arbejdspladser i tilknytning til flyvestationen i Skrydstrup, og i udviklingsplanen for Vojens er visionen den aktive hverdagsby for mennesker i alle aldre.

Vojens og Skrydstrup ligger meget nær hinanden og har en stor funktionel sammenhæng. For at styrke byernes udviklingspotentiale og sammenhæng er det ønske at gennemføre en proces, hvor kommunen i samarbejde med Borgerforeningen i Skrydstrup, Forum Vojens og øvrige relevante aktører og borgere, arbejder med potentialerne i de arealer, der ligger imellem de to byer. Formålet er at der udarbejdes en konkret helhedsplanplan for området, som kan ligge til grund for den fremtidige planlægning. Helhedsplanen skal understøtte sammenhængskraften imellem de to byer, de rekreative kvaliteter og byernes udviklingspotentiale.

Midlerne anvendes til udarbejdelse af plan med henblik på fysisk realisering, analyser, forundersøgelser, borgerinddragelse og projektledelse.

Bæredygtigt perspektiv:

Tiltaget kan bidrage til social bæredygtighed ved at skabe sammenhæng og forbindelser i lokalområdet.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

7.5. Senior- og Sundhedsudvalget

Supplerende anlægsprojekter	U/I	2025	2026	2027	2028
Nye IT-løsninger og digitalisering	U	-	3,0	3,0	3,0
Indvendig bygningsvedligeholdelse	U	1,0	1,0	1,0	1,0
Samling af Tandplejen	U	0,3	-	-	23,0
Velfærdsteknologiske løsninger	U	-	-	-	1,0
Senior- og Sundhedsudvalget, I alt		1,3	4,0	4,0	28,0

Projektbeskrivelser

Projekt: Nye IT-løsninger og digitalisering				
Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	-	3,0	3,0	3,0
Anlægsindtægt	-	-	-	-
Kategori: Håndtering af kapacitetsudfordringer				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen				
Beskrivelse:				
<p>Haderslev Kommune vil med de nuværende prognoser stå i historiske rekrutteringsudfordringer i de kommende år. Det vil primært være de sundhedsfaglige ressourcer, som vil være knappe, hvilket er problematisk, da andelen af ældre med plejebehov samtidigt stiger. I forsøget på at bevare et rimeligt serviceniveau bør der i en overgangsperiode investeres i nye IT-løsninger, digitalisering, robotter og kunstig intelligens, der kan supplere og assistere de sundhedsfaglige medarbejdere i hverdagen. Der vil i 2025 blive udarbejdet en specifik handleplan for 2026 og frem. Dette skal ses i sammenhæng med driftsønske i supplerende budget.</p> <p>Både den aldrende stigende befolkning, som medfører et øget behov for pleje og omsorg og de historiske rekrutteringsudfordringer, som vil præge området i de kommende mange år udfordrer vores opgaveløsning. Ved siden af dette udvikler det nære sundhedsvæsen sig, hvorved opgaver, som tidligere blev løst på sygehuset, fremadrettet skal løses i kommunerne. For at undgå at stå i en situation, hvor ovenstående problemstillinger skal gå ud over de svageste borgere, er det nødvendigt at gentænke den nuværende praksis og måden at arbejde i ældre- og sundhedsområdet.</p> <p>Nye IT-løsninger, brug af kunstig intelligens (AI) samt digitalisering kan bidrage til, at det der fortsat kan leveres pleje til de svageste borgere. Mange arbejdsprocesser kan med en mere digitaliseret tilgang automatiseres og effektiviseres, så der frigøres hænder og sundhedsfaglige kompetencer til de svageste borgere med det største behov. Kunstig Intelligens kan analysere data og identificere behov, som man kan bruge i planlægningen af indsatsen. Derudover kan AI og andre IT-løsninger anvendes i overvågning af kvalitet samt advare ved potentielle problemstillinger, som der bør handles på. Samlet set er det vurderingen, at nye IT-løsninger og kunstig intelligens (AI) i sundheds- og ældreområdet vil føre til en markant forbedret anvendelse af de tilgængelige sundhedsfaglige ressourcer på området. Der er et betydeligt potentiale i at investere i nye IT-løsninger, kunstig intelligens (AI) og digitalisering. Indfrielsen af dette potentiale kræver både nye specialkompetencer inden for området, en analyse af, hvor de laveste frugter med størst potentiale findes samt en holdbar plan for igangsætning af nogle målrettede indsatser med det rette fokus. Der lægges derfor op til, at der investeres i ansættelsen af ny kompetence, der skal hjælpe Senior og Sundhed på forkant af situationen, hvor den første opgave vil være at analysere potentialet og at udarbejde en helt konkret og prioriteret indsatsplan.</p>				
Bæredygtigt perspektiv:				
<p>Flere borgere lærer at klare flere opgaver ved hjælp af velfærdsteknologi og dermed øges sandsynligheden for at kunne klare flere opgaver selv, længere.</p> <p>Gennem øget digitalisering mindskes kørsel for både medarbejder og borgere, da flere opgaver vil kunne løses via skærm el.lign.</p>				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Indvendig bygningsvedligeholdelse

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	1,0	1,0	1,0	1,0
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Håndtering af kapacitetsudfordringer

Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen

Beskrivelse:

En lang række af Senior- og Sundhedsudvalgets tilbud til borgerne, fx genoptræning, aktivitetscentre, hjælpemidler, kommunal tandpleje, foregår i bygninger, der pga. deres alder og stand medfører, at vedligeholdelsesudgifterne stiger.

Et eksempel på en sådan bygning er Sundhedscenter Vojens. Centeret er opført i 1970'erne og bærer præg af, at der dagligt er et stort borger- og medarbejder-flow, som giver naturligt slitage. Der er vedvarende renoveringsprojekter i centeret og samtidig opleves stigende energipriser og driftsomkostninger generelt.

For at kunne vedligeholde alle bygninger under Senior- og Sundhedsudvalget, ønskes etableret en bygningsvedligeholdelseskonto, der kan rumme de voksende udgifter til indvendig vedligeholdelse af bygninger tilknyttet området.

Bæredygtigt perspektiv:

Hvis bygningerne vedligeholdes rettidigt, holder de længere og kan også bruges i fremtiden. Lige som det, at de fremstår pæne og vedligeholdt, også sikrer, at borgerne føler sig velkomne og har lyst til at komme i de forskellige sundhedstilbud.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Samling af Tandplejen

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	0,3	-	-	23,0
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Håndtering af kapacitetsudfordringer

Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen

Beskrivelse:

Siden 2004 har Sundhedsstyrelsen i rapporten "Tandplejens struktur og organisation, Sundhedsstyrelsen 2004" anbefalet, at tandpleje organiseres i større centrale enheder. Tandplejen, som den ser ud i dag, består af flere små klinikker, bl.a. i kælderen på Kløvermarkskolen, i et lille hus i Vojens ved siden af Lagoniskolens Ungeunivers og på Schaumanns Klædefabrik, mens tandreguleringsklinikken er placeret i Gåskærgade i Haderslev by.

Der har tidligere været en klinik på Favrdalskolen, som er lukket, fordi det ikke var muligt at rekruttere personale til driften. Tandplejen i Gram blev indtil 2019 varetaget af en privat tandlæge, som dengang op-sagde aftalen, fordi det ikke var muligt at rekruttere personale.

Samling af tandplejen på én klinik vil bidrage til, at børn og deres forældre i langt højere grad end i dag vil kunne få samlet behandlingerne, ligesom de kommer til at opleve færre aflysninger og i højere grad modtage et mere ensartet og stabilt tilbud. I en ny klinik, hvor medarbejderne er samlet, vil det være muligt at forbedre tilgængeligheden for borgerne, med fleksible åbningstider og telefonbetjening i hele åbningstiden.

Den nuværende klinikstruktur giver faglige, økonomiske og ressourcemæssige udfordringer, da de små klinikker har svært ved at rekruttere og fastholde kvalificerede medarbejdere. Det gør de, fordi hverdagsdrift i små personalegrupper vanskeliggør faglig sparring. De specialuddannede børnetandlæger og tandplejere forventer et fagligt fællesskab, som vi ikke kan tilbyde på en lille klinik. Ydermere giver flere mindre klinikker driftsudfordringer ved ressourcemangel, da der er for få medarbejdere til at fordele opgaverne, hvilket er medvirkende til aflysninger og ventelister i den kommunale tandpleje.

Projekt: Samling af Tandplejen

På mellemlang sigt får Tandplejen problemer med at levere tandpleje på nuværende niveau. Det forstærkes af, at tandplejen over de næste 2 – 3 år skal kunne levere tandpleje til ca. 1.800 yderligere unge fra 18 – 21 år. Ligesom der er mangel på speciallæger, er der også mangel på specialtandlæger, hvilket gør rekrutteringen til de små klinikker endnu vanskeligere. Den tidligere specialtandlæge, som var ansat i den kommunale tandpleje, skiftede til Tønder Kommune med begrundelse om, at de havde samlet tandplejen på én klinik, sidenhen er det ikke lykkedes at rekruttere en ny specialtandlæge

Vi har i 2023, efter henvendelse fra SAX ejendomme, afdækket mulighederne for etablering af en samlet kommunal tandpleje i det gamle sygehus. De fysiske forhold på lokationen og den geografiske placering er oplagte til formålet, og der er givet et prisestimat fra SAX ejendomme på, hvad en total renovering af lokalerne vil beløbe sig til. Efter dialog med kommunens bygningsafdeling anbefales det, at der afdækkes yderligere ift., hvad disse udgifter dækker over, samt alternative muligheder til samling af den kommunale tandpleje.

Der er udarbejdet et overordnet overslag på udgiften til en tandplejeklinik på det gamle sygehus på 46 mio. kr. Det foreslås, at halvdelen afsættes i 2028 og resten i 2029. I næste års budget afsættes midler til at afdække yderligere herunder alternative placeringer.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Velfærdsteknologiske løsninger

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	-	-	-	1,0
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Håndtering af kapacitetsudfordringer

Anlægsbevilling: *Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen*

Beskrivelse:

De behov, som kan dækkes af digitale løsninger, er meget forskellige. Utryghed i hverdagen kan for nogen reduceres gennem tryghedsopkald via skærm, hvor borgeren kan komme i kontakt med en medarbejder. For mennesker med fx kroniske lunge- og hjertesygdomme kan digitale løsninger hjælpe til, at besøg hos lægen undgås, fordi målingerne løbende kan foretages derhjemme, ligesom medicinrobotter kan bidrage til at sikre korrekt medicinindtagelse.

Det er vigtigt at understrege, at digitale løsninger ikke er det rette for alle, og mange også i fremtiden vil have behov for hjemmehjælp, som vi kender det. Digitale løsninger vil dog være et supplement, som har potentiale til at give mange mennesker oplevelse af større frihed og mulighed for at klare mere selv i hverdagen. Ligesom det for nogen vil være det, som kan give større tryghed.

I stedet for at skulle tilpasse hverdagen til et besøg fra en social- og sundhedsassistent eller sygeplejerske, som kun kan angive et tidsrum fremfor et tidspunkt, muliggør de digitale besøg, at det koordineres mere præcist, hvilket giver borgeren mere frihed. Tilbage meldingen fra flere mennesker der i dag modtager hjælp fra hjemmeplejen er, at det har en stor betydning, hvis der er mulighed for i højere grad at være med til at bestemme, hvornår og hvordan hjælpen gives. Dette vil digitale besøg i højere grad kunne bidrage til.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

7.6. Social- og Handicapudvalget

Supplerende anlægsprojekter	U/I	2025	2026	2027	2028
Fremtidsmulighederne for Hjortebro Værkstedet	U	-	7,0	8,0	-
Fremtidens boligformer for voksne med handicap.	U	6,5	-	5,0	5,0
Fremtidens teknologi	U	1,0	-	-	-
Dag- og døgnaflastning, 30 pladser	U	3,5	-	-	-
Børne og ungehjem, 6 pladser	U	5,0	-	-	-
Børne og ungehjem, 16 pladser	U	0,0	-	-	-
Senior- og Handicapudvalget, I alt		16,0	7,0	13,0	5,0

Projektbeskrivelser

Projekt: Fremtidsmulighederne for Hjortebro Værkstedet				
Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	-	7,0	8,0	-
Anlægsindtægt	-	-	-	-
Kategori: Håndtering af kapacitetsudfordringer				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen				
Beskrivelse:				
Målgruppen for Hjortebro				
Målgruppen for Hjortebro er voksne med varigt nedsat funktionsevne, omfattende psykiatriske lidelser, udviklingshæmmede, fysiske handicap m.m., der er visiteret via Servicelovens § 103 eller § 104. Målgruppen har over de sidste år ændret sig i retning af § 104. Dette bl.a. grundet den nye arbejdsmarkedslovgivning, hvor borgere der kan varetage arbejdsopgaver på ordinære vilkår er tilknyttet det ordinære arbejdsmarked. De borgere der er tilknyttet Hjortebro har i større grad end tidligere behov for særlig støtte. Målgruppen er kendetegnene ved flere borgere inde for autismespekteret, der kræver ro, forudsigelighed og mulighed for at trække sig tilbage. Derudover er der flere borgere med svære fysiske handicaps, der kræver særlig hjælp og støtte. Denne udvikling må formodes at fortsætte over de kommende år.				
Fleksibilitet i bygningsmassen.				
På baggrund af den ændrede målgruppe er der et voksende behov for fleksible bygningsmæssige løsninger. Der er behov for i stigende grad at kunne tilbyde tilbagetrækningsrum, skærmning, samt hjælp til borgere med fysiske handicaps. Dette er pt. ikke muligt i den eksisterende bygningsmasse. Grundet denne mangel på fleksibilitet har der allerede været nødsaget til at afvise borgere til Hjortebro, som fagligt godt ville kunne rummes af personalegruppen og dermed ringe mulighed for at hjemtage borgere fra andre tilbud. Lokalerne i tilbudet er slidte og lever ikke op til lovgivningens krav om arbejdsmiljømæssige indretning og brandsikring. Der er bl.a. behov for forbedring af installationer, indeklima og varmeisolering.				
Bygningens tilstand				
I forbindelse med ovennævnte er der udarbejdet en førsynsrapport på bygningen. Denne viste følgende bygningsmæssige udfordringer:				
<ul style="list-style-type: none"> - Vurdering af de samlede installationers egnethed til genbrug i de nye renoverede/ombyggede bygninger. - Vurdering af indeklimaet pga. manglende ventilationsanlæg, materialer mv. - Loftsbeklædninger herunder akustiske og miljømæssige forhold. - Vurdering af konstruktioner med evt. asbestindhold. (loftsplader og gulvbelægninger) - Energiforbrug til belysning og elinstallationer. - Varmeisolering, kan bygningen efterisoleres så konstruktionerne lever op til nyeste krav iht. BR18. - Der er arbejdsmiljømæssige problemer som står for at skulle løses bl.a., indeklima, personale baderum. 				

Projekt: Fremtidsmulighederne for Hjortebro Værkstedet**Brandforhold:**

Det må forventes at der skal investeres betydelig i brandopdeling, branddøre samt aktive og passive brandmæssige tiltag for at bygningen kan leve op til de nuværende krav. Når der iværksættes væsentlige ændringer som kræver en byggetilladelse, skal der etableres ABA anlæg.

På baggrund af ovennævnte udfordringer med bygningsmassen vurderes det nødvendigt med en større ombygning af værkstedet Hjortebro.

Anlægsmidler til ombygning

Ombygningens omfang er en opdatering af bygnings stand til tidssvarende og fleksible rammer, som er forsvarligt i forhold til indeklime og personalemæssige forhold samt en ændring af indretningen så den overholder gældende lovgivning samt kan understøtte de behov målgruppen har.

Ombygning vil kræve genhusning af borgerne, og der skal findes lokaler til dette og udgiften hertil medregnes i budgettet.

Et overslag på ovennævnte ligger på ca. 15 mio. kr. inkl. arkitektbistand, totalentreprise og udgifter til genhusning

Afledt drift:

Når der udarbejdes et konkret forslag til et nybyggeri, vil det være muligt at beregne en afledt driftsudgift.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Fremtidens boligformer for voksne med handicap

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	6,5	-	5,0	5,0
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Håndtering af kapacitetsudfordringer

Anlægsbevilling: *Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen*

Beskrivelse:

Der er i Haderslev kommunes Social- og Handicapudvalg fokus på at tilpasse kommunens botilbud indenfor Socialpsykiatri og Handicapområdet til fremtidens målgrupper og borgernes behov. De nuværende botilbuds fysiske rammer er ikke tidssvarende, da de er bygget op omkring fællesarealer, som udfordrer mange borgere at være i. Derudover er der borgere der har diagnoser, hvor man ved at de fysiske rammer har afgørende betydning for deres velbefindende, eksempelvis borgere med Autisme diagnoser

Mange borgere har brug for individuelle boliger, men med personale tæt på der hurtigt kan træde til og give en hjælpende hånd, støtte og pleje. Det kræver ombygning af de nuværende boliger, så de får egen indgang. Derudover nye boligformer i form af eksempelvis modulbyggerier og andre typer af fleksible boligløsninger.

Tilpasningen af boliger indledes i 2024, men vil være en langsigtet proces. Derfor vil der i overslagsår være behov for tilførsel af anlægsmidler

Social og Handicapudvalget og Økonomiudvalget anbefaler at der afsættes 6,5 mio. kr. i det supplerende budget til fremtidens boligformer for Voksne med handicap i 2025, idet Social- og Handicapudvalget og Økonomiudvalget anbefaler at Kommunalbestyrelsen den 27. august beslutter at etablere en døgninstitution for børn og unge i 2024 for de midler der var afsat til dette projekt i 2025.

Afledt drift:

Når der udarbejdes et konkret forslag til ombygning eller et nybyggeri, vil det være muligt at beregne en afledt driftsudgift.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Tryghedsskabende teknologi

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	1,0	-	-	-
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Håndtering af kapacitetsudfordringer

Anlægsbevilling: *Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen*

Beskrivelse:

Handicap, Socialpsykiatri og Myndighed søger om midler til investering i en konkret teknologi til borgere i botilbud – En akustisk assistent. Det betyder at der opsættes en monitor i borgers hjem, der opfanger lyde fra borger, der indikerer at behov for hjælp er opstået. Måske borger kalder på hjælp, græder eller er faldet. Lyden opfanges af en medarbejder (operatør), der overvåger alle monitorerne. Denne operatør sender besked til en nattevagts app og nattevagten går straks til borgers bolig. Det giver tryghed at borger straks får hjælp og ikke skal afvente en nattevagts besøg, der ofte er organiseret som rutinemæssige rundringer. Samtidig betyder det at borgere, der sover trygt og godt, ikke forstyrres u hensigtsmæssigt. Det giver mere overskud og energi i dagtimerne.

Behovet for at bruge teknologi, nye IT-løsninger og kunstig intelligens udvikler sig med hastige skridt. Dette skyldes både de stigende udgifter indenfor det specialiserede socialområde og de rekrutteringsudfordringer, som vil præge området i de kommende mange år. Det kræver udvikling og køb af nye teknologier til både medarbejdere og borgere.

For at undgå at stå i en situation, hvor ovenstående problemstillinger går ud over de svageste borgere, er det nødvendigt at gentænke den nuværende praksis og måden at arbejde på indenfor Social- og Handicapområdet. Digitalisering, teknologi, nye IT-løsninger og brug af kunstig intelligens (AI) kan bidrage til, at der fortsat kan leveres den nødvendige støtte til de svageste borgere.

Bæredygtigt perspektiv:

Hvis beløbet bevilliges, vil op til ca. 100 borgere med handicap i botilbud kunne få gavn af denne teknologi. Flere borgere vil dermed opleve tryghed om natten ved hjælp af denne velfærdsteknologi.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Dag- og døgnaflastning, 30 pladser

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	3,5	-	-	-
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Håndtering af kapacitetsudfordringer

Anlægsbevilling: *Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen*

Beskrivelse:

Målgruppen omfatter børn og unge, der oplever et utilstrækkeligt omsorgsmiljø og som ofte anbringes, da den kompenserende støtte i hjemmet ikke er tilstrækkelig. I stedet for en anbringelse tilbydes barnet at være tilknyttet tilbuddet flere dage om ugen, hvilket skaber en hverdag for barnet, muligvis også med enkelte dage med døgnaflastning. Forældrene og netværksplejefamilier vil have mere overskud, barnet bevarer sin tilknytning til slægt og netværk og undgår en anbringelse.

Tilbuddet vil desuden kunne være aflastning for børn i plejefamilier for at undgå sammenbrud i anbringelsen. Haderslev Kommune har i dag anbragt 151 børn og unge i plejefamilier og 20 i netværket. Med denne foranstaltning vil vi over tid kunne reducere antallet med 17,5%.

Forudsætningerne for åbningen er erhvervelse af en egnet bygning, samt efterfølgende godkendelse af det sociale tilsyn. Tilbuddet vil kunne opstartes som et dag- og aftentilbud og dernæst tilknyttes et døgntilbud for at lave det som et flertrinnsmodel. Sideløbende med et dag- og eventuelt døgnaflastningstilbud vil familien modtaget en støttende indsats i hjemmet eller familiebehandling.

Projekt: Dag- og døgnaflastning, 30 pladser**Bæredygtigt perspektiv:**

Ved at få dag- og døgnaflastning i nærområdet vil der være besparelser i forhold til transport (besøg, samvær, etc.).

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Børne og ungehjem, 6 pladser

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	5.0	-	-	-
Anlægsindtægt	-	-	-	-
Kategori: Håndtering af kapacitetsudfordringer				
Anlægsbevilling: <i>Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen</i>				
Beskrivelse:				
Målgruppen omfatter børn og unge, der står over for svære og konfliktyldte udfordringer af behandlingskrævende karakter. Anbringelse i slægt og netværk, eget værelse og plejefamilie er ikke tilstrækkeligt i forhold til barnets behov.				
Et mindre børne- og ungehjem vil muliggøre en fleksibilitet, som Haderslev Kommune ikke råder over i dag. Eksempler på anvendelse af et sådant hjem inkluderer:				
<ul style="list-style-type: none"> - Samlet anbringelse i sager med flere søskende: Hvor søskende er inden for målgruppen, kan anbringes samlet eller - Anbringelse af unge med høje dagstakster: I dag betaler kommunen høje dagstakster for enkeltmandsprojekter. Under de rette forhold kan disse unge anbringes sammen med flere på en lille institution eller - Familieanbringelser: Hjemmet kan også anvendes til familieanbringelser. 				
Forudsætningerne for åbningen er erhvervelse af en egnet bygning, samt efterfølgende godkendelse af det sociale tilsyn.				
Bæredygtigt perspektiv:				
Ved at få en døgninstitution i nærområdet vil der være besparelser i forhold til transport (besøg, samvær, etc.).				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Børne og ungehjem, 16 pladser

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	-	-	-	-
Anlægsindtægt	-	-	-	-
Kategori: Håndtering af kapacitetsudfordringer				
Anlægsbevilling: <i>Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen</i>				
Beskrivelse:				
Haderslev Kommune har i dag ikke egen døgninstitution til børn og unge. Børn og unge, der har behov for anbringelse, bliver derfor visiteret til eksterne aktører; primært i andre kommuner.				
Beregninger viser at der kan spares op til 350.000 kr. årligt pr. plads ved at have egen institution fremfor at købe pladser ved eksternt aktør.				
Der er behov for en anlægsbevilling i størrelsesordenen 8,0 mio. kr. til køb og indretning af en døgninstitution med plads til 16 børn/unge.				
I supplerende budget – drift er der ansøgt om midler til drift i opstartsfasen i 2025, i alt 2,2 mio. kr.				

Projekt: Børne og ungehjem, 16 pladser

Social- og Handicapudvalget og Økonomiudvalget anbefaler at Kommunalbestyrelsen den 27. august beslutter at etablere en døgninstitution for børn og unge. I sagen er det indstillet at dette projekt udgår af det supplerende budget.

Bæredygtigt perspektiv:

Ved at få en døgninstitution i nærområdet vil der være besparelser i forhold til transport (besøg, samvær, etc.).

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

7.7. Teknik- og Klimaudvalget

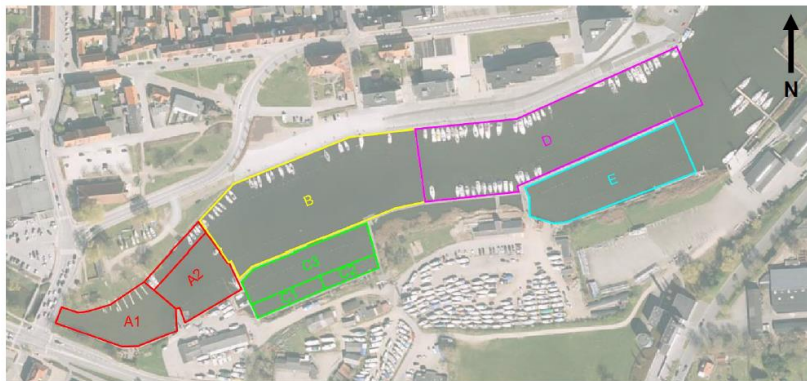
Supplerende anlægsprojekter	U/I	2025	2026	2027	2028
Pulje til oprensning af sejlrende Haderslev Inderhavn og fjord	U	-	2,0	10,0	10,0
Pulje til prioritering af havne og færge	U	-	-	-	5,0
Vores kyst – kystbeskyttelse ved Hejsager og Kelstrup	U	-	1,6	-	-
Pulje til kystbeskyttelse og klimatilpasning	U	-	-	-	2,0
Nedlæggelse af overflødige brandhaner	U	-	0,3	0,3	0,3
Nedlæggelse af ubenyttede boringer og boringer	U	-	0,3	0,3	0,3
Pulje til udmøntning af stiplan	U	-	-	-	7,0
Pulje til udmøntning af stiplan	I	-	-	-	-2,0
Pulje til trafiksikkerhed	U	-	-	-	1,0
Tilgængelighedspulje	U	-	-	-	0,4
Broer og bygværker	U	-	-	-	1,0
Trafikplan for Haderslev by – pulje til realisering af indsatser	U	-	3,0	3,0	3,0
Over Kestrup – sydlig vejstrækning udvides med vigelommer	U	-	0,3	-	-
Flere synlige affaldsbeholdere i kommunens byer	U	-	-	-	0,2
Klimaplan 2022-2025	U	-	-	-	3,0
Naturprojekter og øget biodiversitet	U	-	0,5	0,5	0,5
Grøn omstillingspulje	U	-	3,0	3,0	3,0
Klimavenlig færge	U	-	-	-	20,0
Klimavenlig færge	I	-	-	-	-9,0
Teknik- og Klimaudvalget, I alt		-	11,0	17,1	45,7

Projektbeskrivelser

Projekt: Pulje til oprensning af sejlrende Haderslev Inderhavn og fjord				
Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	-	2,0	10,0	10,0
Anlægsindtægt	-	-	-	-
Kategori: Kritisk infrastruktur				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen				
Beskrivelse:				
Fjordens sejlrende er vigtig for at adgangsvejen til Haderslev fra Lillebælt kan bibeholdes. Sejlrenden skal oprenses cirka hver 10. år for at sikre vanddybden og sejlads ind og ud af Haderslev Havn og fjord. Forslaget sikrer aktivitet i havnen og i fjorden for erhverv, borgere, fastligere og turister.				
Puljen skal anvendes til oprensninger af inderhavn og fjorden. Det er ikke en god ide at dele de enkelte oprensninger op over flere år, dels fordi en oprensning koster en del i anstillingsudgift, og dels fordi sediment vil flytte sig fra et ikke-oprenset område til oprenset område, hvis der kun oprenses områder lidt ad gangen.				
I 2024 er foretaget forundersøgelser i forhold til sejlrenden. Resultat heraf forventes klar lige før eller lige efter sommerferien.				
Nedenfor er skitseret tidligere overslag.				
Oprensning inderhavnen overslag ca. 13 mio. kr. i 2024 priser:				

Projekt: Pulje til oprensning af sejlrende Haderslev Inderhavn og fjord

I 2019 blev delområderne A1, A2, C1, C2, C3 og E delvis oprenset.

Delområderne B og D blev ikke en del af oprensningsprojektet.

Som følge af den reducerede mængde oprenset sediment i 2019, opleves problemer med for lave vanddybder på pladserne især i områderne B og D. Især fordi turisterne kommer med større og større både.

Oprensning af hele inderhavnen, område A-E, til dybdekrav angivet på søkortet er skønnet til at koste 13 mio. kr. i 2024-priser inklusive rådgiverhonorar. Løsningen sikrer, at der oprenses helt i bund, så koter i søkortet overholdes. Der er 133 bådpladser på nordsiden plus kaj anlæg til skibe over 15 meter. På sydsiden forefindes Haderslev Sejlforening, Haderslev Sejl og X-Yacht. I 2022 er der derudover registreret indtægter fra 554 gæstesejlere.

Oprensning fjorden overslag 9 mio. kr. i 2024 priser

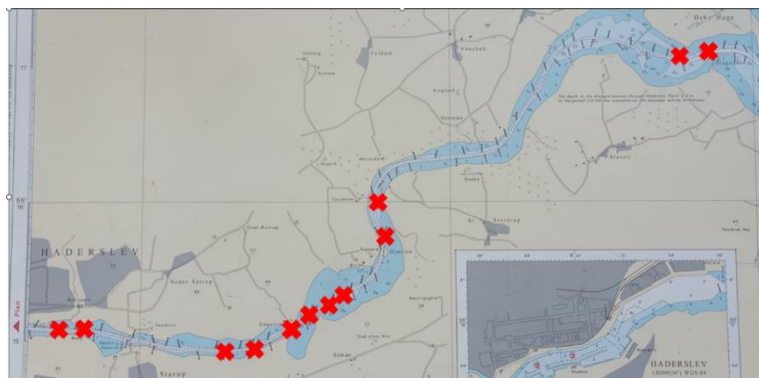
Ligeledes bør der ske en oprensning i Haderslev fjord.

Hvis Haderslev havn skal kunne få besøg af for eksempel større skibe som Kongeskibet Dannebrog, der stikker 4,2 meter, så er der udfordringer nu. Fra Djævløen og 200-300 mod øst er der kun en vanddybde på 3,5-3,7 meter.

Sejlrenden er udfordret på flere delpunkter. Delpunkterne er markeret med rødt kryds.

Prisen for oprensning er afhængig af i hvor høj grad sedimentet er forurenet. Det tager op til 9 måneder at få en eventuel klaptilladelse.

Der vil blive undersøgt om der er alternative muligheder for at bortskaffe sediment, hvis sediment ikke kan "klappes".

Hvis sediment skal køres i depot i Ålborg, vil projektet blive dyrere. Der betales pr. tons sediment, og priser på deponi i Aalborg ligger på 995 kr og op incl. afgifter.

Tidsplan i dette budgetforslag:

- Før 2026 Ansøgning om eventuel klaptilladelse
- 2026 projektering, indhentning af tilladelser og udbud oprensning
- 2027 Oprensning nr. 1
- 2028 Oprensning nr. 2

Det er vigtigt, at der fremover afsættes midler til opretholdelse af tilstanden i Haderslev Havn og fjord.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Pulje til prioritering af havne og færge

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	-	-	-	5,0
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Kritisk infrastruktur

Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen

Beskrivelse:

På baggrund af en 10 års vedligeholdelsesplan for færgen og på baggrund af en tilstandsrapport på kommunens 3 havne: Haderslev, Aarøsund og Aarø afsættes en pulje til færge og havne til at imødekomme de presserende renoverings- og vedligeholdelsesopgaver.

Der er afsat 3 mio. kr. i 2024 og 5 mio. kr. årligt fra 2024-2027. Dog er der fremrykket et budget fra 2026 på 3,3 mio. kr. til 2024.

I 2024 er der igangsat arbejder på Aarøsund Havn, hvor fiskerihavn, nordre molehoved og hammer og anoder renoveres. Herudover nordbroen på Aarø og der igangsættes arbejder med anode beskyttelse af alle tre havne.

I 2024/2025 er planlagt udskiftning af propelanlæg (thruster) på færgen. Ventilation på færgen står også til udskiftning i de år.

For at indhente efterslæbet og kritiske forhold for de 3 havne er der behov for videre indsatser i 2028.

Bæredygtigt perspektiv:

En god vedligeholdelse af havnene sparer ressourcer og energi og mindsker den miljømæssige belastning ved at forlænge levetiden. Desuden skal en god vedligeholdelse være med til at sikre mod fremtidens klimatiske forhold.

Afledt drift:

Når efterslæbet er forventet indhentet efter 2028, vurderer Teknik og Klima niveauet for driftsbudget i fremtidige år for at sikre kapitalapparatet af kommunens havne.

Afledt finans:

Projektet kan lånefinansieres.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Vores Kyst - kystbeskyttelse ved Hejsager og Kelstrup

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	-	1,6	-	-
Anlægsindtægt	-	-	-	-
Afledt drift:	-	-	0,1	0,1

Kategori: Kritisk infrastruktur

Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen

Beskrivelse:

Kommunalbestyrelsen besluttede i 2019 at indgå i et kommunalt fælles projekt med borgere i Hejsager og Kelstrup for at igangsætte udarbejdelse af et kystbeskyttelsesprojekt ved Hejsager og Kelstrup Strand.

Projektet indeholder installation af højvandslukker, forhøjning af diger og erosionsbeskyttelse. Projektet arbejder med kystsikring af området for at imødegå stormfloder på størrelse med stormflod set i oktober 2023.

Kystbeskyttelse skal som udgangspunkt betales af de parter, som har nytte af tiltagene. Derfor er kommunen lige nu i gang med at udarbejde en såkaldt bidragsfordeling. Da det forventes, at Haderslev Kommunes infrastruktur, såsom veje og stier beskyttes af projektet, er det forventet, at kommunen bidrager finansielt til projektets anlægsudgifter og afledte drift.

Projekt: Vores Kyst - kystbeskyttelse ved Hejsager og Kelstrup

Midlerne går til kommunens andel i kystbeskyttelsesprojektet.

Bæredygtigt perspektiv:

Ved at etablere kystbeskyttelse beskyttes kommunens infrastruktur ved stormfloder. Det betyder, at indsatser ved stormfloder op til 2,75 meter ikke bliver nødvendige i fremtiden, og at kommunens infrastruktur i området ikke behøver akut sikring eller genopbygning efter stormfloder. Dette vil dels spare ressourcer både i en akut situation, hvor en indsats før var nødvendig, og dels spare ressourcer og materialer til genopbygning af skadede veje og stier.

Afledt drift:

Ca. 0,1 mio. kr. pr. år til kommunens andel til vedligehold af kystsikring (dige, pumper o.lign.)

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelse

Projekt: Pulje til kystbeskyttelse og klimatilpasning

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	-	-	-	2,0
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Kritisk infrastruktur

Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen

Beskrivelse:

Set i lyset af stormfloden i oktober 2023 og forventninger til fremtiden om at 20 års stormhændelser vil foregå årligt, vil der være flere kyster i kommunen, som er udsatte. Teknik og Klima forventer, at flere beboere og sommerhusejere langs kommunens kyster vil indgå i fælles kystsikringsprojekter. Det kan være projekter med højvandslukker, forhøjning af diger og erosionsbeskyttelse.

Kystbeskyttelse skal som udgangspunkt betales af de parter, som har nytte af tiltagene. Da det forventes, at Haderslev Kommunes infrastruktur, såsom veje og stier beskyttes af projekterne, vil kommunen sandsynligvis skulle bidrage forholdsvist med en andel til kystbeskyttelsesprojekters anlægsudgifter og eventuelle afledte drift.

Midlerne går til kommunens andel i kystbeskyttelsesprojektet.

Bæredygtigt perspektiv:

Ved at etablere kystbeskyttelse beskyttes kommunens infrastruktur ved stormfloder. Det betyder, at indsatser ved stormfloder op til 2,75 meter ikke bliver nødvendige i fremtiden, og at kommunens infrastruktur i området ikke behøver akut sikring eller genopbygning efter stormfloder. Dette vil dels spare ressourcer både i en akut situation, hvor en indsats før var nødvendig, og dels spare ressourcer og materialer til genopbygning af skadede veje og stier.

Afledt drift:

Tidligst fra 2029.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelse

Projekt: Nedlæggelse af overflødige brandhaner

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	-	0,3	0,3	0,3
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Kritisk infrastruktur

Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.

Beskrivelse:

Anlægsprojektet sikrer, at kommunen over en årrække kan nedlægge overflødige brandhaner, der alle kan udgøre en risiko overfor drikkevandsforsyningen.

Projekt: Nedlæggelse af overflødige brandhaner

Brand & Redning Sønderjylland har i 2021 vedtaget plan for vandforsyning til brandslukning. Med planen fastholdes et væsentligt mindre antal brandhaner i de tre ejerkommuner. Kun 36 af i alt 467 brandhaner ønskes bevaret i Haderslev Kommune. 431 brandhaner bør sløjfes. Vandværkerne er i forbindelse med f.eks. renovering af ledningsnettet tvunget til at afholde udgifter til enten at genetablere eller nedlægge de pågældende brandhaner.

En brandhane koster mellem 18.-25.000 kr. at nedlægge, afhængig af dens placering. Det er udgifter til opgravning af stikledning, afpropning af vandledning, reetablering af asfalt, fortov m.v. Totalomkostning for nedlæggelse af 431 brandhaner er skønnet til ca. 9 mio. kr. i 2024-priser.

Nedlæggelse af brandhaner foreslås at ske over en længere årrække, hvor der kan ske refusion, hvis det sker i forbindelse med, at der alligevel foretages gravearbejde ved den enkelte brandhane. Alternativt kan nedlæggelse ske over en kort årrække, f.eks. over 2-4 år med dertil højere årlige udgifter.

Der er en række problemer ved de overflødige brandhaner:

- tapning fra hydranterne giver trykstød i ledningsnettet, som medfører urent vand hos forbrugerne
- hydranterne giver mulighed for vandtyveri, som kan føre til forurening af drikkevandet, hvis der anvendes snavset udstyr
- jo flere hydranter, des større risiko for forurening af drikkevandet og dermed af den kritiske infrastruktur som drikkevand udgør.

Der ønskes etableret en refusionsordning, hvor man i forbindelse med korrekt sløjfning af brandhaner, kan få refunderet udgiften. Udbetaling af refusion sker efter en puljeordning, og fordelingen sker, som udgangspunkt efter først til mølle-princippet.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Nedlæggelse af ubenyttede borer og brønde

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	-	0,3	0,3	0,3
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Kritisk infrastruktur

Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.

Beskrivelse:

Anlægsprojektet sikrer, at kommunen over en årrække kan nedlægge overflødige ubenyttede borer og brønde, der alle kan udgøre en risiko overfor drikkevandsforsyningen.

Tilskud til sløjfning af ubenyttede borer og brønde skal være med til at sikre grundvandets kvalitet, og tilskud skal være et økonomisk incitament (gulerod). En ældre boring/brønd koster i gennemsnit mellem 5-10.000 kr. at sløjfe. Ejer vil dermed i mange tilfælde kunne få dækket hele eller en stor del af udgiften med tilskuddet. Det er et krav i tilskudsordningen, at jobbet udføres af en godkendt brøndborer.

Ubenyttede borer og brønde udgør et åbent sår i det geologiske landskab og kan i værste fald fungere som forbindelsesled mellem jordoverfladen og grundvandet. Risikoen for en forurening af grundvandet er altid større i området nær og omkring borer og brønde.

Der ønskes etableret en tilskudsordning, hvor man i forbindelse med korrekt sløjfning af en ubenyttet boring, kan få refunderet en del af udgiften, f.eks. 5.000 kr. Man skal kunne få forhåndstilsagn og det sker efter først til mølle-princippet. Hvis puljerne ikke udnyttes for det enkelte år, overføres resterende midler til efterfølgende budgetår.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Pulje til udmøntning af stiplan

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	-	-	-	7,0
Anlægsindtægt	-	-	-	-2,0
Afledt drift:	-	0,1	0,3	0,5

Kategori: Udvikling i Land og By**Anlægsbevilling:** Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen**Beskrivelse:**

Et godt stisystem er en væsentlig faktor til at fremme cyklismen, da det er med til at øge cyklisternes tryghed og sikkerhed. Undersøgelser viser at god infrastruktur og attraktive cykelfaciliteter er en væsentlig parameter i forhold til at overflytte trafikanter fra bil til cykel. Der er mange gode grunde til at vælge at cykle eller gå fremfor at tage bilen. Først og fremmest gavner det sundheden og miljøet. Derudover mindskes trængselsproblemerne på vejene samt behovet for flere parkeringspladser.

Målet med puljen er at skabe et sammenhængende stisystem i byerne og mellem byer, landsbyer og landdistrikter, så kommunen bindes bedre sammen og så der skabes gode stiforbindelser til skole, fritidsaktiviteter, uddannelse, offentlig transport og arbejde.

Cykelstiplan 2020 blev godkendt af Udvalget for Plan og Miljø den 7. december 2020. Stiplanen indeholder en liste over mulige nye stier samt anlægsoverslag.

Der er i statens Infrastrukturplan 2035 afsat samlet set 3 mia. kr. til at fremme cyklisme i perioden 2022-2035. Teknik og Klimaudvalget vil få forelagt en sag, hvor der søges om statslig medfinansiering til cykelstiprojekter i Haderslev Kommune. Der er afsat midler i 2024, men der kan stadig søges statens pulje i 2023. Udførelse af eventuelt projekt med statsstøtte vil tidligst blive udført i 2024.

Staten yder normalt kun tilskud til projekter, der ikke ville kunne finde sted i samme omfang, på samme tidspunkt eller indenfor samme tidsramme uden det bevilgede tilskud. Der ydes ikke tilskud til allerede planlagte og bevilgede projekter.

Hvis det ikke lykkedes at opnå tilskud, fordeler Teknik- og Klimaudvalget budgetmidlerne på et møde efter afgørelsen på ansøgningerne.

Puljen understøtter Kommunalbestyrelsens 2030 ambitioner ved at have fokus på at fremme cyklismen og skabe god sammenhæng mellem byerne i kommunen med udbygning af stinettet. Dette er særligt attraktivt for tilflytter og styrker udviklingen i stierne nærområde.

Bæredygtigt perspektiv:

Flere cykelstier er med til at fremme en mere grøn transportform, reducerer CO2-udledningen og trængsel på vejene, samtidig med at det forbedrer folkesundheden ved at fremme motion.

Afledt drift:

Udgiften til drift er 1,5 % af anlægssummen gældende fra året efter projektet er udført, dvs. fra 2027.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Pulje til trafiksikkerhed

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	-	-	-	1,0
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Udvikling i Land og By

Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen

Beskrivelse:

Haderslev Kommune har i 2020 vedtaget en ny trafiksikkerhedsplan, som udstikker retningslinjerne for trafiksikkerhedsarbejdet frem mod 2025.

Trafiksikkerhedsplanen følger færdselssikkerhedskommissionens målsætning om at halvere antallet af dræbte og alvorligt tilskadekomne på kommunens veje, så der højst må være 1 trafikdræbt og 7 alvorligt tilskadekomne i 2030. Målsætningen er ambitiøs, men fokus på trafiksikkerhed har haft positiv effekt på antallet af personskader på kommunens veje. Således er der i perioden 2010-2020 sket et fald på 28 % i antal personskader på kommunens veje.

Trafiksikkerhedsindsatsen har fokus på at udpege, ændre eller ombygge uheldsbelastede lokaliteter og på at gøre eksisterende veje mere selvforklarende og sikre. Desuden er der fokus på at forbedre samarbejdet med skoler, større institutioner og virksomheder om trafiksikkerhed, lige som kommunen fortsat vil medvirke i nationale kampagner på trafiksikkerhedsområdet og udvikle lokale kampagner i samarbejde med de øvrige sønderjyske kommuner.

Realiseringen af trafiksikkerhedsplanen er afhængig af årlige investeringer i trafiksikkerheden.

Puljen understøtter kommunalbestyrelsens 2030 ambitioner ved at have fokus på sikre skoleveje for de ekstra i uddannelse, samt sikre at vejnettet bliver mere sikker, på trods af flere indbyggere og arbejdspladser.

Bæredygtigt perspektiv:

En god trafiksikkerhed er med til reducerer skader og uheld og kan være med til at fremme alternative grønne transportformer.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Tilgængelighedspulje

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	-	-	-	0,4
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Udvikling i Land og By

Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet ved budgetvedtagelsen.

Beskrivelse:

Formålet med tilgængelighedspuljen er at gøre kommunens byer og naturområder mere tilgængelige for alle borgere, uanset om man er synshandicappet, kørestolsbruger, gangbesværet eller har andre fysiske handicaps. Dette harmonerer med ambitionen om, at alle skal kunne have mulighed for at leve et aktivt liv og medvirke til at gøre det nemmere at vælge et sundt alternativ til sofaen.

Midlerne vil blive anvendt til udførelse af opgaver nævnt i Tilgængelighedsplan fra 2018 samt til mindre tilgængelighedstiltag generelt i hele kommunen, som f.eks. Handikaprådet kommer med ønsker om.

Af mindre tilgængelighedstiltag kan blandt andet nævnes jævn fortovs belægning, gelændere ved trapper, kørestolsramper, ledelinjer og taktilbelægning samt armlæn på bænke o. lign. Tiltag, som har den effekt, at det bliver nemmere for borgere med fysiske handicap at komme rundt i byerne/naturen på egne ben eller på eldrevne hjælpemidler.

Projekt: Tilgængelighedspulje**Bæredygtigt perspektiv:**

En øget tilgængelighed i byrummene vil gøre det lettere for gangbesværede og synshandicappede at bevæge sig rundt. En øget tilgængelighed sikrer desuden, at alle, uanset fysisk evne, har adgang til offentlige faciliteter og services, hvilket fremmer social inklusion og ligestilling.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Broer og bygværker

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	-	-	-	1,0
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Kritisk infrastruktur

Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.

Beskrivelse:

I årene 2021 til 2027 er efterslæb på vedligeholdelsesstandard på broer og bygværker blevet indhentet ved øgede bevillinger i 7 år svarende til i alt 18,9 mio. kr.

Haderslev Kommune har ca. 420 broer og bygværker. Broer og bygværker inkluderer almindelige større og mindre broer, rørgennemløb over 50 cm i diameter samt stenkister.

Hvis broer og bygværker fortsat skal holde den opnåede vedligeholdelsesstandard, kræver det, at der fortsat efter 2027 afsættes midler til vedligehold, udover de 0,3 mio. kr., som årligt er afsat under driftsbudgettet til drift.

Brovedligeholdelse er vigtig, for at bevare den investerede kapital, men er også vigtig for trafikikkerheden og f.eks. bevarelse af fredede broer og bygværker. Uden vedligehold vil broer og bygværker forfalde og miste værdi, i nogen tilfælde eksponentielt. Broer og bygværker er en del af vejens elementer, der også har indvirkning på øvrige elementer, f.eks. asfaltveje og rabatter, men også vandløb, der løber under broerne. Generelt er der øget trafik, herunder tung trafik.

Vedligeholdelse af broer og bygværker vil foregå i samarbejde med eksterne entreprenører.

Bæredygtigt perspektiv:

En god vedligeholdelse af broer og bygværker sparer ressourcer og energi og mindsker den miljømæssige belastning ved at forlænge levetiden.

Afledt drift:

Der bør fortsat afsættes midler enten på drift eller anlæg til at holde vedligeholdelsesstandard på broer bygværker efter 2028.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Trafikplan for Haderslev by - pulje til realisering af indsatser

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	-	3,0	3,0	3,0
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Udvikling i Land og By

Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen

Beskrivelse:

Den 14. august 2023 vedtog Teknik og Klimaudvalget trafikplanen for Haderslev by. Trafikplanen belyser en række steder i byen, hvor infrastrukturen er eller vil blive udfordret af den øgede trafik frem mod 2035.

Planen tager udgangspunkt i den overordnede trafikudvikling, og i de mange byudviklingsprojekter som foregår i Haderslev og som alle, i forskelligt omfang, bidrager med en større mængde trafik på vejene.

Projekt: Trafikplan for Haderslev by - pulje til realisering af indsatser

Skriv mere konkret på hvilke projekter der skal udføres i f.eks. 2026

Trafikplanen udpeger i alt 12 fokuslokaliteter med trafikale udfordringer i form af trængsel, hvilket betyder forlænget ventetid i afviklingen af trafikken. De 12 lokaliteter er nedenfor opstillet i prioriteret rækkefølge ud fra 6 kriterier i analysen. De 6 kriterier er kompleksitet/økonomi, potentiale, effekt/virkningsgrad, sammenhæng, trafiksikkerhed og tryghed:

1. Dobbeltkryds ved Sejlstensgyde
2. Omkørselsvejen/Ny Erlevvej
3. Aastrupvej/Nørregade/Teaterstien
4. Simmerstedvej/Elmevej/Ribe Landevej
5. Omkørselsvejen/Bredgade
6. Christen Kolds Vej/Christian X's vej
7. Christian X's vej/Christiansfeldvej
8. Omkørselsvejen ved rampekrydset
9. Aastrupvej/Christian X's vej
10. Rundkørsel Omkørselsvejen Syd
11. Christian X's vej rundkørsel
12. Lænkebjerg/Moltrup Landevej/Norgesvej

I trafikplanen er opstillet konkrete løsningsforslag for hver af de 12 forslag. Det kan f.eks. være at ændre i signalstyring, forlænge venstresvingsbaner, udvide svingbaner, ombygge kryds eller etablere nye signalanlæg.

Indsatserne for at sikre en bedre infrastruktur for Haderslev by, skal være med til at imødekomme og understøtte Haderslev Kommunes vækststrategi frem mod 2030 med en målsætning om 1.000 flere arbejdspladser, 500 flere indbyggere og 250 flere uddannelsespladser i Haderslev Kommune.

Bæredygtigt perspektiv:

Trafikplanen skal sikre et bedre flow i trafikken og sikre mindre tomgangskørsel ved kødannelse. Derudover skal trafikplanen være med til at sikre den bløde trafik, så der kommer flere gående og cyklende.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Over Kestrup – sydlig vejstrækning udvides med vigelommer

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	-	0,3	-	-
Anlægsindtægt	-	-	-	-
Aflødt drift:	-	-	-	-

Kategori: Udvikling i Land og By

Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet ved budgetvedtagelsen.

Beskrivelse:

Vejen over Kestrup, der går igennem den lille landsby Over Kestrup, har i de senere år haft et større behov for ekstra vedligehold grundet en stigning af tung trafik. Og borgerne har et stort ønske om at få ledt den tunge trafik udenom landsbyen.

Forslaget indebærer, at en sydvestlig vejstrækning ved Over Kestrup udvides med 4 vigelommer med en længde på 35 meter og en dybde på ca. 1,5 meter. Vejen bliver den direkte primære vej, og vejen ind til Over Kestrup landsby bliver en sekundær sidevej. Etablering af vigelommer kan medføre behov for erhvervelse af jord.

For at gøre det endnu mere uhensigtsmæssigt for trafikanter at benytte vejen igennem Over Kestrup by anbefales det, at der etableres nogle fysiske foranstaltninger, som kan understøtte et gennemkørselsforbud.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Flere synlige affaldsbeholdere i kommunens byer

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	-	-	-	0,2
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Udvikling i land og by

Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet ved budgetvedtagelsen

Beskrivelse:

Formålet med budgetønsket er at minimere affald i byrummet.

Forslaget omfatter, at der bliver opsat mere synlige eller strategisk placerede affaldsbeholdere i byrummet. Byrum gennemgås for om der er nogle blinde pletter i byrummet i bybilledet. Her tænkes særligt på Haderlev by set i relation til, og med særlig fokus på nattelivets aktiviteter.

I projektet indtænkes nudging i forhold til at få borgerne til at benytte affaldsbeholdere. Det kan f.eks. være ved at affaldsbeholderne har en anderledes synlighed i form af et andet design.

Budgetønsket skal ses i sammenhæng med evt. nye regler om affaldssortering. Affaldssortering forsøges også indtænkt i de nye beholdere.

Når der ikke er en affaldsbeholder i nærheden, er der i dag mange borgere som tager affaldet med sig hjem i stedet for. Andre smider det på gaden.

Er der for få affaldsbeholdere, oplever kommunens driftsenhed at beholdere er overfyldte, og at der ligger meget skrald rundt om dem.

Afledt drift:

Flere skraldespande vil forøge de årlige driftsudgifter til tømning af affaldsbeholdere.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Klimaplan 2022-2050

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	-	-	-	3,0
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Klimapolitik

Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.

Beskrivelse:

Kommunalbestyrelsen har vedtaget Haderslev Kommunes Klimaplan 2022-2050 og med målet, om at Haderslev Kommune skal have reduceret sin CO₂-udledning med 70 % i 2030 og være CO₂ neutral i 2050. Klimaplanen sætter også mål om, at kommunen er klimarobust i 2050. Det vil sige, at kommunen skal kunne modstå de udfordringer som klimaforandringerne giver, herunder blandt andet oversvømmelser og tørkeperioder.

Arbejdet med Klimaplanen sker bl.a. i samarbejde med Klimaalliancen med alle landets andre kommuner og skal løbende måles, vurderes ift. CO₂-reduktioner, afrapporteres og justeres. Et af planens væsentligste midler til at opnå målene er samarbejde med kommunens borgere, virksomheder og interesseorganisationer. Kommunens rolle som forbillede og facilitator i omstillingen til en mere bæredygtig virksomhed er væsentlig. De samlede tiltag kan ses i Klimaplanens tiltagskatalog.

Midlerne går til tiltag såsom workshops, arrangementer, analyser og formidling. Desuden finansierer midlerne blandt andet 3 årsværk til arbejdet med Klimaplanen, til at realisere tiltagene og det behov, der er for rådgivningsydelser i forbindelse hermed. Årsværkene fordeler sig på en fast klimakoordinator og midlertidige ansættelser på projekter/projektområder som f.eks. varmeplanlægning, klimatilpasning og andre større projektområder.

Konkret i 2025 udmøntes midlerne til arbejdet med tiltagene i Klimaplanen, herunder til opfølgning og monitorering, beregning af CO₂-regnskab, samarbejde med diverse samarbejdspartnere og til evaluering af Klimaplanen med henblik på en kommende revidering i 2026.

Bæredygtigt perspektiv:

Klimaplanen er grundstenen i kommunernes arbejde med den grønne omstilling. Det er vigtigt at have en god, relevant Klimaplan for Haderslev Kommune og at prioritere ressourcer til at realisere tiltagene i den og løbende vurdere på, hvad der giver klimamæssige gevinster.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Naturprojekter og øget biodiversitet

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	-	0,5	0,5	0,5
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Klimapolitik

Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling i forbindelse med budgetvedtagelsen

Beskrivelse:

Teknik og Klima har i årene 2023-2025 haft afsat anlægsmidler til at øge biodiversiteten i Haderslev Kommune. For at sikre de allerede opnåede resultater og fortsætte indsatsen på nye arealer og derved udbrede tankegangen yderligere, ønsker Teknik og Klima en ny bevilling for årene 2026-2028. En højere biodiversitet kan opnås ved at øge antallet af arter (planter, dyr, svampe mv.) inden for et givent område. Forvaltningen prioriterer tildelingen fordi:

- En højere biodiversitet i kommunen peger direkte ind i bosætningspolitikens tiltag om at synliggøre kommunens rekreative og bynære områder.
- Tildelingen vil kunne sikre videreudvikling af de igangværende projektarealer.
- Der er et betydeligt biodiversitetspotentiale i ved at koordinere indsatsen med anlægget af klimaskovene.
- Der sikres en fortsat inddragelse af borgere og virksomheder.

Projekt: Naturprojekter og øget biodiversitet

Fælles for indsatsen i projekter og udviklingen af kommunens egen drift er inddragelse af lokale relevante kræfter i form af foreninger, naboer mv.

Ved hvert projekt informeres der i lokalsamfundene og opsættes informationstavler ved projektområderne. I projekterne er der fokus på den fremadrettede drift af arealer for at kunne fastholde og øge virkningen for biodiversiteten over tid. Det indebærer bl.a. forskellige forsøg med græsslåningsintervaller, opsamling af det afhøstede materiale og/eller afgræsning.

Udgifter til projekterne fordeler sig på tiltag i forhold til selve arealet samt borgerinddragelse, herunder møder. Herudover kan der være udgifter til konsulentbistand, hvis der bliver brug for særlige kompetencer.

Bæredygtigt perspektiv:

En øget biodiversitet er med til at styrke en mangfoldighed for dyr og planter.

Afledt drift:

Kommunale arealer der inddrages i projektet forventes efter det indledende projekts gennemførelse at kunne indeholdes i det eksisterende driftsbudget.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Grøn omstillingspulje

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	-	3,0	3,0	3,0
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Klimapolitik

Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.

Beskrivelse:

En omstilling til at Haderslev Kommune træffer mere klimavenlige valg kan være forbundet med ekstra omkostninger, særligt i forbindelse med en overgang til det klimavenlige valg. Oprettelsen af en intern Grøn Omstillingspulje i kommunen kan være det vigtige bidrag til, at konventionelle indkøb bliver erstattet af grønne indkøb.

Nogle gange er det grønne indkøb billigere end det konventionelle indkøb. Andre gange koster det cirka det samme, men ofte er der en merudgift, som betyder, at der bliver købt en ikke-klimavenlig service eller produkt. Her har en omstillingspulje sin store berettigelse og styrke, da den kan være katalysatoren til et skifte til klimaansvarlige indkøb.

En Grøn Omstillingspulje vil være målrettet de meromkostninger, der kan være ved indkøb af klimavenlige produkter og services. Puljen skal understøtte, at forvaltningerne, institutionerne og borgerne ikke får en stor ekstraregning ved at træffe det klimavenlige valg.

Formålet med puljen er en reduktion af klimaaftrykket fra de indkøb, kommunen foretager. Puljen skal fremme den grønne omstilling i Haderslev Kommune på tværs af alle udvalg, reducere CO₂-udledningen, skabe forståelse af Klimaplanens mål og understøtte handlinger for et bedre klima. Puljen bør ligge i Økonomiudvalgets regi.

Der foreslås afsat 3 mio. kr. til grøn omstillingspulje fra 2026. For at opnå bedst effekt af puljen skal indkøbere, udbudskonsulenter eller projektledere som udgangspunkt både rekvirere en konventionel pris og en grøn pris inden køb af produkter og services.

Såfremt Haderslev Kommune skal nå sit 70 % reduktionsmål i 2030 og være klimaneutral i 2050, så er der behov for store skridt i retning af et renere klima.

Projekt: Grøn omstillingspulje**Bæredygtigt perspektiv:**

Puljen vil støtte indkøb, som fremmer den grønne omstilling, reducerer CO2-udledning, og skaber forståelse af klimaplanens mål. Puljen vil være et virkemiddel til at reducere Haderslev Kommunes klimaaftryk fra indkøb og kan være katalysatoren for at træffe mere klimavenlige valg.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelse

Projekt: Klimavenlig færgedrift

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	-	-	-	20,0
Anlægsindtægt	-	-	-	-9,0

Kategori: Klimapolitik

Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen

Beskrivelse:

Formålet med forslaget er at gøre færgen så CO2 neutral som muligt.

Færgen har i 2024 sejlet i 25 år og har en restlevetid i den nuværende driftsform på maksimum 15 år med den nuværende vedligeholdelsesstandard. Med færgens stigende alder skal der forventes en øget udgift til vedligehold. For at gøre færgen mere klimavenlig foreslås retrofit af den nuværende færge til batteridrift med HVO drevet backup generator (hybridløsning) i 2028.

Der fjernes én hovedmotor og én af de gamle generatorsæt, og en batteripakke installeres til primær fremdrift af færgen. Drivakslerne fjernes og erstattes af elmotorer. Den anden hovedmotor, forbliver som backup generator til evt. nødsituationer. På landsiden opsættes passende ladeløsninger. Færgens sejlplan ændres, så den passer til den nye driftsform for at optimere ladetiden i havn. Levetiden for færgen vil ved retrofit kunne forlænges med 5 år, til og med år 2043.

Det forventes, at batteripakken holder mellem 10-20 år.

Forslaget indebærer et ca. 8 ugers værftsophold, og en erstatningsfærge i det tidsrum vil koste ca. 1,5 mio. kr.

Samlet investering inkl. erstatningsfærge i 8 uger er skønnet til 20 mio. kr. I forhold til skøn i 2023 på 11,5 mio. kr. er skønnet opjusteret på baggrund af, at rådgiver vurderer, at der skal dobbelt så meget batterikapacitet til for at overholde Søfartsstyrelsens krav. Det betyder også større ladekapacitet, større stik samt en robot til automatisk til at håndtere stik i laderne. Da der sker meget i markedet pt., er det svært at komme med et præcist bud på opgaven. Hvis retrofit af færgen bliver afsat på investeringsoversigt, vil der kunne udarbejdes en mere nøjagtig pris ud fra flere tilbud.

Der kan være statslige eller EU-puljer, som der kan søges midler fra. På nuværende tidspunkt er der dog ikke afsat en statslig pulje til grøn omstilling af færger på finansloven.

I forslaget er forudsat medfinansiering med 50% af udgifter på 18,5 mio. kr., som er udgiften ekskl. udgifter til erstatningsfærge. I alt forventes således en medfinansiering på ca. 9 mio. kr.

Forslaget forventes at give en årlig driftsbesparelse på brændstof m.v. på 1 mio. kr. årligt i 15 år frem fra 2029 - 2043 = -15 mio. kr.

Hvis der ikke afsættes midler til retrofit senest i 2028, vil færgen kunne sejle videre på dieselmotorerne til 2038. Motorerne står til at skulle overhales i 2028, og det skønnes at ville koste 0,6 mio. kr.

Bæredygtigt perspektiv:

Retrofit til hybridløsning på den nuværende færge beregnes til at kunne reducere CO2-udledningen med ca. 80% pr. rundtur, jf. nøgletal om energiforbrug og -forsyning fra Energistyrelsen. Dog kan udledningen

Projekt: Klimavenlig færgedrift

mindskes eller helt fjernes, hvis der anvendes klimavenlig strøm til opladning af færger. Sejlads på el forurener i øvrigt ikke i samme grad som den nuværende dieselløsning.

Set ud fra et bæredygtighedsperspektiv er det mere klimavenligt at udføre retrofit på den nuværende færge, frem for at sælge og omlægge til en ny færge, da den nuværende færge opfylder krav i forhold til kapacitet og restlevetid.

Afledt drift:

Forslaget forventes at give en årlig driftsbesparelse på brændstof m.v. på ca. 1 mio. kr. årligt fra 2029.

Afledt finans:

Jævnfør lånebekendtgørelsen §2 kan kommunen optage lån til udskiftning, nybygning og renovering af færger. Der skal søges om forhåndstilsagn hos Kommunekredit.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelse

7.8. Vækst- og Udviklingsudvalget

Supplerende anlægsprojekter	U/I	2025	2026	2027	2028
Belysning i byrum	U	0,5	1,0	1,0	1,0
Legepladser i Vojens og Haderslev	U	-	2,0	4,0	4,0
Legepladser i Vojens og Haderslev	I	-	-	-2,0	-2,0
Vækst- og Udviklingsudvalget, I alt		0,5	3,0	3,0	3,0

Projektbeskrivelser

Projekt: Belysning i byrum				
Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	0,5	1,0	1,0	1,0
Anlægsindtægt	-	-	-	-
Kategori: Udvikling i Land og By				
Anlægsbevilling: <i>Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen</i>				
Beskrivelse:				
Vækst- og Udviklingsudvalget har besluttet at igangsætte en indledende afdækning af perspektiver for effekt- og kunstbelysning af bygninger, pladser, gader, mv.				
I forlængelse heraf foreslås at afsætte 3,5 mio. kr. i årene 2025-2028 til at identificere muligheder for – og at realisere konkrete installationer – der kan bidrage til at skabe tryghed i byrum, passager, parker eller stier, eller som kan fremhæve eller guide til byens funktioner, attraktioner, monumenter og lignende.				
Effekt- og kunstbelysning kan fx indtænkes i udviklingsprojekter for Haderslev by mhp. evt. udbredelse af erfaringer og evt. strategi/plan til kommunens øvrige byer. Realiseringer baseres på forberedende afdækninger af teknologiske løsninger, økonomi og effekter, herunder perspektiver for bidrag til at styrke byens identitet, til at fremhæve og lette adgangen til byens rum, bygninger, funktioner og attraktioner og til øget tryghed og sikkerhed for borgere og gæster. Belysningsinitiativerne kan desuden fremme turismen og understøtte kommunens vækstambitioner om +250 i uddannelse, +500 borgere og +1.000 arbejdspladser. Evt. belysning på private bygninger og veje skal ske efter aftale med ejere.				
Det foreslås at afsætte finansiering på 0,5 mio. kr. i 2025 og 1,0 mio. kr. i årene 2026-2028 til effekt- og kunstbelysning.				
Bæredygtigt perspektiv:				
Belysning med moderne LED-teknologier og med korrekte installationer er vigtige elementen, når der skal skabes kvalitetsmiljøer, som understøtter velfærd (sunde og trygge omgivelser) og brug af så lidt energi som muligt.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Opførelse af legepladser i Haderslev og Vojens				
Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	-	2,0	4,0	4,0
Anlægsindtægt	-	-	-2,0	-2,0
Afledt drift:	-	-	0,1	0,2
Kategori: Udvikling i Land og By				
Anlægsbevilling: <i>Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen</i>				
Beskrivelse:				
For at understøtte kommunens bosætningspolitik og udvikling af byerne foreslås opført 2 nye legepladser i henholdsvis Haderslev og Vojens. Målet er at fastholde, og tiltrække nye, borgere og fremme børns trivsel og fysiske aktivitetsniveau samt styrke familierelationer gennem samvær og leg.				

Projekt: Opførelse af legepladser i Haderslev og Vojens

Legepladserne foreslås udført som temalegepladser med flere aktivitetszoner, så små og store børn naturligt søger mod hver deres interesseområder. Opholdspladser med borde-/bænkesæt, enkeltbænke og solpladser, hvilket kunne være med til at fastholde forældrene i længere tid. Både børn og forældre skal få lyst til at komme igen og føle, at de får en særlig oplevelse.

Projektets udformning, herunder tema samt placering bør ske i tæt samarbejde med borgerforeninger og andre væsentlige interessenter.

Ovenstående vil kunne opfyldes med et anlægsbudget på ca. 5 mio. kr. pr. legeplads excl. eventuelt køb eller langtidsleje af egnet grund til placeringen. Der skal afsættes 2% af anlægssummen til at drifte legepladserne. For at et evt. legepladsprojekt, hvor Haderslev Kommune er projektholder skal kunne opnå ekstern finansiering er det en forudsætning, at kommunen dedikerer en vis medfinansiering, der som hovedregel ligger på minimum 50 % af det samlede projektbudget.

En legeplads kan forventes at have en levetid på 10-25 år afhængig af kvaliteten af de opstillede elementer og de afsatte driftsmidler til vedligehold.

Afledt drift:

0,1 mio. kr. pr. legeplads fra det år, som legepladsen ibrugtages (vil overgå til Teknik og Klima).

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

7.9. Økonomiudvalget

Supplerende anlægsprojekter	U/I	2025	2026	2027	2028
Erhvervsjord	U	-	-	-	5,0
Energibesparende foranstaltninger.	U	5,0	5,0	5,0	5,0
Udvikling af historisk formidlingssted i bymidten	U	0,3	-	-	-
Økonomiudvalget, I alt		5,3	5,0	5,0	10,0

Projektbeskrivelser

Projekt: Erhvervsjord				
Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	-	-	-	5,0
Anlægsindtægt	-	-	-	-
Kategori: Udvikling i Land og By				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen				
Beskrivelse:				
Erhvervsudvikling herunder opkøb af erhvervsjord er et led i at sikre attraktive erhvervsarealer til virksomheder, som kan understøtte og fastholde arbejdspladser i kommunen, som led i kommunens Vækststrategi.				
I det tekniske budget er der på anlægsprojektet Erhvervsjord afsat 6,0 mio. kr. i 2025 og 5,0 mio. kr. i henholdsvis 2026 og 2027. Disse midler anvendes til bl.a. jordkøb, opkøb, byggemodning og baneinfrastruktur i forlængelse af erhvervspolitikken.				
Det foreslås, at der også afsættes midler til erhvervsjord i 2028 på 5,0 mio. kr.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Energibesparende foranstaltninger				
Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	5,0	5,0	5,0	5,0
Anlægsindtægt	-	-	-	-
Kategori: Klimapolitik				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen				
Beskrivelse:				
Kommunalbestyrelsen vedtog i 2022 klimaplanen, som satte fart på den grønne omstilling i kommunens bygninger. For at nå i mål med klimaplanen, om at udfase opvarmning med fossile brændsler, løfte bygningsernes energimærker, så ingen bygninger er under mærke E og konvertering til LED-belysning i kommunens bygninger, er de 5 mio. kr. som normalt afsættes til energibesparende foranstaltninger ikke tilstrækkeligt. Fra 2025 skal der afsættes 10,0 mio. af bygningsvedligeholdelsespuljen, for at indfri klimaplanen, hvilket medfører en løbende øgning af efterslæbet for vedligehold af kommunens bygninger.				
Udover kommunens egen klimaplan vedtog EU, i efteråret 2023, en revision af direktivet om energieffektivitet (EED), som stiller krav til at medlemsstaterne hvert år renoverer mindst 3 % af det samlede etageareal i bygninger, der ejes af offentlige organer. Dette direktiv lægger endnu et lag oven på klimaplanen som Haderslev Kommune allerede har og stiller konkrete krav om, for Haderslev Kommunes vedkommende, at over 9.000 m ² bygningsmasse energirenoveres hvert år.				
Konvertering fra fossile brændsler til vedvarende energi berører i alt 44 af kommunens 188 ejendomme og forventes at koste i omegnen af 40 mio. kr. i alt. Konvertering forventes af medføre besparelser på forbrugsudgifterne, og i energistrategien for kommunale er det vedtaget, at disse overføres til bygningsvedligeholdelsespuljen, til at understøtte fremtidige projekter. De årlige besparelser forventes af ligge i et niveau på ca. 0,3 mio. kr.				

Projekt: Energibesparende foranstaltninger**Bæredygtigt perspektiv:**

Den ønskede tillægsbevilling skal dække det øgede finansieringsbehov som opstår på baggrund af krav i klimaplanen og fra EU.

Afledt finans:

Udgift til energibesparende foranstaltninger kan lånefinansieres.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Udvikling af historisk formidlingssted i bymidten

Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Anlægsudgift	0,3	-	-	-
Anlægsindtægt	-	-	-	-

Kategori: Udvikling i Land og By

Anlægsbevilling: *Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen*

Beskrivelse:

Haderslev by spillede en helt central rolle i forbindelse med reformationen i Danmark. Dette er en fortælling, der knytter sig til centrale steder i Haderslev bymidte, herunder Domkirken, Apotekergade 11 og centrale og tidligere uddannelsesinstitutioner. Som en del af udviklingen af Haderslev by som en turistdestination og et attraktivt sted for bosætning skal der udvikles et koncept og evt. et sted for formidling af reformationens- og dermed også byens historie. Kommunen vil indgå i en udviklingsproces med øvrige centrale aktører, herunder bl.a. kirken og museum Sønderjylland med flere om et formidlingssted. Udviklingsprocessen skal ses i sammenhæng med den øvrige udvikling af Haderslev bymidte.

Haderslev by er udpeget som et prioriteret turismeområde i den turisme politiske redegørelse, hvilket relaterer sig til vækst målene om erhverv og bosætning.

Bæredygtigt perspektiv:

Projektet kan have betydning for social bæredygtighed ved at skabe nye mødesteder i byen.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

8. Grundkapitalindskud - Landsbyggefonden

Landsbyggefonden har til formål at støtte og udvikle alment boligbyggeri gennem forskellige tilskuds- og låneordninger.

Det kommunale grundkapitalindskud vil være mellem 8% og 12% for familieboliger afhængig af den gennemsnitlige boligstørrelse, så kommunerne skal indskyde færrest penge ved byggeri af små boliger og flest penge ved byggeri af store boliger. Det kommunale grundkapitalindskud for ungdomsboliger og ældreboliger er på 10%.

Nedenfor følger beskrivelser af forslag til indskud i Landsbyggefonden.

Grundkapitalindskud (Beløb i mio. kr.)	U/I	2025	2026	2027	2028
Kapitalindskud	U	-	0,9	0,9	0,9
Ny Erlevvej – almene boliger	U	13,0	-	-	-
Jomfrustien, Coop-grunden - seniorbofællesskab	U	-	7,6	-	-
Højmarken i Gram - almene familie/seniorboliger (forslag 1)	U	-	12,0	-	-
Højmarken i Gram - almene familie/seniorboliger (forslag 2)	U	-	13,6	-	-
Højmarken i Gram – tryghedsboliger/seniorbofællesskab	U	-	4,3	-	-
Engelparken etape 3	U	-	5,3	-	-
Bygnaf 2 – 6 – blandet privat/almene boligbebyggelse	U	-	-	8,3	-
Mossing-Jensens Vej i Vojens	U	1,7	-	-	-
Grundkapitalindskud, I alt		14,7	43,7	9,2	0,9

Projektbeskrivelser

Projekt: Kapitalindskud				
Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
U/I: Finansudgift	-	0,9	0,9	0,9
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter				
Beskrivelse:				
Boligselskaberne har mulighed for at søge om godkendelse af ombygningsprojekter m.v. i henhold til reglerne om støttet boligbyggeri.				
På den baggrund er der afsat 0,9 mio. kr. årligt til kapitalindskud.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Ny Erlevvej – familie- og seniorboliger				
Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
U/I: Finansudgift	13,0	-	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter				
Beskrivelse:				
Lejerbo ønsker at opføre omkring 60 nye almene boliger på Ny Erlevvej i Haderslev. Boligerne ønskes opført som en blanding af rækkehuse til familier mv. og seniorboliger, ud fra en vision og et ønske om at blande generationer i bebyggelsen.				
Den estimerede pris for projektet medfører en kommunal grundkapital på 13,0 mio. kr. (2023-priser).				
Lejerbo er åbne for variationer i boligtyper samt mulighed for at etapeopdele projektet. Der skal udarbejdes lokalplan, førend projektet kan realiseres.				
Der er endnu ikke præsenteret enkelt-sag med skema A til politisk behandling.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Jomfrustien, Coop-grunden – seniorbofællesskab				
Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
U/I: Finansudgift	-	7,6	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter				
Beskrivelse:				
<p>Alfabo har fremsendt et ønske om at bygge et seniorbofællesskab med 48 familie-/seniorboliger på Coop-grunden i det attraktive område ved Jomfrustien. Coop og Alfabo har indledt et samarbejde om gennemførelsen af seniorboligprojektet, og der er indgået købsaftale om erhvervelse af byggeretterne, betinget af kommunens godkendelse.</p> <p>Et seniorbofællesskab med den aktuelle placering kan medvirke til realiseringen af "Jomfrustiprojektet", idet projektet vil falde rigtig fint ind i helheden og vil kunne udfylde det tomrum, der er pt. på lokationen. Visuelt vil bebyggelsen medvirke fint til at realisere kommunens planer for hele området omkring Jomfrustien.</p> <p>Der er endnu ikke præsenteret enkeltsag med skema A til politisk behandling.</p>				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Højmarken i Gram – familie-/seniorboliger – 2 forslag				
Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
U/I: Finansudgift				
Forslag 1	-	12,0	-	-
Forslag 2	-	13,6		-
U/I: Finansindtægt				
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter				
Beskrivelse:				
<p>Alfabo har den 21. november 2022 over for Økonomiudvalget fremsat et ønske om et seniorboligprojekt på kommunens grund beliggende Højmarken i Gram og med tilkørsel fra både Højmarken og Winthersvej. Projektet vil give seniorer i Gram mulighed for at flytte i en mere praktisk bolig, end den, de måtte komme fra. Boligforeningen og kommunen vil i fællesskab fastsætte nogle udlejningskriterier.</p> <p>Boligforeningen vil skulle købe 42.954 m² grund af Haderslev Kommune. Grunden er 57.163 m².</p> <p><u>Forslag 1:</u> Dobbelthuse med vognport. Altså 2 sammenbyggede boliger, hvor der er plads til 2 biler og redskabsskur mellem boligerne. I alt 58 boliger. Forslaget er traditionelt. Det kommunale grundkapitaltilskud er opgjort til 12,0 mio. kr.</p> <p><u>Forslag 2:</u> Klyngehusbebyggelse, hvor der er 66 boliger. Forslaget giver større mulighed for fællesskab. Det kommunale grundkapitaltilskud er opgjort til 13,6 mio. kr.</p> <p>Begge forslag foreslås gennemført i 2 etaper. Der arbejdes med en gennemsnitlig boligstørrelse på 90 m².</p> <p>Der er endnu ikke præsenteret enkeltsag med skema A til politisk behandling.</p> <p>Alfabo vil i dialog med Haderslev Kommunes Kommunalbestyrelse udforme det endelige projekt ud fra Kommunalbestyrelsens mål og ambitioner. Ovenstående beløb er derfor forbundet med usikkerhed.</p>				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Højmarken i Gram – tryghedsboliger/seniorbofællesskab				
Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
U/I: Finansudgift	-	4,3	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter				
Beskrivelse:				
Gram Boligforening ønsker at bygge et seniorbofællesskab på Højmarken i Gram. Bebyggelsen vil bestå af 27 rækkehuse og et fælleshus på samlet 2.340 m ² .				
Seniorbofællesskabet vil få en attraktiv beliggenhed i Gram, tæt på plejecentret Højmarken og tæt på centrum i Gram, herunder indkøbsfaciliteter.				
Der er endnu ikke præsenteret enkeltsag med skema A til politisk behandling.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Engelparken etape 3				
Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
U/I: Finansudgift	-	5,3	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter				
Beskrivelse:				
I slutningen af 2018 blev der med vedtagelsen af lokalplan 10-40 banet vej for en omdannelse af erhvervsområdet ved Simmerstedvej, Bøndergårdene og Solsortevej til et boligområde.				
Familien Engel har tilbudt HAB at købe en grund på samlet 6.074 m ² . HAB ønsker på den tilbudte grund at opføre 24 almene familieboliger mellem 85 og 110 m ² med samlet ca. 2.400 etagekvadratmeter. Byggeriet vil fuldende omdannelsen fra erhvervsområde til boligområde.				
Der er endnu ikke præsenteret enkeltsag med skema A til politisk behandling.				
HAB vil i dialog med Haderslev Kommunes Kommunalbestyrelse udforme det endelige projekt ud fra Kommunalbestyrelsens mål og ambitioner.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Bygna 2 – 6 – blandet privat/almene boligbebyggelse				
Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
U/I: Finansudgift	-	-	8,3	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter				
Beskrivelse:				
Kuben Management har på vegne af Haderslev Boligselskab og Bo Michelsen fremsendt projektforslag til udvikling af en blandet boligbebyggelse på Bygna 2 - 6 i Haderslev. Projektet udvikles efter den delegerede bygherremodel. Boligbebyggelsen forventes at rumme 16 private og 51 almene familieboliger, herunder etablering af et alment seniorbofællesskab, samt et fælleslokale, svarende til i alt 67 boliger på ca. 6.000 m ² .				
Projektet er med til at understøtte udviklingen af den blandede by og imødekomme den øgede efterspørgsel på seniorbofællesskaber.				
Der er endnu ikke præsenteret enkeltsag med skema A til politisk behandling.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Mossing-Jensens Vej i Vojens – familieboliger				
Økonomi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
U/I: Finansudgift	1,7	-	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter				
Beskrivelse:				
<p>Kommunalbestyrelsen godkendte den 28. marts 2023 skema A for et boligprojekt på Mossing-Jensens Vej i Vojens. Vojens Andels-Boligforening har efterfølgende fremsendt justeret skitseforslag, økonomi og finansiering. Det reviderede projekt er ændret ift. boligantal og boligtyper.</p> <p>Projektændringerne kan ikke rummes inden for de økonomiske rammer godkendt ved skema A, og det reviderede projekt skal således godkendes i kommunalbestyrelsen på ny.</p> <p>Scenarie 1 (oprindeligt projekt): 53 familieboliger med tilhørende fælleshus, 1-plans- og 2-plans-boliger. Grundkapital 11,3 mio.kr.</p> <p>Scenarie 2 (revideret projekt): 59 familieboliger fordelt på 1-plans-rækkehuse og lejligheder. Grundkapital 13,0 mio.kr.</p> <p>Revideret skema A skyldes, at boligorganisationen forudser, at det kan blive vanskeligt at udleje 2-plans-boligerne, og der er derfor et ønske om at kunne tilbyde flere 1-plans-boliger.</p> <p>Hvis scenarie 2 ikke godkendes politisk, ønsker boligorganisationen at fortsætte scenarie 1.</p>				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

9. Budgetspørgsmål afledt af gruppeformændene

Den 20. august 2024 afholdte Økonomiudvalget og gruppeformændene et fællesmøde, hvor budget 2025-2028 og budgetanalyserne blev præsenteret. Økonomiudvalget og gruppeformændene fremlagde en række spørgsmål til forvaltningen, som de ønskede besvaret i forbindelse med budgetlægningen.

8.1. Børne- og Familieudvalget

Spørgsmål:

Hvad vil det koste at ansætte en sprogfagskoordinator på folkeskoleområdet? Opgaverne vil bl.a. være tovholder for implementering af kommunens strategiske arbejde med fremmedsprog, formidling af ny viden, fagnetværk mv. på tværs i kommunen. Det forudsættes, at opgaven kan løses på omkring 10 timer pr. uge

Svar:

Ansættelse af en sprogkoordinator med 10 ugentlige arbejdstimer vil koste cirka 180.000 kr. på årsbasis. Herunder er indregnet ferie og pension.

Spørgsmål:

Hvad vil det koste at indføre Co-teaching i klasser på mere end 15 elever. To fagpersoner i 10 timer pr. uge.

Svar:

Ved ansættelse af en ekstra faglærer med 10 ugentlige arbejdstimer til co-teaching skal der indregnes 50% arbejdstid til forberedelse, samt pauser m.m. Den årlige omkostning vil beløbe sig til cirka 280.000 pr. klasse. I Haderslev kommune er der aktuelt, fordelt på alle kommunens skoler, 166 skoleklasser der indeholder mere end 15 elever. Såfremt der indføres co-teaching i alle 166 klasser, efter ovenstående parameter, vil den samlede årlige omkostning beløbe sig til ca. 46 mio. kr.

8.2. Senior- og Sundhedsudvalget

Spørgsmål:

Hvor mange afvises til Plejebolig? Hvad ville det koste, hvis "de afviste" fik en plads? Der er blevet spurgt til det samme i fagudvalget.

Svar:

Der har i 2024 (indtil 23. August 2024) været 8 afslag til en plejeboligplads i Haderslev Kommune. En gennemsnitlig kommunal plejeboligplads, beregnet ud fra regnskab 2023 inkl. prisfremskrivning til 2024, koster 0,535 mio. kr. årligt. Hvis de 8 borgere, der har fået afslag, havde fået en plejeboligplads, ville det koste 4,28 mio. kr. årligt. De pågældende 8 borgeres pleje i hjemmeplejen udgør 0,2 mio. kr. årligt, som kan modregnes ovennævnte. Nettoudgiften er derfor 4,08 mio. kr. årligt.

8.3. Social- og Handicapudvalget

Spørgsmål:

Hvad vil det koste, hvis man reducerer antallet af sager pr. sagsbehandlere i Familierådgivningen fra 30 til 25? I beregningen skal indgå både udgifter til personale og sparede udgifter til ydelser og/eller indsatser.

Svar:

I familierådgivningen er der 42 rådgivere med gennemsnitligt 30 sager pr. rådgiver. Hvis antallet af sager pr. rådgiver skal reduceres til 25 sager, skal der ansættes yderligere 8,4 rådgivere. Udgiften til dette vil være ca. 4,3 mio. kr.

Det er ikke muligt at lave en egentlig beregning af eventuelle sparede udgifter til ydelser og/eller indsatser, men i kommuner, hvor antallet af sager pr. socialrådgiver ligger omkring 25, har man erfaring for at:

- **Medarbejderperspektivet:**
 - Sygefraværet er nedbragt

- Medarbejderne oplever højere trivsel
- Der er lavere personaleomsætning
- **Borgerperspektivet:**
 - Borgere får hurtigere svar på henvendelser
 - Borgere oplever en tættere kontakt med rådgiver
 - Der modtages færre klager

Et fagligt skøn over besparelser ved at ansætte yderligere 8,4 socialrådgivere er ca. 1,5 mio. kr.

(Beløb i mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Ansættelse af socialrådgivere	4,3	4,3	4,3	4,3
Besparelse på ydelser/indsatser	-1,5	-1,5	-1,5	-1,5
Netto	2,8	2,8	2,8	2,8

Spørgsmål:

Beregning af omkostningerne ved at tilbyde forældre, som får tabt arbejdsfortjeneste mulighed for at tage en uddannelse på deltid under forløbet med tabt arbejdsfortjeneste. Forældrene opnår i forbindelse med at de passer deres egne børn nogle kompetencer, som i kombination med en evt. uddannelse vil kunne give dem mulighed for, når de ikke længere er omfattet af reglerne for tabt arbejdsfortjeneste, ville kunne få et job inden for velfærdsområderne, som f.eks. SOSU, pædagog, sygeplejerske eller lignende.

Svar:

Ved udmåling af tabt arbejdsfortjeneste tages der udgangspunkt i barnets behov f.eks.:

- Et sygt barn, der kræver fuld pleje
- Et barn er skal trænes i at komme ud pga. angst
- Et barn, der ikke tåler støj etc.

Timerne er derfor udmålt, så forældrene i udgangspunktet er sammen med barnet. I nogle tilfælde er der tid uden barn, men her vil der være andre opgaver til forældrene f.eks. rengøring (fordi barnet ikke tåler støj) søvn (fordi barnet er vågen om natten etc.). Der er derfor ikke tid til andet end barnet.

Hvis forældrene har tid til andet, f.eks. uddannelse på deltid, er støtten ikke udmålt korrekt, og både revisionen og lovgivningen vil ikke tillade, at kommunen bruger tiden til andet, da kommunen får 50 % refusion på udgiften.

Der er mulighed for at sætte barnepige ind, hvis forældrene f.eks. skal deltage i et kursus om barnets sygdom, men der kan ikke sættes barnepige ind i et fast antal timer ugentligt gennem en længere periode med deltidsuddannelse.

Spørgsmål:

Hvad vil det koste at genåbne Beskyttet beskæftigelsestilbuddet om fredagen?

Svar:

Baggrund

I 2020 blev der sparet 3,8 mio. kr. ved at lave en 4 dags uge.

33 medarbejdere blev tilbudt nedsat tid 32 timer.

Hvis besparelsen fremskrives med KL's gennemsnitlige fremskrivningsprocent, vil det koste 4,7 mio. at genåbne Beskyttet beskæftigelsestilbuddene om fredagen.

År	PL gennemsnitlig fremskrivningspct.	Beløb i mio. kr. ved gennemsnitlig fremskrivning
2021	5,5%	4,0
2022	2,0%	4,1
2023	5,5%	4,3
2024	4,5%	4,5
2025	4,4%	4,7

Der gøres opmærksom på området har stigende udgifter til kørsel af borgere med Flextrafik, der stiger mere end KL's fremskrivning.

Ny model

I 2023 er budgettet på området tildelt efter en pakkemodel i forhold til borgerens visiterede tid. Pakkerne går fra 1 modul til 8 moduler. Borgerne visiteres til et konkret antal moduler. Et modul svarer til, at borgeren kommer i beskæftigelsen en halv dag, én dag i ugen. To moduler svarer til én hel dag eller to halve dage i ugen osv. Borgerne kan visiteres alt fra 1 til 8 moduler.

I beregningen er modellen udvidet til at indeholde 9 moduler. Det svarer løseligt til 4,5 dag pr. uge og dermed, at der er åbent om fredagen fra kl.: 9:00 – 12:00. (Pakke 9 er hævet med 5 timer grundet medarbejdernes overenskomst.)

Det antages, at nogle borgere ikke vil kunne rumme et forøget tilstedevær på værkstederne, hvorfor det kun er borgere, der har 5 – 8 moduler, der er sat op i pakke til modul 6 – 9.

En sådan regulering vil betyde, at budgettet (ekskl. kørsel) øges fra 23,9 mio. kr. til 27,6 mio. kr. Der er i dag afsat 2,5 mio. kr. til kørsel af borgere med flextrafik fire dage i ugen. Hvis der holdes åbent 5 dage i ugen, vil udgiften til kørsel stige til 3,2 mio. kr.

Budgettet vil dermed gå fra 26,4 mio. kr. til 30,8 mio. kr. – en stigning på 4,4 mio. kr. i 2024 priser og 4,6 mio. kr. i 2025 priser.

Beregningen er lavet på en forudsætning om hvilke borgere, der vil kunne rumme en forøget tilstedeværelse på værkstederne. Der vil det første år være en udgift til visitering af de 269 borgere, som er i tilbuddene. Det estimeres, der skal bruges 300 rådgivertimer på denne opgave svarende til 0,1 mio. kr.

Omkostning	Første år	overslagsår
Budgetforøgelse	3,7	3,7
Befordring	0,7	0,7
PL-fremskrivning	0,2	0,2
Visitering af borgere	0,1	
I alt	4,7	4,6

8.4. Teknik- og Klimaudvalget

Spørgsmål:

Hvad vil et ekstraparkeringsdæk (betondæk) på parkeringshuset på Borgervænget koste? Der er tidligere lavet beregninger, disse bedes opdateret.

Svar:

Tidligere beregninger for et parkeringsdæk på Borgervænget lød på 8,0-9,0 mio. i 2015 + 8% i rådgivning. Et overslag i 2024-priser vil lyde på 11-12,5 mio. + 16% i rådgivning. Rådgivning er steget grundet ændringer i reglementet, som kræver brug af certificerede statiske rådgivere, certificerede brandrådgivere, samt beregninger på, at miljøaftrykket af byggeriet ikke overstiger kravene i det gældende reglement.

Spørgsmål:

I forbindelse med arbejdet med energibesparende tiltag er der udarbejdet en oversigt over kommunens bygninger.

Der ønskes en oversigt over de bygninger, hvor der er den største belastning (Klasse E eller mere) -- hvad vil det koste at renovere disse bygninger?

Svar:

Der er 12 ejendomme med energimærke E. 5 ejendomme med energimærke F. Samt 1 med energimærke G.

Adresse	Postnr.	Energi-mærke	m ²	Note
Bramdrup Vestergade 9	6100	E	1211	Beskyttet værksted Diagergård
Christiansfeldvej 6, 8a og 14	6100	E	4532	10. ved Kløften (nr.6,8 og 14)
Danmarksgade 8	6500	E	1383	Hjemmepleje Vojens
Hovedgaden Øst 61a, Over Jerstal	6500	E	440	Dagcenter
Kløvermarken 2a	6100	E	3616	Kløvermarkskolen
Krygersvej 45, Bevtoft	6541	E	1306	Fællesskolen Bevtoft Over Jerstal - Bevtoft afd.
Møllesvinget 38, Moltrup	6100	E	380	Louiseskolen afd. Moltrup
Odinsvej 186a	6500	E	355	Bosted
Skolekobbøl 42	6510	E	350	
Stadionvej 9e	6510	E	568	Gram Skole
Thrigesvej 1	6100	E	466	Havanna børnehave
Solsikkevej 2	6100	E	879	Hjælpemiddelcentralen
Tårnvej 6	6510	F	102	Klubhus i Gram
Øster Lindet vej 5, Oksenvad	6500	F	1183	Fælleshus i Oksenvad
Christiansfeldvej 10-12	6100	F	596	Ungeteamet
Louisevej 8	6100	F	3232	Barakker del af Louiseskolen (kan ikke opgraderes)
Stationsvej 6, Over Jerstal	6500	F	258	Ungdomsklub i Over Jerstal
Skovbyvej 25b, Vedsted	6500	G	192	Klubhus i Vedsted

Økonomien for at opgradere ejendommene til energimærke B vurderes til 18,4 mio. kr. ekskl. moms. Vurderingen er fremkommet ud fra eksisterende energimærker.

Louisevej 8 er ikke med i økonomien. Bygningen i energimærket F består af 3.200 m² 40 år gamle barakker. Det vurderes, at bygningen ikke kan energirenoveres rentabelt op til nutidige krav.

Priserne er indexreguleret ud fra Danmarks Statistik.

Der er ikke taget højde for forbedringer foretaget, siden energimærket er udarbejdet.

Spørgsmål:

I forhold til den kommende mobilitetsstrategi – kan vi allerede nu få en analyse, som belyser muligheder for at koordinere transportområdet på tværs af uddannelserne?

Det har ikke været muligt at nå at svare på det stillede spørgsmål inden for den givne tidsramme, grundet spørgsmålets omfang. Spørgsmålet er videregivet til fagchefen til videre drøftelse i forbindelse med fagudvalgets arbejde med strategien.

8.5. Ungeudvalget

Spørgsmål:

Hvad vil det koste at etablere et socialt netværkssted, som tilbuddet "Sporet" i Gram?

Ændret til: hvad vil det koste at etablerer et socialt netværkssted svarende til "Sporet" i Haderslev?

Svar:

Tilbuddet "Sporet" er forankret under Ungeudvalget. Der er tilknyttet en koordinator, der er til stede fem timer ugentligt, samt en kommunal vejleder to timer ugentligt, som kan rådgive og vejlede de unge om uddannelse og job. Derudover bruges ca. 30.000 kr. årligt på aktiviteter. Den årlige udgift beløber sig til cirka 125.000 kr.

Der er visse opmærksomhedspunkter i forhold til en evt. opstart af "Sporet" i en anden by.

Erfaringerne fra ungetilbuddet på Vojens banegård viser, at det vil kræve en del ressourcer i en opstartsfasen, som det er svært at beramme størrelsen af.

"Sporet" i Haderslev er drevet af unge, der vedblivende har "kæmpet" for, at Sporet skulle bestå.

Såfremt et tilsvarende tilbud skal etableres i Gram, må der forventes minimum tilsvarende årlige omkostninger. Hertil skal tillægges evt. udgifter til lokaler.

Bilag 1: Lov- og cirkulæreprogram

Fordeling af lov- og cirkulæreprogram (Beløb i mio. kr. i 2025 pl)	2025	2026	2027	2028
Beskæftigelse- og Borgerserviceudvalget	-	-	-1,2	-1,2
Børne- og Familieudvalget	6,8	6,7	7,0	7,0
Senior- og Sundhedsudvalget	0,7	0,5	0,2	-
Social- og Handicapudvalget	1,9	1,9	2,3	1,9
Teknik- og Klimaudvalget	-0,1	-0,2	-0,3	-
Økonomiudvalget	-0,3	-0,1	-0,6	-
Lov- og cirkulæreprogram, I alt	8,9	8,7	7,4	7,7

Afrundingsdifference kan forekomme

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Af tabellerne nedenfor udspecificeres de love og bekendtgørelser, der har effekt for Haderslev Kommune fordelt på udvalgsniveau. Beløbene kan ikke direkte henføres til tabellen ovenfor på grund af afrundinger.

Beskæftigelse- og Borgerserviceudvalget

(Beløb i mio. kr. i 2025 pl)	2025	2026	2027	2028
Korrektion til pkt. 27 af aktstykket 2023 (S) Forslag til Lov om ændring af lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, lov om sygedagpenge, og forskellige andre love	-	-	0,4	0,4
Korrektion til pkt. 29 af aktstykket 2023 (S) Forslag til Lov om ændring af lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, lov om organisering og understøttelse af beskæftigelsesindsatsen m.v., lov om arbejdsløshedsforsikring m.v. og lov om aktiv socialpolitik	-	-	-1,6	-1,6

Uddybende beskrivelse:

- **Korrektion til pkt. 27 af aktstykket 2023:** Lovforslaget udmønter visse elementer fra 2. delaftale om nytænkning af beskæftigelsesindsatsen. Initiativet "mere målrettede tilbud" ændrer reglerne således, at øvrig vejledning og opkvalificering ikke indgår som ret- og pligttilbud eller i opfyldelsen af fokusråd som led i skærpet tilsyn. Muligheden for brug af digitale samtaler udvides desuden således, at ledige inden for de første 6 måneders ledighed får mulighed for at vælge om jobsamtalen med jobcenteret skal foretages fysisk, digitalt eller telefonisk. Desuden afskaffes kravet om udarbejdelsen af beskæftigelsesplanen.
- **Korrektion til pkt. 29 af aktstykket 2023:** Lovforslaget udmønter de elementer fra 2. delaftale om nytænkning af beskæftigelsesindsatsen, der overfører ansvaret for ledige i de første 3 måneder til a-kasserne, som forenkler kontaktforløbet for dagpengemodtagere i de første 6 måneder af ledighedsforløbet og som gør lempelsen af uddannelsespålægget permanent.

Børne- og Familieudvalget

(Beløb i mio. kr. i 2025 pl)	2025	2026	2027	2028
Pkt. 32 (S) Lovforslag om ændring af lov om social pension og forskellige andre love	0,3	0,3	0,3	0,3
Pkt. 38 (S) Ændring af lov om folkeskolen, barnets lov, lov om socialtilsyn og forskellige andre love	0,2	0,2	0,2	0,2
Pkt. 39 (S) Ændring af dagtilbudsloven	2,2	2,2	2,2	2,2
Pkt. 40 (S) Ændring af lov om folkeskolen	0,7	1,2	1,4	1,4
Pkt. 72 (S) Styrket indsats i dansk og matematik for de mest udfordrede elever	0,6	-	-	-
Pkt. 74 (S) Lettilgængelige behandlingstilbud til børn og unge i psykisk mistrivsel og implementering af forløbsbeskrivelser for personer med psykoselidelser	2,9	2,9	2,9	2,9

Uddybende beskrivelse:

- **Pkt. 32:** Lovforslaget medfører, at indtægter eller samlevers indtægter der er AM-bidragsspligtige, ikke længere vil indgå i beregningen af sociale pensioner. Herudover vil indbetalinger til aldersforsikringer mv. medfører fradrag i indtægtsgrundlaget til beregning af sociale pensioner, andre sociale ydelser samt det økonomiske fripladstilskud.
Kommunerne kompenseres på den baggrund for administrative merudgifter.

Punktet er delt mellem Børne- og Familieudvalget og Økonomiudvalget således at midlerne til merudgifter vedrørende økonomiske fripladstilskud tilgår Børne- og Familieudvalget.

- **Pkt. 38:** Loven indebærer en række nye forpligtelser for særligt den institutionsbeliggende kommune. Disse forpligtelser inkluderer godkendelse og indgåelse af kvalitetsaftaler med behandlings- og specialundervisningstilbud samt specialundervisningstilbud på børne- og ungehjem, nye tilsynsforpligtelser herunder økonomisk tilsyn, overgang til nye virksomhedsformer mv.
- **Pkt. 39:** Loven indebærer, at kommunerne skal implementere nye procedurer for at vurdere børns skoleparathed. Forpligtelserne indebærer bl.a. dagtilbudsleders samtaler med forældre og modtagne skoleleder. Derudover er det forudsat, at 3 pct. point flere børn vil få udsat skolestart som følge af implementeringen.
- **Pkt. 40:** Lovændringen indebærer sænkelse af klasseloftet i børnehaveklassen til og med 2. klasse. Klasseloftet for den årgang som starter i bh. klasse fra skoleåret 2024/2025 vil være på 26 elever i stedet for de nuværende 28 elever. Kommunerne kompenseres for den ekstra udgift der er forbundet med oprettelse af flere kasser.
- **Pkt. 72:** Aftale om folkeskolens kvalitetsprogram består af en række forskellige initiativer. Et af initiativerne omhandler styrket indsats i dansk og matematik der skal løfte de fagligt mest udfordrede elever i folkeskolens almenklasser.
- **Pkt. 74:** Som følge af aftalen om 10-årsplanen for psykiatrien, skal kommunerne oprette og drive lettilgængelige tilbud til børn og unge i alderen 6-18 år i psykisk mistrivsel. Som en yderligere del af 10-årsplanen for psykiatrien er aftalen om implementering af forløbsbeskrivelser for personer med psykose-lidelser på både voksenområdet og børn- og ungeområdet. Midlerne skal prioriteres til at styrke koordineringen i forløb for målgruppen.

Senior- og Sundhedsudvalget

(Beløb i mio. kr. i 2025 pl)	2025	2026	2027	2028
Pkt. 62 (Ø) Tilbageførsel af VEU-opsparring	0,2	-	-	-
Pkt. 66 (S) Initiativer i sundhedsreformen	-	-	0,2	-
Pkt. 73 (Ø) Styrke udbredelsen af behandling i eget hjem og sammenhæng i sundhedsvæsenet	0,5	0,5	-	-

Uddybende beskrivelse:

- **Pkt. 62:** Kommunerne får midler vedrørende VEU-opsparring retur som følge af, at der i en årrække har været ubalance mellem arbejdsgivernes indbetaling til VEU og de faktiske udbetalinger til VEU-godtgørelse.
- **Pkt. 66:** I forbindelse med Sundhedsreformen er det aftalt, at en national kvalitetsplan skal skabe en mere ensartet kvalitet af de nære sundhedstilbud og bidrage til en omstilling af sundhedsvæsenet ved at nytænke tilbud til borgere med fx kronisk sygdom, så mere kan løftes lokalt og i eget hjem.
- **Pkt. 73:** I økonomiaftalen for 2024 blev det aftalt, at flere borgere skal tilbydes lettere og mere fleksibel digital kontakt til det samlede sundhedsvæsen, for eksempel i forbindelse med konsultationer, behandling, opfølgning, pleje og genoptræning i eget hjem. I december 2023 indgik KL, Danske Regioner og Regeringen en aftale om at udmønte midler til understøttelse af bedre hjemmebehandling.

Social- og Handicapudvalget

(Beløb i mio. kr. i 2025 pl)	2025	2026	2027	2028
Pkt. 16 (S) Fastlæggelse af regulering for 2027 vedr. Lov nr. 482 af 12. maj 2023 om ændring af lov om social service, lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, lov om forpligtende kommunale samarbejder, lov om almene boliger m.v. og lov om leje af almene boliger	-	-	0,3	-
Pkt. 17 (S) Fastlæggelse af regulering for 2027 vedr. Barnets lov nr. 721 af 13. juni 2023.	-	-	0,5	-
Pkt. 19 (S) Lov om socialt frikort	0,1	0,1	0,1	0,1
Pkt. 20 (S) Forslag til Lov om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om opkrævning af underholdsbidrag og forskellige andre love	0,1	0,1	0,1	0,1
Pkt. 37 (S) Lovforslag om ret til lommepengejob til kriminalitetstruede Unge	0,1	0,1	0,1	0,1
Pkt. 46 (S) Lov om ændring af lov om social service og forskellige andre love	0,1	0,1	0,1	0,1
Pkt. 67 (S) Kommunalt opgavebortfald som følge af oprettelse af regionalt dobbeltdiagnose tilbud	-	-	-0,4	-
Pkt. 76 (S) Udbredelse af kriseplaner på sundheds- og socialområdet	0,1	0,1	0,1	0,1
Pkt. 78 (S) Omfordeling af midler vedrørende lønstigninger til pædagoger i regionale institutioner på socialområdet	1,4	1,4	1,4	1,4

Uddybende beskrivelse:

- **Pkt. 16:** Regulering af tilskud fra 2026 til 2027 vedrørende omlægning af indsatsen mod hjemløshed og udvidelse af ordning om udslningsboliger og indretning af bofællesskaber mv.
- **Pkt. 17:** Kompensation for indholdet af Barnets Lov har en stigende profil. Det endelige udgiftsniveau nås først i 2028. På årets aktstykke indarbejdes den marginale stigning i 2027.
- **Pkt. 19:** Formålet med loven er at permanentgøre ordningen med et socialt frikort fra den 1. januar 2025. Loven giver særligt socialt udsatte borgere mulighed for at tjene op til 41.280 kr. skattefrit pr. kalenderår. Kommunerne skal mindst hvert andet år kontrollere, at borgere med sociale frikort fortsat lever op til betingelserne for at blive visiteret til et socialt frikort. Der stilles krav til, hvordan kommunerne organiserer og foretager kontrollen.
- **Pkt. 20:** Med lovforslaget foreslås ændringer af reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten og om forældelse af underholdsbidrag mv. Kommunerne kompenseres for det øgede antal magtanvendelser loven vil medføre, samt behandling af klagesager hertil.
- **Pkt. 37:** Lovforslaget indfører en ret til kriminalitetstruede unge til et lommepengejob. Det er antaget, at kommunerne er de primære udbydere af lommepengejobs, hvorfor kommunerne kompenseres.
- **Pkt. 46:** Med lovforslaget sikres mænd adgang til krisecentre og de dertilhørende rettigheder svarende til den hjælp, som kvinder har ret til efter servicelovens §109. Mændene vil kunne være ledsaget af børn, og de modtager under opholdet omsorg og støtte. Det er forventningen, at kommunerne som følge af lovforslaget vil have flere merudgifter til indkvartering af mænd på §109, men færre udgifter til indkvartering af mænd på §110.
- **Pkt. 67:** Med økonomiaftalen for 2024 blev regeringen, Danske Regioner og KL enige om rammerne for et samlet regionalt tilbud til mennesker med både en psykisk lidelse og samtidigt behandlingskrævende misbrug. Dermed reguleres bloktilskuddet.
- **Pkt. 76:** Regeringen indgik den 12. april 2024 en bred politisk aftale med alle Folketingets partier om en handlingsplan for styrket forebyggelse af selvmord og selvmordsforsøg. Aftalens initiativ om Udbredelse af kriseplaner på sundheds- og socialområdet medfører en opjustering af det kommunale bloktilskud.
- **Pkt. 78:** Trepartsaftalen om løn og arbejdsvilkår af den 4. december 2023 medfører lønstigninger til pædagoger på socialområdet i regionale institutioner. Midlerne hertil er i første omgang blevet udmøntet til regionerne via det regionale pris- og lønskøn. Da området er takstfinansieret af kommunerne, skal

lønstigningerne dog afspejles i takststigninger, som belaster den kommunale serviceramme. Som følge heraf flyttes midlerne fra regionernes bloktilskud til kommunernes bloktilskud.

Teknik- og Klimaudvalget

(Beløb i mio. kr. i 2025 pl)	2025	2026	2027	2028
Pkt. 5 (S) Lov nr. 678 af 3. juni 2023 om ny ejendomsskattelov	-0,3	-0,3	-0,3	-
Pkt. 43 (S) Ændring af miljøbeskyttelsesloven og vandforsyningsloven	0,2	-	-	-
Pkt. 70 (S) Administrative omkostninger i kommunerne og it-driftsomkostninger til ESR i 2024-2026	-	-	-	-

Uddybende beskrivelse:

- Pkt. 5:** Lovforslaget omfatter, at en antal opgaver på ejendomsskatteområdet overgår fra kommunerne til staten fra 2024. Det gælder opgaver forbundet med beregning mv. af grundskyld og dækningsafgift fra skatteåret 2024, administration af pensionistlån fsva. grundskyld fra skatteåret 2024 og tinglysningsudgifter fra 2024.
Punktet er delt mellem Teknik- og Klimaudvalget og Økonomiudvalget.
- Pkt. 43:** Måltrettet indsats for beskyttelse af boringsnære beskyttelsesområder og præcisering af forholdet til 25 meters beskyttelseszonen omkring vandboringer. Hovedparten af finansieringen ligger i 2025, da det er forventningen, at især kommunernes opgave med udstedelse af påbud/forbud primært vil ligge i 2025.
- Pkt. 70:** Et antal varige opgaver overdrages fra kommunerne til staten på området for ejendomsskat fra 2024. Vurderingsstyrelsen er herudover gået i gang med at udsende vurderinger med virkning for skatteårene 2021-2023 i perioden 2024-2026, Det er kommunerne, som administrerer eventuelle efterreguleringer af skatteårene 2021-2023 i takt med udsendelserne. Det medfører midlertidige kommunale opgaver og behov for at videreføre it-systemet ESR i 2024-2026. Kommunerne kompenseres herfor. Fra 2027 er det forudsat, at kommunerne kan realisere en varig gevinst ved at opsiges ESR.
Punktet er delt mellem Teknik- og Klimaudvalget og Økonomiudvalget.

Økonomiudvalget

(Beløb i mio. kr. i 2025 pl)	2025	2026	2027	2028
Pkt. 5 (S) Lov nr. 678 af 3. juni 2023 om ny ejendomsskattelov	-0,4	-0,4	-0,4	-
Pkt. 6 (S) Lov nr. 679 af 3. juni 2023 følgelov til ny ejendomsskattelov	-0,2	-0,2	-0,2	-
Pkt. 32 (S) Lovforslag om ændring af lov om social pension og forskellige andre love	-	-	-	-
Pkt. 50 (S) Kommunal medfinansiering af videreudvikling og robust drift af infrastruktur	-0,3	-	-	-
Pkt. 70 (S) Administrative omkostninger i kommunerne og it-driftsomkostninger til ESR i 2024-2026	0,6	0,5	-	-

Uddybende beskrivelse:

- Pkt. 5:** Lovforslaget omfatter, at en antal opgaver på ejendomsskatteområdet overgår fra kommunerne til staten fra 2024. Det gælder opgaver forbundet med beregning mv. af grundskyld og dækningsafgift fra skatteåret 2024, administration af pensionistlån fsva. grundskyld fra skatteåret 2024 og tinglysningsudgifter fra 2024.
Punktet er delt mellem Økonomiudvalget og Teknik- og Klimaudvalget.
- Pkt. 6:** Lovforslaget medfører, at opgaver forbundet med inddrivelse af ejendomsskat og andre fortrinsberettigede bidrag fra 2024 overdrages fra kommunerne til staten. Opgaven svarer i omfang til den opgave, kommunerne overtog fra staten i 2017. Den fastsatte kompensation svarer til det aftalte beløb i 2017.
- Pkt. 32:** Lovforslaget medfører, at indtægter eller samlevers indtægter der er AM-bidragspligtige, ikke længere vil indgå i beregningen af sociale pensioner. Herudover vil indbetalinger til aldersforsikringer mv. medfører fradrag i indtægtsgrundlaget til beregning af sociale pensioner, andre sociale ydelser samt det økonomiske fripladstilskud.
Kommunerne kompenseres på den baggrund for administrative merudgifter.
Punktet er delt mellem Økonomiudvalget og Børne- og Familieudvalget således at midlerne til administrative merudgifter til implementering hos UDK og til drift tilgår Økonomiudvalget.

- **Pkt. 50:** *Regeringen, KL og Danske Regioner er med økonomiaftalen for 2025 enige om at sikre et højt sikkerhedsniveau og en fortsat stabil drift, vedligehold og videreudvikling af den fællesoffentlige digitale infrastruktur.*
- **Pkt. 70:** *Et antal varige opgaver overdrages fra kommunerne til staten på området for ejendomsskat fra 2024. Vurderingsstyrelsen er herudover gået i gang med at udsende vurderinger med virkning for skatteårene 2021-2023 i perioden 2024-2026, Det er kommunerne, som administrerer eventuelle efterreguleringer af skatteårene 2021-2023 i takt med udsendelserne. Det medfører midlertidige kommunale opgaver og behov for at videreføre it-systemet ESR i 2024-2026. Kommunerne kompenseres herfor. Fra 2027 er det forudsat, at kommunerne kan realisere en varig gevinst ved at opsiges ESR. Punktet er delt mellem Økonomiudvalget og Teknik- og Klimaudvalget.*

Bilag 2: Anlæg – Investeringsoversigt fra teknisk budget inkl. periodiseringer

Investeringsoversigt (mio. kr.)	U/I	2025	2026	2027	2028
Børne- og Familieudvalget					
Børnecenter Nustrup	U	8,9	-	-	-
Kapacitetstilpasninger på Louiseskolen - Pavillon	U	5,1	-	-	-
Kultur- og Fritidsudvalget					
Vojens Idrætshaller - Udskiftning af tag	U	0,8	-	-	-
Renovering af eksisterende svømmefaciliteter i Haderslev by	U	3,0	-	-	-
Svømmefaciliteter Haderslev by	U	0,5	9,5	25,0	-
Anlægs- og facilitetspulje	U	2,3	2,3	2,3	2,3
Svømmefaciliteter Vojens	U	5,2	14,9	-	-
Vojens Hallerne – udskiftning af CTS-styring i Frøs Arena	U	0,4	-	-	-
Land- og Byudviklingsudvalget					
Borgerbudgettering i landdistrikterne	U	1,4	1,4	1,4	-
Landdistriktpulje	U	1,0	1,0	1,0	-
Område- og landsbyfornyelse	U	2,5	2,6	2,6	-
Forum Vojens og Vision Gram	U	1,0	1,0	1,0	-
Borgerbudgettering Haderslev/Starup	U	1,0	1,0	1,0	-
Strategiske udviklingsplaner i Vojens og Gram	U	4,0	4,0	4,0	-
Senior- og Sundhedsudvalget					
Velfærdsteknologiske løsninger	U	1,0	1,0	1,0	-
Social- og Handicapudvalget					
Pulje til omstrukturering på Social- og Handicapudvalget	U	-	-	-	-
Renovering af køkken og bad på værestedet Kolibrien	U	0,5	-	-	-
Teknik- og Klimaudvalget					
Østergade/Honnørkajen. Klargøring af grund samt etablering af udenomsarealer og pumpestation	U	-	1,2	-	-
Jomfrusti-projektet	U	32,0	35,6	23,9	-
Jomfrusti-projektet	I	-10,0	-10,0	-7,0	-
Naturprojekter og øget biodiversitet	U	0,5	-	-	-
Stenrev og havmiljøprojekter i Lillebælt og Haderslev fjord	U	3,0	3,0	-	-
Stenrev og havmiljøprojekter i Lillebælt og Haderslev fjord	I	-1,0	-1,0	-	-
Klimaplan 2022-2050	U	3,0	3,0	3,0	-
Flytning af driftsafdelingen	U	9,1	4,5	-	-
Broer og bygværker	U	3,8	2,7	2,7	-
Krydsningsheller og senere signalanlæg på Ribe Landevej	U	0,8	-	-	-
Tilgængelighedspulje	U	0,4	0,4	0,4	-
Pulje til udmøntning af cykelstiplan	U	-	-	7,2	-
Pulje til udmøntning af cykelstiplan	I	-	-	-	-
Pulje til trafiksikkerhed	U	1,0	1,0	1,0	-
Oversvømmelsessikring af Fole	U	2,0	3,5	-	-
Haderslev Dam og Fjord	U	1,0	1,0	-	-
Pulje til prioritering af havne og færge	U	5,0	1,7	5,0	-
Sikre skoleveje i Haderslev Sydby	U	5,5	0,1	-	-
Sikre skoleveje i Haderslev Sydby	I	-0,3	-2,8	-	-
Cykelsti Hejsager – Starup	U	0,5	16,0	0,5	-
Cykelsti Hejsager – Starup	I	-0,2	-0,2	-6,6	-
Cykelsti mellem Gram og Brændstrup	U	4,0	-	-	-
Cykelsti mellem Gram og Brændstrup	I	-2,8	-	-	-

Investeringsoversigt (mio. kr.)	U/I	2025	2026	2027	2028
Vækst- og Udviklingsudvalget					
Strategiske udviklingsplaner i Haderslev	U	2,0	2,5	3,0	-
Basen – Et formidlingscenter ved Skrydstrup	U	1,0	2,0	2,0	-
Aarø Turismeudvikling	U	4,0	5,0	-	-
Økonomiudvalget					
Byudvikling	U	1,6	7,7	11,9	2,8
Erhvervsjord	U	-	8,0	8,0	-
Pulje til boligbyggemodning og salg af grunde	U	1,9	1,9	1,9	1,9
Pulje til boligbyggemodning og salg af grunde	I	-1,4	-1,4	-1,4	-1,4
Anlægstilskud til Brand og Redning Sønderjylland	U	1,4	1,4	1,4	1,4
Bygningsvedligeholdelse m.v.	U	28,3	28,3	28,3	28,3
Strukturelle ændringer på borgernære områder	U	0,0	9,0	10,0	-
Udmøntet anlægspulje	U	13,0	17,0	28,0	140,8
Teknisk budget – Nettoanlæg, I alt		147,7	179,6	162,3	176,0
Teknisk budget – Bruttoanlæg, I alt		162,3	194,0	177,3	177,4

Bilag 3: Supplerende budget Anlæg – Oversigt over forslag til anlægsprojekter

Investeringsoversigt (mio. kr.)	U/I	2025	2026	2027	2028
Børne- og Familieudvalget					
Ombygning af "Skovhuset" for etablering af to børnehavegrupper	U	5,3	-	-	-
Etablering af 0-6 års institution – Den selvejende institution Myretuen i Bevtuft	U	0,8	-	-	-
Etablering af 0-6 års institution – Den selvejende institution Børnehaven Sønder Otting	U	3,9	-	-	-
Kløvermarkskolen	U	0,3	-	-	-
Bygningsvedligehold og energibesparende foranstaltninger	U	12,0	12,0	12,0	12,0
Kultur- og Fritidsudvalget					
Renovering af kunstgræsbane i Hammelev	U	1,4	-	-	-
Nyt lysanlæg i Sommersted	U	0,8	-	-	-
Hegn omkring boldbaner	U	0,4	0,4	0,4	-
Foyer som skaber sammenhæng og fælles identitet i Kulturhuset	U	1,1	-	-	-
Svømmefaciliteter Haderslev By	U	-	-	-	55,0
Land- og Byudviklingsudvalget					
Område- og Landsbyfornyelse	U	-	-	-	2,6
Borgerbudgettering i landdistrikterne	U	-	-	-	1,4
Borgerbudgettering Haderslev by og Starup	U	-	-	-	1,0
Strategiske udviklingsplaner i Vojens og Gram	U	-	-	-	4,0
Forum Vojens og Vision Gram	U	-	-	-	1,0
Landdistriktpulje	U	-	-	-	1,0
Områdefornyelse Vojens by	U	0,5	-	-	-
Helhedsplan Vojens og Skrydstrup	U	-	-	0,5	-
Senior- og Sundhedsudvalget					
Nye IT-løsninger og digitalisering	U	-	3,0	3,0	3,0
Indvendig bygningsvedligeholdelse	U	1,0	1,0	1,0	1,0
Samling af Tandplejen	U	0,3	-	-	23,0
Velfærdsteknologiske løsninger	U	-	-	-	1,0
Social- og Handicapudvalget					
Fremtidsmulighederne for Hjortebro Værkstedet	U	-	7,0	8,0	-
Fremtidens boligformer for voksne med handicap.	U	6,5	-	5,0	5,0
Fremtidens teknologi	U	1,0	-	-	-
Dag- og døgnaflastning, 30 pladser	U	3,5	-	-	-
Børne og ungehjem, 6 pladser	U	5,0	-	-	-
Børne og ungehjem, 16 pladser	U	-	-	-	-
Teknik- og Klimaudvalget					
Pulje til oprensning af sejlrende Haderslev Inderhavn og fjord	U	-	2,0	10,0	10,0
Pulje til prioritering af havne og færge	U	-	-	-	5,0
Vores kyst – kystbeskyttelse ved Hejsager og Kelstrup	U	-	1,6	-	-
Pulje til kystbeskyttelse og klimatilpasning	U	-	-	-	2,0
Nedlæggelse af overflødige brandhaner	U	-	0,3	0,3	0,3
Nedlæggelse af ubenyttede boringer og boringer	U	-	0,3	0,3	0,3
Pulje til udmøntning af stiplan	U	-	-	-	7,0
Pulje til udmøntning af stiplan	I	-	-	-	-2,0
Pulje til trafiksikkerhed	U	-	-	-	1,0
Tilgængelighedspulje	U	-	-	-	0,4
Broer og bygværker	U	-	-	-	1,0
Trafikplan for Haderslev by – pulje til realisering af indsatser	U	-	3,0	3,0	3,0

Investeringsoversigt (mio. kr.)	U/I	2025	2026	2027	2028
Over Kestrup – sydlig vejstrækning udvides med vigelommer	U	-	0,3	-	-
Flere synlige affaldsbeholdere i kommunens byer	U	-	-	-	0,2
Klimaplan 2022-2025	U	-	-	-	3,0
Naturprojekter og øget biodiversitet	U	-	0,5	0,5	0,5
Grøn omstillingspulje	U	-	3,0	3,0	3,0
Klimavenlig færge	U	-	-	-	20,0
Klimavenlig færge	I	-	-	-	-9,0
Vækst- og Udviklingsudvalget					
Belysning i byrum	U	0,5	1,0	1,0	1,0
Legepladser i Vojens og Haderslev - udgift	U	-	2,0	4,0	4,0
Legepladser i Vojens og Haderslev - indtægt	I	-	-	-2,0	-2,0
Økonomiudvalget					
Erhvervsjord	U	-	-	-	5,0
Energibesparende foranstaltninger.	U	5,0	5,0	5,0	5,0
Udvikling af historisk formidlingssted i bymidten	U	0,3	-	-	-
Supplerende budget - Nettoanlæg i alt		49,6	42,4	55,0	169,7
Supplerende budget - Bruttoanlæg i alt		49,6	42,4	57,0	182,7

* Bruttoanlæg er de samlede anlægsudgifter uden udgifter til ældreboliger.